

1925

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ελληνο-Αμερικανικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Νηπιαγωγείο • Δημοτικό • Γυμνάσιο • Γενικό Λύκειο • I.B.

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ • ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ • ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ Γ.Μ. ΚΑΡΡΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ 91^{ΟΣ} • ΤΕΥΧΟΣ 1

αθηναίος

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

– Editorial. Γιατί Αθηναίος;.....	3
– Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα VS Ξένα Συστήματα Εκπαίδευσης	4
– “His palms are sweaty. . .”	6
– Γυναίκες, Άνδρες & Γλώσσα;	7
– Οι Γλώσσες των «Αγρίων» (ή Χαμένοι στην Μετάφραση)	8
– Συγκριτική παρουσίαση των έργων Πλάτωνα Πολιτεία - Κ.Π. Καβάφη Τα Παράθυρα, Τείχη	10
– Ο επόμενος πόλεμος θα είναι για το νερό;	12
– Πόλεμος	14
– Η Ζωή του Ντιέγκο Βελάθκεθ	14
– Υπάρχει ζωή «εκεί έξω»;	16
– Ο γαλαξίας της Ανδρομέδας και η σημασία του στην γνώση μας	18
– «Γκουγκλάροντας» την Google	20
– Adre Maurois: Ανοιχτή Επιστολή σε έναν νέο για την πορεία του στην ζωή	22
– Από τις Σταυροφορίες στην Τζιχάντ	24
– Οικονομικές Φούσκες: Οι αστάθειες της Οικονομίας	28
– Φανατισμός: Ο «ευνουχισμός» του προσωπικού στοχασμού	32
– Η Ελλάδα και η «Φυγή των Εγκεφάλων»	34
– The day the music died. Αεροπορικές τραγωδίες που επέδρασαν στον κόσμο της Μουσικής	36
– Street Art στην Αθήνα	38
– Περάσματα από τον Παράδεισο. Επίσκεψη μαθητών της Β' Λυκείου στο Άγιο Όρος	40
– Όμιλος UNESCO. Νέες γνώσεις και εμπειρίες	43
– Εκπαιδευτική επίσκεψη στην Χαϊδελβέργη μέσω της Βιολογίας	44
– Συνέδριο ΠΙΟΠ «Η Ελλάδα στον 20ό αιώνα»	46
– Όμιλος Αστρονομίας	49
– Ρητορικός Διαγωνισμός Τριών Ιεραρχών	53
– Ρητορικός Διαγωνισμός 25ης Μαρτίου	54
– Ρητορικός Διαγωνισμός Χάουλαντ	55
– Ρητορικός Διαγωνισμός Delta	57
– Λόγος και Έκφραση: Οι πρόσφυγες είναι εγκληματίες! - Η χαρά παντού.	58
– Λόγος και Έκφραση: Άστ(ρ)ους να λένε	59
– Βιβλιοπαρουσίαση: Στη χώρα των χρυσών ήλιων	61
– Ποίηση: Αθήνα, 2019 - Αναζήτηση Καντάδας	62

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:

Γεώργιος Αραβώσης, Γ1

ΒΟΗΘΟΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗ:

Πέτρος Κακλαμάνης, Β2

Γεώργιος Λύρας, Β3

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ:

Πηνελόπη Αγούδημου, Β1

Κίμων Αραζός, Β1

Νεφέλη Αισώπου, Β1

Αναστάσιος Βαρβαρίγος, Α1

Ανδρέας Βαρβαρίγος, Β1

Μαρία-Αλεξάνδρα Βλαχογιάννη, Β1

Αναστασία Γαλερού, Β1

Εύη Γατσούλη, Γ1

Αλεξάνδρα Γερμανοπούλου, Α1

Φιλομήλα Γέρου, Α1

Άγγελος Γεωργακόπουλος, Β1

Νάγια Γκολέμη, Α2

Δανάη Καλύβα, Α3

Αντώνιος Καπίρης, Β2

Βασιλική Καρατζιά, Α3

Αρτέμις Κρομμύδα, Γ1

Αθανάσιος Κυριακόπουλος, Β3

Άννα-Μαρία Κωνσταντάκη, Β4

Σταύρος Μαρκουλάκης, Β4

Ελισάβετ Μαχαίρα, Α4

Δάφνη Μητσotάκη, Α6

Αγγελική Μιχαλοπούλου, Γ2

Φοίβη Μουστάκα, Α6

Αφροδίτη Μωϋσή, Β5

Μαρία-Ελισάβετ Παπαβασιλείου, Γ4

Μυρτώ Παπαδοπούλου, Α8

Αγγελική Πνευματικού, Γ7

Αικατερίνη Ρεφενέ, Α8

Γεωργία Ρούστα, Α8

Μυρτώ Σιάρκου, Α8

Άγγελος Σταυρίδης, Β5

Διονύσιος Σπινέλλης, Α8

Φίλιππος Σταυριανός, Α8

Ανδρέας Στρατηγόπουλος, Α8

Ευαγγελία Τσάκαλη, Γ2

Ανδρέας Τσολμεκτσόγλου, Β6

Αργυρώ Χατζηλευθεριάδου, Γ2

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:

Εριφύλη Σόρογκα, Γ2

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

Μαρία Βενετάκη

Μαρία Πουλοπούλου

Φίλιππος Τακόπουλος

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ:

Μιχάλης Κύρκος

Γιατί «Αθηναίος»;

Καλή ανάγνωση

ΤΙ ΕΝΝΟΥΜΕ με τον όρο «Αθηναίος» από τον οποίο πήρε το όνομά του το περιοδικό μας; Ο όρος «Αθηναίος» πρέπει να σηματοδοτεί εκείνον τον άνθρωπο που συγκεντρώνει τα πολιτικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά του πολίτη της αρχαίας Αθήνας. Ο Αθηναίος είναι ο υποδειγματικός πολίτης, ένα μέρος του συνόλου, που όμως διατηρεί την διαφορετικότητά του. Ο Αθηναίος είναι η δια βίου παιδεία, η πρακτική εφαρμογή όσων μαθαίνουμε στην Έκθεση Ιδεών, η έκφραση των βαθύτερων ανησυχιών μας, ο σχολιασμός της επικαιρότητας, η έκθεση των σχολικών εκδηλώσεών μας, και όχι ένα έντυπο που θα κοσμήσει το κομοδίνο μας ή τα ράφια της σχολικής βιβλιοθήκης.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ Ή ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣ, ο «Αθηναίος» αποτελεί ένα μοναδικό βήμα για τους μαθητές του Κολλεγίου Αθηνών. Από το 1929 αποστολή του δεν είναι τίποτα περισσότερο και τίποτα λιγότερο από το να αποτελεί την φωνή της Μαθητικής Κοινότητας. Από εκεί, μόνο εμείς οι μαθητές διαμορφώνουμε τον χαρακτήρα που θα αποκτήσει κάθε τεύχος. Και εφέτος, λοιπόν, η μαθητική συντακτική ομάδα δέχθηκε να εκμυστηρευτεί στις σελίδες του «Αθηναίου» τις σκέψεις, τα συναισθήματα, τους προβληματισμούς της. Εφέτος ο «Αθηναίος» είναι street art, είναι αστρονομία, είναι ποίηση, είναι συνεντεύξεις, είναι το βιβλίο... Ο «Αθηναίος» είμαστε εμείς.

ΠΡΙΝ ΟΜΩΣ ΓΥΡΙΣΟΥΜΕ ΣΕΛΙΔΑ, κυριολεκτικά και μεταφορικά, θα ήθελα ως αρχισυντάκτης να ευχαριστήσω ειλικρινά τους Καθηγητές Συμβούλους, τον κύριο Τακόπουλο, την κυρία Βενετάκη και την κυρία Πουλοπούλου για την καθοδήγηση και την βοήθειά τους. Τέλος, εσάς, τους αναγνώστες, που με την ανάγνωση αυτού του περιοδικού, έμπρακτα στηρίζετε τον 91χρονο (!) πλέον θεσμό του Σχολείου μας.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

VS

ΞΕΝΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΤΗΣ
ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΒΕΚΡΗ, Α1

➤ Επικρατεί η αντίληψη πως το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα κατακλύζεται από αρνητικά στοιχεία. Έτσι αιτιολογείται και η υφιστάμενη σκληρή κριτική από πολιτικούς, εκπαιδευτικούς, ή ακόμη από μαθητικούς κύκλους. Οι μαθητές ζούμε το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα και αναμφίβολα τα αρνητικά του έχουν ισχυρό αντίκτυπο στην ψυχολογία μας, προκαλώντας άγχος και ποικίλους προβληματισμούς. Αρχικά, η παιδεία στη χώρα μας αποτελεί «πεδίο συγκρούσεων» καθώς υπάρχουν διχογνωμίες σε κοινωνικό, οικονομικό και εκπαιδευτικό επίπεδο. Ταυτόχρονα, η πολιτεία δε θέτει ως προτεραιότητα την εκπαίδευση· αντίθετα, αυτή έχει υποβαθμιστεί, με αποτέλεσμα την απουσία δασκάλων και μέσων. Εκτός αυτού, ένα ακόμη έκδηλο μειονέκτημα είναι η ιδέα πως το εκπαιδευτικό μας σύστημα αποσκοπεί στην πρόσληψη γνώσεων, που αποτελούν την ύλη των εξετάσεων, και που στην πραγματικότητα σπάνια γίνεται «κτήμα ές αεί» των μαθητών.

Καθώς υπάρχουν αρνητικά στοιχεία στην παιδεία της χώρας μας, έχει ενδιαφέρον να παρατηρηθεί η κατάσταση και σε άλλες χώρες. Η Εσθονία λέγεται ότι έχει ένα άρτιο εκπαιδευτικό σύστημα, όπου μεταλαμπαδεύονται στον μαθητή κυρίως αξίες που αφορούν την οικογένεια και το κράτος. Με ένα ποσό του ΑΕΠ να δαπανάται στην εκπαίδευση, ο βασικός στόχος είναι να δη-

μιουργηθούν ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη της προσωπικότητας.

Στην Ολλανδία, δεν ανατίθεται υπέρογκη εργασία για το σπίτι, γι' αυτό το άγχος δεν κυριεύει συχνά τους μαθητές. Τα περισσότερα σχολεία είναι δημόσια, γεγονός που αποδεικνύει την επαρκή χρηματοδότηση από το Κράτος.

Στο Βέλγιο, η εκπαίδευση φαίνεται να είναι προτεραιότητα και αποτελεί το μεγαλύτερο μερίδιο του ετήσιου προϋπολογισμού των περιφερειακών κυβερνήσεων. Επίσης υπάρχουν τέσσερα είδη δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σχολεία γενικής, τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και τεχνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα,

ΣΕ ΟΣΕΣ ΧΩΡΕΣ
ΚΑΤΕΧΟΥΝ ΤΗΝ
ΠΡΩΤΙΑ ΣΤΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΥΠΑΡΧΕΙ
ΕΚΔΗΛΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Επιβάλλεται να δοθεί η απαραίτητη σημασία στην παιδεία και να σταματήσουν ορισμένες ανούσιες διχογνωμίες, ώστε αυτή εντέλει να είναι καρποφόρα και να ενθαρρύνει εμάς, τους νέους, να πραγματώσουμε τα όνειρά μας.

γεγονός που επιτρέπει στους μαθητές να έχουν μια πιο ειδικευμένη κατάρτιση για τις μετέπειτα σπουδές τους.

Ωστόσο, θα ήταν άδικο να συγκρίνουμε το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα μόνο με εκείνα που θεωρούνται ιδεώδη. Στην Ινδία, για παράδειγμα η παιδεία βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή. Η έλλειψη εκπαιδευτικών έχει ως αποτέλεσμα τα παιδιά να δυσκολεύονται να αναγνώσουν κείμενα μικρής δυσκολίας. Παρόμοιες δυσχέρειες παρατηρούνται και σε άλλες χώρες που αντιμετωπίζουν προβλήματα υπερπληθυσμού. Ταυτόχρονα, όμως, αξίζει να σημειωθεί πως χώρες με παρόμοιο εκπαιδευτικό σύστημα με αυτό της Ελλάδας, όπως η Ιαπωνία, που έχει έξι χρόνια Δημοτικού, τρία Γυμνασίου και τρία προαιρετικά Λυκείου, παρουσιάζουν ένα καλύτερο αποτέλεσμα, καθώς το συντριπτικό 98% παρακολουθεί και το λύκειο και συνεχίζει στο πανεπιστήμιο.

Συνεπώς, στο σημείο αυτό τίθεται το ερώτημα αναφορικά με το πόσο αποτελεσματικό είναι το εκπαιδευτικό μας σύστημα. Τι θα μπορούσε να είναι καλύτερο, ώστε οι μαθητές να είναι σί-

γουροι για τον τομέα που θέλουν να ακολουθήσουν, και πράγματι να νιώθουν ευγνωμοσύνη που κατέχουν το πολύτιμο αγαθό της εκπαίδευσης; Τι πρέπει να βελτιωθεί έτσι, ώστε οι νέοι πράγματι να ενδιαφερθούν για το μάθημα και να κάνουν «κτήμα» τους την προσφερόμενη γνώση; Όσες χώρες κατέχουν την πρωτιά στα εκπαιδευτικά συστήματα υπάρχει έκδηλο ενδιαφέρον από το κράτος καθώς τα σχολεία χρηματοδοτούνται διαρκώς και εξοπλίζονται με τα απαραίτητα μέσα και εξειδικευμένους καθηγητές. Επιπροσθέτως, ενθαρρύνουν τους μαθητές και δεν επηρεάζουν την ψυχολογία τους με υπέρογκη εργασία και με εξετάσεις τόσο ψυχοφθόρες, όσο είναι οι Πανελλήνιες. Αντίθετα, σε χώρες που η παιδεία δεν τίθεται ως άμεση προτεραιότητα διακρίνονται ποικίλα μειονεκτήματα που καθιστούν την λειτουργία ενός σχολείου δύσκολη. Συμπερασματικά, επιβάλλεται να δοθεί η απαραίτητη σημασία στην παιδεία και να σταματήσουν ορισμένες ανούσιες διαφωνίες, ώστε αυτή εντέλει να είναι καρποφόρα και να ενθαρρύνει εμάς, τους νέους, να πραγματώσουμε τα όνειρά μας.

“His palms are sweaty...”

ΤΟΥ

ΘΑΝΑΣΗ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Β3

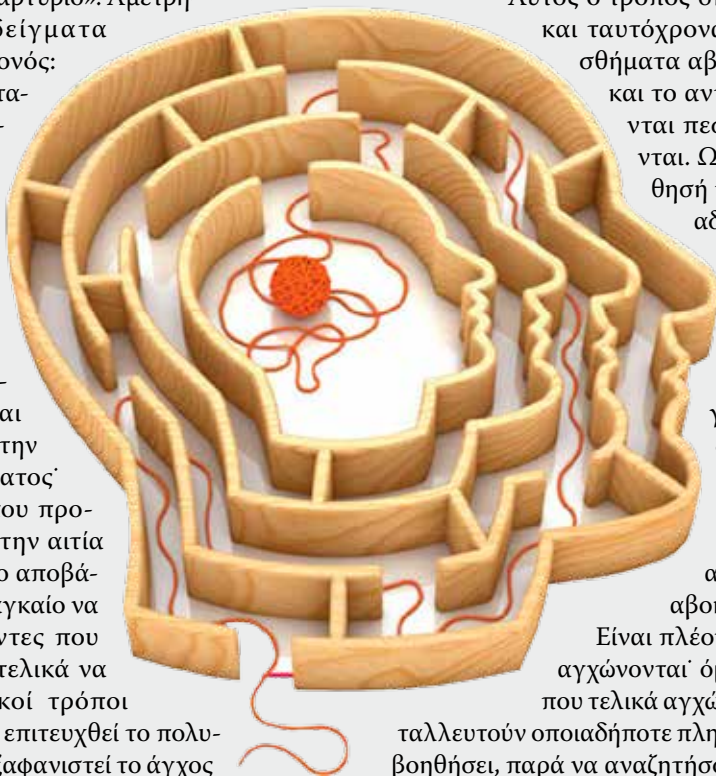
➤ Κάθε φορά που ένας καθηγητής αρχίζει να μοιράζει κόλλες Α4 σε μία τάξη, είτε επικρατεί απόλυτη ησυχία, είτε μέσω του χιούμορ εκφράζονται διάφορα παράπονα. Άλλοτε, μαθητές που καλούνται να παρουσιάσουν μια εργασία, να εκφωνήσουν μια ομιλία και γενικότερα να εκτεθούν σε κόσμο, τρέμουν, δυσκολεύονται και αντιμετωπίζουν την κατάσταση ως «μαρτύριο». Αμέτρητα επιπλέον παραδείγματα επαληθεύουν το ίδιο γεγονός: οι μαθητές, και κατ' επέκταση οι νέοι, με ιδιαίτερη ευκολία υποκύπτουν στο άγχος και του επιτρέπουν να κλονίσει δραματικά τις ακαδημαϊκές επιδόσεις τους. Σχεδόν όλοι σπεύδουν βιαστικά να βρουν τρόπους και τεχνικές για την αντιμετώπισή του και εμπιστεύονται κάθε πηγή που προσφέρει την όποια λύση του προβλήματος· όμως λίγοι είναι αυτοί που προσπαθούν να εντοπίσουν την αιτία του και αυτοί τελικά θα το αποβάλλουν. Επομένως, είναι αναγκαίο να εντοπιστούν οι παράγοντες που επιφέρουν άγχος, ώστε τελικά να βρεθούν αποτελεσματικοί τρόποι αντιμετώπισής του και να επιτευχθεί το πολυπόθητο αποτέλεσμα, να εξαφανιστεί το άγχος «μια και καλή».

Η μεγαλύτερη ευθύνη αποδίδεται στους ίδιους τους νέους, ή μάλλον στις αρνητικές σκέψεις τους. Για παράδειγμα, πριν από μια γραπτή εξέταση φέρνουν στο μυαλό τους σενάρια αποτυχίας και διαλύουν την αυτοπεποίθη-

σή τους. Ακόμη, όταν πρόκειται να εκτεθούν σε πολύ κόσμο, επιλέγουν να σκεφτούν πολυάριθμα ενδεχόμενα που τους οδηγούν σε πανικό. Αυτό το φαινόμενο είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον, γιατί παρόλο που οι νέοι παραδέχονται και αναγνωρίζουν πλήρως το ελάττωμα αυτό, εκείνο εξακολουθεί να υφίσταται και να τους βασανίζει.

Αυτός ο τρόπος σκέψης των νέων τροφοδοτεί και ταυτόχρονα τροφοδοτείται από τα αισθήματα αβεβαιότητάς τους. Και ισχύει και το αντίστροφο, όταν οι νέοι γίνονται πεσιμιστές, διστάζουν, φοβούνται. Ως επακόλουθο, η αυτοπεποίθησή τους εξαφανίζεται και τελικά αδυνατούν να έχουν την επιθυμητή απόδοση. Παράλληλα, κατηγοριοποιούν διάφορες περιστάσεις που τους προκάλεσαν άγχος και αυτόματα θέλουν να τις αποφύγουν, αν τυχόν εμφανιστούν ξανά στο μέλλον, με αποτέλεσμα να μην δίνουν περιθώρια για οποιαδήποτε βελτίωση. Έτσι, αισθάνονται έντονη απογοήτευση, νιώθουν σχεδόν αβοήθητοι και απελπίζονται.

Είναι πλέον πάγια η άποψη πως οι νέοι αγχώνονται· όμως είναι γεγονός πως πολλοί που τελικά αγχώνονται προσπαθούν να εκμεταλλευτούν οποιαδήποτε πληροφορία νομίζουν ότι θα τους βοηθήσει, παρά να αναζητήσουν την πηγή του προβλήματος. Καταναλώνουν όλη τους την ενέργεια για να σταματήσουν το άγχος τους, αλλά, όσο παράξενο και αν ακούγεται, η διαδικασία αυτή τους αγχώνει και προωθεί την αντίστοιχη ψυχολογία. Δεν αντιλαμβάνονται πως καταπολεμούν το άγχος με το άγχος.

Γυναίκες, Άνδρες

&

Γλώσσα;

ΤΩΝ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΚΡΟΜΜΥΔΑ, Γ1 ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ, Γ7

Είναι γνωστό ότι οι γυναίκες είναι αυτές οι οποίες αισθάνονται πιο άνετα να εκφράζουν τα συναισθήματά τους, ενώ οι άνδρες συνηθίζουν να είναι απόμακροι και επιφυλακτικοί.

Δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση το γεγονός ότι παρόλο που οι γυναίκες και οι άντρες έχουν αποκτήσει ίσα δικαιώματα στον δυτικό πολιτισμό, διατηρείται ακόμα, μία μεροληπτική στάση απέναντι στις γυναίκες, ιδίως στον χώρο εργασίας. Μήπως όμως αυτή η στάση οφείλεται εν μέρει στον διαφορετικό τρόπο επικοινωνίας;

Ύστερα από αρκετές έρευνες, επιβεβαιώνεται αυτή η θεωρία ότι δηλαδή ο τρόπος επικοινωνίας ανάμεσα στα δύο φύλα διαφέρει αρκετά. Σύμφωνα με την Debora Cameron, ο τρόπος επικοινωνίας των γυναικών είναι καλύτερος από αυτόν των ανδρών. Αυτό οφείλεται κυρίως στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί ο εγκέφαλός τους. Ο γυναικείος εγκέφαλος είναι κατασκευασμένος έτσι ώστε να υπερέχει σε λεκτικές διεργασίες, αντίθετα ο ανδρικός εγκέφαλος έχει καλύτερη οπτική, χωρική και μαθηματική αίσθηση. Με λίγα λόγια, οι γυναίκες προτιμούν να μιλούν, ενώ οι άνδρες προτιμούν να πράττουν. Έτσι προκύπτουν και τα γνωστά στερεότυπα: οι άνδρες ποτέ δεν ακούν, ή είναι πιο εύκολο για μία γυναίκα να εκφράσει τα συναισθήματά της από ό,τι ένας άνδρας.

Η Ρ. Τσοκαλίδου συμφωνεί ότι υπάρχουν ορισμένες διαφορές ανάμεσα στον τρόπο με τον οποίον τα δύο φύλα κάνουν χρήση της γλώσσας. Πιστεύει ότι οι γυναίκες συνηθίζουν να χρησιμοποιούν υποστηρικτικές εκφράσεις όπως το “ναι”

και το “μάλιστα”, οι οποίες συχνά παρερμηνεύονται ως άκριτη συμφωνία με τα λεγόμενα του ομιλητή. Αντίθετα, όταν απουσιάζουν τέτοιου είδους εκφράσεις θεωρείται από τους άνδρες ως έλλειψη προσοχής και ενδιαφέροντος. Παρατηρείται ακόμα πως οι γυναίκες μιλούν ταυτόχρονα με τον συνομιλητή τους με σκοπό να συμμετάσχουν ενεργά στην συ-

ζήτησης, γεγονός που πολλές φορές μπορεί να θεωρηθεί αγένεια στα μάτια του αντίθετου φύλου. Μια ακόμα διαφορά ανάμεσα στα δύο φύλα φαίνεται και από τον τρόπο με τον οποίο μεταβαίνουν από το ένα θέμα στο άλλο. Ενώ οι γυναίκες προτιμούν να αναλύουν ένα θέμα εις βάθος προτού προχωρήσουν στο επόμενο, οι άνδρες αφιερώνουν λίγο χρόνο στο κάθε θέμα. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει την εντύπωση πως υπάρχει έλλειψη ενδιαφέροντος από την πλευρά των ανδρών. Εν κατακλείδι, είναι γνωστό ότι οι γυναίκες είναι αυτές οι οποίες νιώθουν πιο άνετα να εκφράζουν τα συναισθήματά τους, ενώ οι άνδρες συνηθίζουν να είναι απόμακροι και επιφυλακτικοί.

Με βάση τα παραπάνω χαρακτηριστικά, δημιουργείται η προκατάληψη ότι ο λόγος των γυναικών είναι «ανίσχυρος» απέναντι σε αυτόν των ανδρών. Η ιδέα αυτή αντιβαίνει τον επικοινωνιακό κώδικα, αφού η σωστή επικοινωνία επιτυγχάνεται με την ολική συμμετοχή των συνομιλητών μέσω μίας αμφίδρομης ανταλλαγής απόψεων και

συστηματικής χρήσης ερωτήσεων. Αν λάβουμε υπόψη μας τα προαναφερθέντα, συμπεραίνουμε ότι οι άνδρες και οι γυναίκες δεν επικοινωνούν με τον ίδιο τρόπο. Αντίθετα είναι σαν να μιλάνε δύο διαφορετικές γλώσσες.

ΟΙ ΑΝΔΡΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΔΕΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΟΥΝ ΜΕ ΤΟΝ ΙΔΙΟ ΤΡΟΠΟ. ΑΝΤΙΘΕΤΑ ΕΙΝΑΙ ΣΑΝ ΝΑ ΜΙΛΑΝΕ ΔΥΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ.

Οι Γλώσσες των «Αγρίων» (ή Χαμένοι στην Μετάφραση)

ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΒΑΡΒΑΡΙΓΟΥ, Α1

➤ Η γλώσσα δεν είναι απλώς ένας τρόπος να ανταλλάσσουμε πληροφορίες μεταξύ μας με ηχητικά σήματα, τηρώντας ένα σταθερό πρωτόκολλο επικοινωνίας. Κάθε γλώσσα είναι άρρηκτα δεμένη με ένα διαφορετικό τρόπο σκέψης. Όσο υπάρχουν φυσικοί ομιλητές, παραμένει ζωντανή τόσο η γλώσσα όσο και ο τρόπος σκέψης και ο πολιτισμός που αντιπροσωπεύει.

Όταν μιλάμε Αγγλικά σκεφτόμαστε διαφορετικά από ό,τι όταν μιλάμε Γερμανικά ή Γαλλικά ή Ελληνικά. Αυτό νομίζω το έχει εξηγήσει καλύτερα από όλους ο Βασίλης Αλεξάκης, ο Ελληνο-Γάλλος συγγραφέας και δημοσιογράφος, που φαίνεται πως το θέμα τον έχει απασχολήσει βαθιά. Ο Αλεξάκης είναι, εκτός των άλλων, και αυτό-μεταφραστής. Γράφει την πρώτη έκδοση των βιβλίων του (πχ, 1985: *Contrôle d'Identité*, 1989: *Paris-Athènes*, 2002: *Les mots étrangers*, 1995: *Η Μητρική γλώσσα*) στα Γαλλικά ή στα Ελληνικά και μετά προσπαθεί να τα μεταφράσει ο ίδιος στην άλλη του γλώσσα, καταλήγοντας όμως κάθε φορά να τα ξαναγράφει από την αρχή. Γιατί αντιλαμβάνεται κατά την μετάφραση ότι η ίδια ιστορία είναι διαφορετική όταν την περιγράφει κάποιος σκεπτόμενος Ελληνικά από ό,τι Γαλλικά. Το βλέπουμε νομίζω και εμείς που προσπαθούμε να μάθουμε ξένες γλώσσες που θα μας φανούν «χρήσιμες». Στην πορεία εκμάθησης μιας γλώσσας αλλάζουμε τον εαυτό μας, ή ίσως δημιουργούμε έναν άλλον εαυτό. Όταν μι-

λάμε Ελληνικά μοιάζουμε με όλους τους άλλους Έλληνες όχι μόνο ηχητικά, αλλά και στον τρόπο σκέψης, ενώ όταν μιλάμε Γαλλικά γινόμαστε «άλλοι άνθρωποι».

Πώς έγινε όμως και φτάσαμε να μιλάμε διαφορετικές γλώσσες; Μια ερμηνεία, ή επεξηγηματικός μύθος, προέρχεται από την Παλαιά Διαθήκη και το βιβλίο της Γένεσης, όταν μιλάει για τον Πύργο της Βαβέλ. Σύμφωνα με αυτήν την πηγή, στην αρχή όλοι μιλούσαν την ίδια γλώσσα, «ήν

πάσα ή γῆ χεῖλος ἓν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι». Μετά την καταστροφή του Νώε οι απόγονοί του άρχισαν να κτίζουν έναν πύργο με στόχο να φτάσει «μέχρι τον ουρανό» για να αυξήσουν την φήμη τους αλλά ίσως και για να γλιτώσουν από

άλλον μελλοντικό κατακλυσμό. Είτε επειδή το είδε ως βλασφημία, είτε δρώντας “preemptively” (θα λεγε κάποιος θεωρητικός στις στρατηγικές ισχύος), ο Θεός αποφάσισε να «συγχέωμεν αὐτῶν ἐκεῖ τὴν γλῶσσαν, ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἕκαστος τὴν φωνὴν τοῦ πλησίον». Αποτέλεσμα ήταν να μείνει ημιτελής ο Πύργος της Βαβέλ (Πύργος Σύγχυση στα Ελληνικά) και να περιμένει τον Μέγα Αλέξανδρο να τον καταστρέψει ολοσχερώς, όπως λέγεται, μετά από χρόνια. Ήταν λοιπόν τιμωρία οι διαφορετικές γλώσσες ή ο Θεός το έκανε προκειμένου, όπως αναφέρεται παρακάτω, να «διασπείρει αὐτοὺς ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς», αποτέλεσμα που θα μπορούσε να το δει κανείς και θετικά; Προσωπικά είμαι της δεύτερης άποψης, γιατί βλέπω την ποικιλία εθνών και γλωσσών ως κάτι απόλυτα θετικό.

Μια εκδοχή του Πύργου της Βαβέλ

Η ΓΛΩΣΣΑ, ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΡΟΠΟ ΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ, ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΠΙΣΗΣ ΕΝΑ ΜΗΤΡΩΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΟΥ ΥΠΗΡΞΕ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ, ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ.

Τελικά η Παγκοσμιοποίηση μπορεί να οδηγήσει και στο τέλος της Ιστορίας!

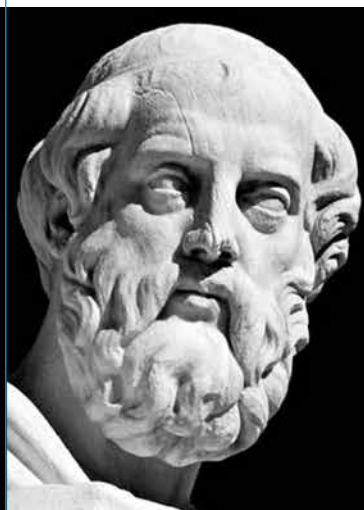
Υπάρχει βέβαια η Παγκοσμιοποίηση που πάει να αλλάξει και να ομογενοποιήσει τους λαούς. Η παγκοσμιοποίηση εμφανίστηκε υποτίθεται προσφάτως, αλλά εγώ θα λεγα ότι έχει ιστορία δεκαετιών ίσως και αιώνων. Αυτήν την στιγμή υπάρχουν 6.500 γλώσσες που μιλιούνται στον κόσμο, με πιο διαδεδομένη γλώσσα τα Μανδαρινικά Κινέζικα, που τα μιλάνε 1.213.000.000 άνθρωποι, ακολουθούμενα από τα Ισπανικά, τα Αγγλικά, και μετά τα Hindi, τα Αραβικά, Πορτογαλικά, Bengali, Ρωσικά, κλπ. Στο άλλο άκρο του φάσματος, περίπου 2.000 από τις υπάρχουσες γλώσσες έχουν λιγότερους από 1.000 ομιλητές, που δείχνει ότι σβήνουν, ενώ πολλές έχουν ήδη χαθεί ανεπιστρεπτί. Αυτό για μένα σημαίνει ότι έχουν επίσης χαθεί χιλιάδες τρόποι σκέψης και πολιτισμοί, κάνοντας την ανθρωπότητα φτωχότερη.

Ο Ελλαδικός χώρος είναι σχετικά ομοιογενής σε γλώσσες τα τελευταία 100 χρόνια, αλλά πάλι τα Τσακωνικά, τα Πολίτικα, τα Γκρίκο (Κατωιταλική), σχεδόν εξαφανίστηκαν τις τελευταίες μόνο δεκαετίες. Για να πάμε λίγο πιο μακριά, σε μέρη που δεν ανήκαν στην “κεντρική ιστορική σκηνή» (όπως η Ελλάδα) και άρα είχαν πιο αργή εξέλιξη έως πρόσφατα, τον 18° αιώνα, οι aboriginals της Αυστραλίας μιλούσαν 300 διαφορετικές γλώσσες που ανήκαν σε 28 διαφορετικές γλωσσικές οικογένειες. Κάποιοι ομιλούσαν από 100 μόνο άτομα. Αυτές οι γλώσσες είναι διαφορετικές (δεν έχουν βρει ακόμα κοινές ρίζες) από τις 800 γλώσσες που μιλάνε οι 4.000.000 Παπούα κάτοικοι της Νέας Γουινέας, η οποία χωρίζεται από την Αυστραλία από μια στενή σχετικά θαλασσινή λωρίδα. Είναι απίστευτη λοιπόν η ποικιλία γλωσσών που υπήρχε και που τείνει να χαθεί. Θυμίζει την βιοποικιλότητα που υπάρχει στην γη και επίσης ελαττώνεται ραγδαία, με μικρά και μεγάλα είδη ζώων (αποτέλεσμα εκατοντάδων χιλιάδων χρόνων εξέλιξης) να εξαφανίζονται ή να επιβιώνουν μόνο σε κάποιους ζωολογικούς κήπους.

Σκέφτομαι βέβαια και τις δυσκολίες και τα μειονεκτήματα που έφερε ο γλωσσικός κατακερματισμός. Η κατάσταση πρέπει να ήταν κάπως έτσι: Μόλις απομακρυνόσουν από το χωριό σου, συναντούσες ανθρώπους που δεν είχες ξαναδεί και που μιλούσαν μια ξένη γλώσσα. Αν η συνάντηση ήταν ξαφνική, ώστε να μην μπορέσει ο ένας να αποφύγει τον άλλον, φυσικό θα ήταν να φοβηθείς και να επιδιώξεις να σκοτώσεις τον τυχαίο συναπαντητή, πριν προλάβει εκείνος να σε σκοτώσει. Επίσης, για να αποφύγεις αυτές τις επικίνδυνες τυχαίες συναντήσεις, αλλά και να αυξήσεις τον ζωτικό σου χώρο κατά καιρούς ξεσήκωνες μια εκατοντάδα μελών της φυλής σου, για να επιτεθείτε και να εξολοθρεύσετε ολοκληρωτικά την αντίστοιχη εκατοντάδα μελών της γειτονικής φυλής ή ακόμα χειρότερα ήσουν υποχρεωμένος να ζήσεις όλη σου την ζωή, να τα βρεις και να συνεννοηθείς (και οι απόγονοί σου το ίδιο), με τους ίδιους λίγους ανθρώπους, με τους οποίους μπορεί να είχες διαφορές σε όλα τα επίπεδα. Έχει τελικά και η παγκοσμιοποίηση τα πλεονεκτήματά της.

Η γλώσσα, πέρα από τρόπο σκέψης και πολιτισμό, αποτελεί επίσης ένα μητρώο της Ιστορίας του ανθρώπου που υπήρξε πριν τον Ηρόδοτο και τον Θουκυδίδη, πριν και από τα όποια αρχαιολογικά ευρήματα. Η επιστήμη που την μελετά, η Γλωσσολογία, είναι ουσιαστικά Ιστορία και “Αρχαιολογία» μαζί. Η κοινή Ινδοευρωπαϊκή προέλευση πολλών Ευρωπαϊκών γλωσσών ουσιαστικά αποκαλύπτει κάποια επικράτηση σε χρόνους προϊστορικούς. Η διαφορετικότητα της Ουγγρικής, ή της Φινλανδικής, ή της Τουρκικής γλώσσας δείχνει κάποια άλλη μετανάστευση. Η Βασκική είναι ίσως ένα δείγμα του τι προϋπήρχε στην Ευρώπη και μάρτυρας μιας μεγάλης ιστορικής ήττας. Τα Γκρίκο της κάτω Ιταλίας, τα Τσακωνικά της Πελοποννήσου, τα Αρβανίτικα, τα Σαρακατσανάικα, κλπ, αντιστοιχούν σε ιστορικά γεγονότα, κάποια γνωστά και κάποια ακόμα άγνωστα. Η στενή σχέση Ιταλικών, Γαλλικών, Ισπανικών θα φανερώνει για πάντα την Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, η σχέση Αγγλικών-Γαλλικών δείχνει τους Νορμανδούς, η συγγένεια των Νορβηγικών με τα Σουηδικά παραπέμπει σε κάποιους Βίκινγκς, η στενή σχέση των γλωσσών που μιλούνται στον Ειρηνικό, στην Πολυνησία, τα Φίτζι, και την Χαβάη, αποκαλύπτουν κάποιους θαλασσοπόρους.

Τελικά η Παγκοσμιοποίηση μπορεί να οδηγήσει και στο τέλος της Ιστορίας, όχι με την έννοια που περιγράφει ο Fukuyama, ότι δηλαδή δεν θα υπάρξουν άλλα αξία λόγου ιστορικά γεγονότα, αλλά υπό την έννοια ότι δεν θα είναι πλέον καταγεγραμμένη η Ιστορία στην καθημερινή ζωή και στον τρόπο σκέψης μας, και θα είναι προσβάσιμη μόνο από τα βιβλία. Το DNA μας θα λέει μια ιστορία που δεν θα ‘χει όμως κάποιο νόημα, γιατί θα είναι ένας απλός κώδικας.

Γνώμην δύνανται
να έχουν άπαντες,
γνώσιν για να έχουν γνώμην
έχουν;

Σε μερικούς ανθρώπους
έρχεται μια μέρα
που πρέπει το μεγάλο το ναι
ή το μεγάλο το όχι να πούνε

ΠΛΑΤΩΝΑ Πολιτεία

Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗ Τα Παράθυρα, Τείχη

ΤΗΣ ΑΡΓΥΡΩΣ ΧΑΤΖΗΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΟΥ, Γ2

Κ. Π. Καβάφη (Ποιήματα Α', σ. 105-6)

ΤΑ ΠΑΡΑΘΥΡΑ

Σ' αυτές τες σκοτεινές κάμαρες, που περνώ
μέρες βαρυνές, επάνω κάτω τριγυρνώ
για νάβρω τα παράθυρα. —Όταν ανοίξει
ένα παράθυρο θάναι παρηγορία—
Μα τα παράθυρα δεν βρίσκονται, ή δεν μπορώ
να τάβρω. Και καλλίτερα ίσως να μην τα βρω.
Ίσως το φως θάναι μια νέα τυραννία.
Ποιος ξέρει τι καινούρια πράγματα θα δείξει.

ΤΕΙΧΗ

Χωρίς περίσκεψιν, χωρίς λύπην, χωρίς αιδώ
μεγάλα κ' υψηλά τριγύρω μου έκτισαν τείχη.
Και κάθομαι και απελπίζομαι τώρα εδώ.
Άλλο δεν σκέπτομαι: τον νουν μου τρώγει
αυτή η τύχη
διότι πράγματα πολλά έξω να κάμω είχαν.
Α όταν έκτιζαν τα τείχη πώς να μην προσέξω.
Αλλά δεν άκουσα ποτέ κρότον κτιστών ή ήχον.
Ανεπαισθήτως μ' έκλεισαν από τον κόσμο έξω.

Κατά τον 5^ο π.Χ. αιώνα κάνουν την εμφάνισή τους δύο καινούργιες επιστήμες: η ηθική και η αρετή. Αυτές, λοιπόν, όπως και οι υπόλοιπες επιστήμες, έπρεπε να καθορίσουν ποιοι είναι οι στόχοι τους. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Πλάτων, στον διάλογό του *Πολιτεία* ή *περί δικαίου*, εκθέτει τις απόψεις του για την ιδεώδη πολιτεία, την *καλλίπολιν*, που διασφαλίζει στον πολίτη της τον **άριστον βίον**. Θέμα του διαλόγου είναι η φύση της δικαιοσύνης και της αδικίας και αν και κατά πόσο ο δίκαιος ή ο άδικος είναι ευτυχέστερος και σε αυτήν και στην άλλη ζωή. Επεκτείνεται, όμως, και σε ποικίλα άλλα θέματα, όπως την παιδεία. Συγκεκριμένα, στην *Αλληγορία του Σπηλαίου*, ο Σωκράτης, ο βασικός ομιλητής, και οι υπόλοιποι παρενρισκόμενοι συζητούν για την σημασία της Παιδείας, την ευθύνη των πνευματικών ανθρώπων απέναντι στην κοινωνία αλλά και τον δεισμό του αισθητού και του νοητού κόσμου.

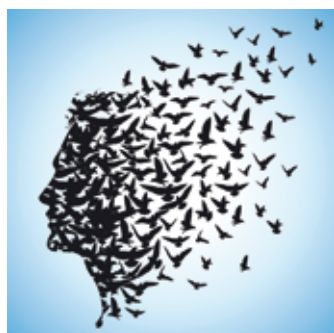
Σε ένα σπήλαιο ζουν αλυσοδεμένοι δεσμώτες. Το φως του ήλιου δεν εισχωρεί ως εκεί που βρίσκονται. Μπορούν να δουν, όμως, καθώς πιο ψηλά και πίσω τους αναδύεται ένα αδύνατο φέγγος από αναμμένη φωτιά. Ανάμεσα στην φωτιά και τους δεσμώτες είναι χτισμένος ένα τοίχος, πίσω από τον οποίο γίνεται μια αδιάκοπη παρέλαση από τεχνητά αντικείμενα που ρίχνουν τις σκιές τους στον εσωτερικό τοίχο του σπηλαίου απέναντι από τους δεσμώτες. Επειδή το μόνο που αντικρίζουν εκείνοι είναι οι σκιές και το μόνο που ακούνε είναι ο αντίλαλος από τους ήχους που έρχονται από την παρέλαση, νομίζουν ότι προέρχονται από τις σκιές και φτάνουν να πιστεύουν πως δεν υπάρχουν άλλα όντα εκτός από αυτά τα σκιώδη περιγράμματα. Αυτά αποτελούν τον κόσμο τους και όλη την πραγματικότητα.

Η αλληγορία του σπηλαίου συνεχίζει με έναν από τους δεσμώτες να απελευθερώνεται από τα δεσμά και να αρχίζει την δύσκολη ανάβαση προς το φως, την πραγματικότητα και την γνώση, την θέαση του Αγα-

θού. Ο δεσμώτης αφού δει κατάματα τον Ήλιο, την πραγματική πηγή φωτός, θα δυσκολευτεί να επιστρέψει στους πρώην συνδεσμώτες του και να τους απελευθερώσει. Έχει, όμως, την ευθύνη να το

Και στα τρία έργα είναι εν μέρει δυνατή η σωτηρία ή τουλάχιστον η γνώση ότι υπάρχει κάποιος άλλος τρόπος διαβίωσης, πιο αυθεντικός.

κάνει αυτό, γνωρίζοντας ότι πιθανότατα η αντίδραση που θα λάβει από τους ανελεύθερους δεν θα είναι θετική. Αντιθέτως, θα προσπαθήσουν να τον σκοτώσουν επειδή επιχειρεί να διαταράξει την κοσμοθεωρία τους.

Η ατμόσφαιρα που επικρατεί στο σπήλαιο, η στατικότητα των δεσμών, το ημίφως της φωτιάς, παραπέμπει στην απουσία κάθε νοήματος και ενδιαφέροντος στην ζωή τους. Θυμίζει ζωγραφιά με αδύνατο φωτισμό, δημιουργώντας ένα αίσθημα δυσφορίας.

Παρόμοια είναι και η αίσθηση που αποπνέουν τα δύο ποιήματα του Κ. Π. Καβάφη. Στο πρώτο, *Τα Παράθυρα*, βλέπουμε έναν άνθρωπο να τριγυρνάει από ένα σκοτεινό δωμάτιο σε άλλο και να ψάχνει κάποιο παράθυρο, κάποια πηγή φωτός. Διακριτή είναι η ανησυχία του ανθρώπου που απεγνωσμένα προσπαθεί να σώσει τον εαυτό του· τουλάχιστον στο πρώτο τμήμα του ποιήματος. Καθώς προχωράει το ποίημα, παρατηρούμε πως ο άνθρωπος αρχίζει να απελπίζεται και σταματάει να ψάχνει την «παρηγοριά», όπως χαρακτηρίζει τα παράθυρα, με την πρόφαση ότι δεν γνωρίζει αν τελικά αυτά θα λειτουργήσουν ως σωτηρία ή θα τον θέσουν σε μια ακόμη περιοριστική κατάσταση, σε μια «νέα τυραννία».

Το δεύτερο ποίημα, τα *Τείχη*, ακολουθεί διαφορετική πορεία. Αυτήν την φορά μιλάει ένας αν-

θρωπος και, χωρίς να το καταλάβει, κάποιος - δεν μαθαίνουμε ποιοι ή τί - χωρίς «περίσκεπιν... λύπην... [και] αιδώ» τον περικλείουν μέσα σε τείχη. Ο ίδιος τότε δεν φαίνεται να μεταβαίνει από μια ελπιδοφόρα αντιμετώπιση του προβλήματος σε μια παθητική και απελπισμένη. Αλλά, εξ αρχής δεν προσπαθεί να σωθεί και το μόνο που κάνει είναι μοιρολατρικά να καταριέται την αφέλειά του που δεν κατάλαβε πώς βρέθηκε φυλακισμένος καθώς και τα πόσα πράγματα θα μπορούσε ακόμα να κάνει στον «κόσμον έξω», αν δεν ήταν φυλακισμένος.

Παρατηρούμε πως υπάρχει ένα κοινό ζήτημα το οποίο τίθεται και στα τρία έργα: ο περιορισμός και η συνακόλουθη, άλλες φορές σταδιακή και άλλες όχι, παραίτηση του περιορισμένου. Και στα τρία είναι εν μέρει δυνατή η σωτηρία ή τουλάχιστον η γνώση ότι υπάρχει κάποιος άλλος τρόπος διαβίωσης, πιο αυθεντικός. Διαφορετικός, βέβαια, είναι ο βαθμός στον οποίο τα εν λόγω υποκείμενα γνωρίζουν ή είναι πρόθυμα να σωθούν. Στην αλληγορία, οι δεσμώτες παρουσιάζονται αλυσοδεμένοι στον σβέρκο και στα πόδια, αλλά όχι στα χέρια, πράγμα που σημαίνει **ότι έχουν τη δυνατότητα να απελευθερωθούν**. Ομοίως, στο πρώτο ποίημα, προσπαθεί ο άνθρωπος να ξεφύγει από την κατάσταση στην οποία βρίσκεται, επειδή έχει επίγνωση ότι είναι περιορισμένος. Έτσι, και στο δεύτερο ποίημα, ο άνθρωπος γνωρίζει ότι υπάρχει ένας έξω κόσμος, ο οποίος είναι και καλύτερος, εφόσον του επιτρέπει να κάνει «πράγματα πολλά». Βέβαια, ας σημειωθεί ότι και το πρώτο πρόσωπο που χρησιμοποιείται στα δύο ποιήματα του Καβάφη είναι αποδεικτικό ενός υψηλότερου βαθμού κατανόησης της κατάστασης στην οποία βρίσκονται. Τέλος, και στα τρία έργα δεν είναι γνωστό πώς βρέθηκαν σε αυτήν την κατάσταση τα υποκείμενα ή, για τα δύο τελευταία, τί σημαίνει αυτός ο περιορισμός.

Και εμείς πολλές φορές στην ζωή μας έχουμε νιώσει ή θα νιώσουμε παγιδευμένοι, ότι περιοριζόμαστε από ανυπέρβλητα εμπόδια. Τότε η πιο εύκολη λύση, αυτή που δεν απαιτεί κόπο, είναι να αφεθούμε ή να παραμείνουμε στην πλάνη μας. Το γεγονός, όμως, ότι αυτή είναι η ευκολότερη λύση, δεν σημαίνει ότι είναι και η πιο σωστή· αντιθέτως συνιστά παραίτηση. Πρέπει κάθε εμπόδιο που συναντάμε να το αντιμετωπίζουμε ως πρόκληση και να προσπαθούμε να μάθουμε από αυτό. Σημαντικό είναι να αγωνιζόμαστε για μία καλύτερη πραγματικότητα, ένα καλύτερο μέλλον για εμάς και τους ανθρώπους γύρω μας. **Α**

**ΠΡΕΠΕΙ ΚΑΘΕ ΕΜΠΟΔΙΟ ΠΟΥ ΣΥΝΑΝΤΑΜΕ
ΝΑ ΤΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΩΣ ΠΡΟΚΛΗΣΗ
ΚΑΙ ΝΑ ΠΡΟΣΠΑΘΟΥΜΕ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΑΠΟ ΑΥΤΟ**

Ο επόμενος πόλεμος ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΡΟ;

ΤΟΥ **ΑΝΔΡΕΑ ΤΣΟΛΜΕΚΤΣΟΓΛΟΥ, Β6**

➤ Το νερό είναι ένα από τα πολυτιμότερα αγαθά για τον άνθρωπο. Δεν είναι απαραίτητο μόνο για την ζωή, αλλά και για πλήθος άλλων δραστηριοτήτων, όπως η γεωργία, η βιομηχανία, είναι δείκτης υγείας, ευημερίας και πολιτισμού. Σήμερα όμως βρίσκεται σε έλλειψη παγκοσμίως. Μόνο το 3% του νερού της Γης είναι γλυκό, και μόνο το 1% μπορεί να χρησιμοποιηθεί (το υπόλοιπο 2% είναι παγιδευμένο στους πάγους). Είναι, λοιπόν, αναμενόμενο να υπάρξουν συγκρούσεις για τον έλεγχο και την εκμετάλλευσή του. Μάλιστα, ο Αμερικανός συγγραφέας Μάρκ Τουέιν είχε πει: **«το ουίσκι υπάρχει για να το πίνουμε, το νερό για να συγκρουόμαστε για αυτό»** (“whiskey is for drinking, water is for fighting over”). Μπορεί, όμως, η έλλειψη του νερού να οδηγήσει σε ένοπλες συρράξεις, σε γενικευμένους πολέμους, ή ακόμη και σε έναν Γ΄ Παγκόσμιο Πόλεμο; Η απάντηση είναι σαφής: ναι, μπορεί.

Ο πρώτος και μοναδικός καταγεγραμμένος πόλεμος για το νερό έλαβε χώρα στη Μεσοποταμία (σημερινό Ιράκ), περίπου το 2.400 π.Χ., ανάμεσα στις πόλεις Λαγκάς και Ούμμα για τον έλεγχο των αποθεμάτων των ποταμών Τίγρη και Ευφράτη. Από τότε μέχρι σήμερα, δεν είναι λίγες οι φορές που ομάδες ή κράτη της περιοχής βρέθηκαν σε διαμάχες για το σύστημα Τίγρη-Ευφράτη. Στην παρούσα φάση χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η σφοδρή αντίδραση του Ιράκ, της Συρίας και άλλων χωρών της Μέσης Ανατολής στην κατασκευή πολλαπλών φραγμάτων από την Τουρκία στους εν λόγω ποταμούς, που θα έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη τόσο πόσιμου, όσο και αρδρευτικού νερού για την χρήση σε κύριες αγροτικές δραστηριότητες.

Ο κύριος λόγος για τον οποίο τα σενάρια περί διενέξεων για το νερό εξαπλώνονται διαρκώς είναι η εκτεταμένη και συνεχιζόμενη έλλειψη γλυκού νερού στον πλανήτη. Σύμφωνα με τα δεδομένα που συνέλεξε ο δορυφόρος GRACE της NASA, σε είκοσι μία από τις τριάντα επτά κυριότερες περιοχές αποθήκευσης υπόγειων υδάτων έχει σημειωθεί μείωση των αποθεμάτων τους. Το γεγονός αυτό οφείλεται στις ολέθριες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στο περιβάλλον, αλλά και στην ανορθόδοξη χρήση των υδάτινων πόρων παγκοσμίως. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι τον προηγούμενο αιώνα η κατανάλωση νερού παγκοσμίως αυξήθηκε σε διπλάσιο βαθμό απ’ όσο αυξήθηκε ο πληθυσμός της. Παρ’ όλα αυτά ολόκληρες περιοχές του πλανήτη υποφέρουν από λειψυδρία με ολέθρια αποτελέσματα στην υγεία του πληθυσμού και την ευημερία των χωρών. **Το νερό, επομένως, αναδεικνύεται σε παράγοντα δύναμης και εξουσίας, και επομένως αποτελεί αιτία πολέμου.** Σύμφωνα με τον Δείκτη Λειψυδρίας (Water Stress Index), υπάρχει εξαιρετικά υψηλός κίνδυνος συγκρούσεων για το νερό σε δεκαεπτά χώρες, εκ των οποίων δέκα βρίσκονται στην Μέση Ανατολή, όπου το κλίμα είναι ήδη τεταμένο λόγω των ενεργών πολεμικών συρράξεων, και αρκετές βρίσκονται γύρω από την έρημο Σαχάρα. Ανάλογη περίπτωση διένεξης, όπως η προαναφερθείσα μεταξύ Τουρκίας και Ιράκ, είναι και αυτή μεταξύ Ινδίας και Πακιστάν για τη χρήση του Ινδού Ποταμού για άρδευση και υδροηλεκτρική ενέργεια. Σε όλες τις παραπάνω περιοχές η έλλειψη νερού εγείρει θέματα ασφαλείας και ενισχύει τις πιθανότητες ένοπλης σύρραξης.

ΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΟΝ 20^ο ΑΙΩΝΑ ΕΓΙΝΑΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ

Στην εξίσωση εισέρχονται και οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις περιοχές αυτές, και οι οποίες χρησιμοποιούν το νερό στις διαδικασίες παραγωγής. Οι ενέργειές τους ως προς το θέμα αυτό μπορεί να προκαλέσουν έντονες αντιδράσεις, όπως συνέβη με τις τεράστιες διαδηλώσεις εναντίον της εταιρείας Coca-Cola, μετά από τη γεώτρηση για την ύδρευση ενός εργοστασίου της στην Ινδία. Γίνεται αντιληπτό ότι τέτοιου είδους συγκρούσεις μπορεί να επηρεάσουν τα οικονομικά συμφέροντα, οπότε και οι επιχειρήσεις μάλλον θα έχουν μεγάλο ρόλο στην εξέλιξη των συγκρούσεων. Ας μην ξεχνάμε, άλλωστε, ότι το νερό σήμερα αντιμετωπίζεται ως εμπόρευμα.

Αμερικανό συγγραφέα και δημοσιογράφο Στίβεν Σόλομον, μεγάλο πρόβλημα αποτελεί το γεγονός ότι η τιμή του νερού δεν αντανακλά την αξία του, καθώς άλλοτε είναι δυσανάλογα υψηλή, όπως στην ύδρευση των πόλεων και τη χρήση του στη βιομηχανία, ενώ σε άλλες περιπτώσεις, όπως στην άρδευση αγροτικών περιοχών, το νερό παρέχεται δωρεάν με αποτέλεσμα την αλόγιστη σπατάλη του. Επιπλέον, ο ΟΗΕ θα πρέπει να ανακηρύξει το νερό ως «στρατηγικό πόρο για την ανθρωπότητα» και να υιοθετήσει ψηφίσματα (resolutions) με τα οποία θα προστατεύονται τα παγκόσμια υδάτινα αποθέματα και θα προωθείται η συνεργασία μεταξύ των χωρών για την παραγωγική και ωφέλιμη προς όλους αξιοποίησή τους.

Ποια μορφή θα έχει, όμως, ο πόλεμος για το νερό; Αν και το πρόβλημα της έλλειψης νερού, όπως παρατηρείται και στους αντίστοιχους χάρτες, είναι παγκόσμιο, ο έλεγχος των υδάτινων πόρων κατά τόπους φαίνεται να είναι υπόθεση που αφορά κυρίως την συγκεκριμένη περιοχή. Με άλλα λόγια, μία ένοπλη σύρραξη για τη διαχείριση του Ινδού ποταμού θα προκληθεί ανάμεσα στις εμπλεκόμενες πληθυσμιακές ομάδες και οργανώσεις Ινδών και Πακιστανών και μάλλον δεν θα οδηγήσει σε γενικευμένο πόλεμο μεταξύ των δύο κρατών. Από την άλλη μεριά, όμως, η αντίδραση μίας χώρας που αντιμετωπίζει έλλειψη νερού ενώ ταυτόχρονα έχει στην κατοχή της πυρηνικά όπλα, είναι πολιτικά ασταθής ή στα εδάφη της δραστηριοποιούνται εξτρεμιστές και τρομοκράτες, φαντάζει εφιαλτική. Έτσι, αν και πολλοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι θα υπάρξουν τοπικές μόνον διενέξεις για το νερό στις περιοχές όπου το πρόβλημα παρουσιάζεται εντονότερο, άλλοι επίσης έγκυροι αναλυτές ισχυρίζονται ότι στην περίπτωση που δεν ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα, το πρόβλημα της λειψυδρίας θα εξαπλώνεται ακόμη περισσότερο, με πιθανό αποτέλεσμα την έναρξη ενός γενικευμένου πολέμου: του Γ' Παγκόσμιου Πολέμου.

Η διεθνής κοινότητα μπορεί να αναλάβει δράση, ώστε να αποφευχθούν ένοπλες συγκρούσεις για το νερό στο μέλλον. Κατ' αρχάς, θα πρέπει να συνεχιστεί και να ενταθεί η προσπάθεια για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, αφού όπως ειπώθηκε προηγουμένως, ένα από τα αποτελέσματά της είναι η έλλειψη νερού. Επίσης, θα πρέπει να επιτευχθεί δίκαιη και παραγωγική κατανομή του νερού, καθώς σύμφωνα με τον

Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει ιδιαίτερη μνεία στην προσπάθεια του προέδρου της Δημοκρατίας του Κονγκό (πρώην Ζαΐρ), Denis Sassou Nguesso για τη δημιουργία ενός ταμείου για την παραγωγική αξιοποίηση του ποταμού Κονγκό (Blue Fund for the Congo Basin) σε συνεργασία με τις κυβερνήσεις άλλων επτά γειτονικών χωρών. Αξίζει επίσης να σημειωθεί η νομοθετική ρύθμιση της κυβέρνησης των ΗΠΑ, Clean Water Act, χάρη στην οποία αυξήθηκε η παραγωγικότητα στον τομέα του νερού. Ανάλογες, ενέργειες σε εθνικό επίπεδο αλλά και διακρατικές συνεργασίες πρέπει να ενθαρρυνθούν.

Οι πόλεμοι τον εικοστό αιώνα έγιναν για το πετρέλαιο, οι πόλεμοι τον εικοστό πρώτο θα γίνουν για το νερό, έχουν πολλοί προβλέψει. Η θέση αυτή είναι βάσιμη, καθώς υπάρχουν εναλλακτικές στις ενεργειακές πηγές, **το νερό όμως είναι αναντικατάστατο**. Η ανθρωπότητα βρίσκεται σε οριακό σημείο· ευτυχώς όμως η κατάσταση μπορεί ακόμη να ανατραπεί, αν ληφθούν άμεσα και γενικευμένα τα απαραίτητα μέτρα.

ΠΗΓΕΣ:

<https://www.aljazeera.com/indepth/features/2011.html>
<https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2017/jan/19/water-wars-infrastructure-isis-peace>
<https://www.theguardian.com/sustainable-business/2014/oct/06/water-wars-business-governments-scarcity-pollution>
<https://www.ft.com/content/82ca2e3c-6369-11e8-90c2-9563a0613e56>
<https://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=122195532&storyId=122195532&t=1541845875762>
<https://www.jpl.nasa.gov/edu/news/tag/Water>
<https://qz.com/india/691254/world-war-iii-will-be-fought-over-water/>
https://www.maplecroft.com/about/news/water_stress_index.html

ΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΟΝ 21^Ο ΑΙΩΝΑ ΘΑ ΓΙΝΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΡΟ

ΠΟΛΕΜΟΣ

ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΠΟΥΛΟΥ, Α1

➤ Πόλεμος. Μία έννοια που έχει κατακλύσει την ζωή των ανθρώπων και τους δίνει την ευκαιρία να προβάλλουν καθημερινά το πιο σκληρό τους πρόσωπο ο ένας στον άλλο και να χάνουν τον εαυτό τους. Στην χώρα μας έχουμε την τύχη να ζούμε ειρηνικά χωρίς να χρειαστεί να αντιμετωπίσουμε τούτη την αβάσταχτη πραγματικότητα γι' αυτό και ο πόλεμος φαντάζει για μας κάτι το μακρινό.

Παρακολουθούμε μέσω των ΜΜΕ επιθέσεις που ταλανίζουν τους ανθρώπους, τον άδικο χαμό πολλών ψυχών και τους διψασμένους για πλούτο και εξουσία ανθρώπους που εκμεταλλεύονται αυτήν την αποκρουστική πραγματικότητα για προσωπικό όφελος άπραγοι, σαν να είναι κάτι το συνηθισμένο και απaráλλακτο. Γιατί; Για ποιο λόγο κάθε άνθρωπος που μιλάει για την απόλυτη ειρήνη σε όλες τις χώρες ανεξαρτήτως της θρησκείας του, της εθνικότητάς του να χαρακτηρίζεται ουτοπιστής;

Η μεγαλύτερη ειρωνεία είναι ότι εμείς που ζούμε προς το παρόν σε μια χώρα που επικρατεί ειρήνη, αδυνατούμε να κατανοήσουμε πως η διαχωριστική γραμμή που βρίσκεται ανάμεσα σε εμάς και τους συνανθρώπους μας που στερούνται τις περιουσίες και τις κατοικίες τους είναι πιο λεπτή από ό,τι φανταζόμαστε, διότι πριν από την εισβολή της βαρβαρότητας στην ζωή τους, οι άνθρωποι αυτοί ήταν σαν εμάς. Είχαν αγαθά που για εμάς θεωρούνται δεδομένα και για εκείνους τώρα παρελθόν.

Για να βοηθήσουμε τους συνανθρώπους μας, που η ζωή τους έχει δείξει το πιο αποκρουστικό της πρόσωπο, θα πρέπει ο καθένας μας να κάνει ό,τι μπορεί διότι, αν συνεχίσουμε να είμαστε άπραγοι και αδιάφοροι, τότε μια μέρα η βαναυσότητα και ο φανατισμός των ανθρώπων που κινούνται με γνώμονα το αρρωστημένο κέρδος και το μίσος που έχει φωλιάσει στις καρδιές τους θα χτυπήσει και εμάς. ■

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Η Ζωή του Ντιέγκο Βελάθκεθ

ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΜΩΨΗ, Β5

➤ Ο Ντιέγκο Βελάθκεθ γεννήθηκε στην Σεβίλλη της Ισπανίας τον Ιούνιο του 1599 και ήταν ένα από τα πέντε παιδιά του δικηγόρου Χουάν Ροδρίγκεθ ντε Σίλβα, ο οποίος είχε αριστοκρατική πορτογαλλική καταγωγή, και της Χερόνιμα Βελάθκεθ, η οποία ανήκε στην αριστοκρατία της Σεβίλλης. Τα πρώτα χρόνια της ζωής του, πήρε μόρφωση από τους γονείς του, μαθαίνοντας φιλο-

σοφία και ξένες γλώσσες. Όμως, λόγω της πρώιμης κλίσης του στην ζωγραφική, άρχισε σε ηλικία 12 ετών να εκπαιδεύεται από τον ζωγράφο Φρανθίσκο Πατσέκο, έναν μέτριο μανιεριστή ζωγράφο, στον οποίο ο Βελάθκεθ χρωστάει την πνευματική του καλλιέργεια. Το 1617, σε ηλικία 18 ετών, πέρασε με επιτυχία τις εξετάσεις για την απόκτηση του τίτλου δασκάλου και τον επόμενο χρόνο παντρεύτηκε την κόρη του δασκάλου του, Χουάνα, με την οποία απέκτησαν δύο κόρες. Το 1623, ο Πατσέκο τον έστειλε στην Μαδρίτη και, για καλή του τύχη, του δόθηκε η ευκαιρία να ζωγραφίσει το πορτρέτο του βασιλιά Φιλίππου Δ'. Ο πίνακάς του εντυπωσίασε τον βασιλιά, ο οποίος προσέφερε μία θέση ανάμεσα στους επίσημους ζωγράφους της ισπανικής αυλής. Επειδή οι υπόλοιποι ζωγράφοι της αυλής τον κατηγορούσαν ότι ήταν καλός μόνο στο να ζωγραφίζει προσωπογραφίες, ο βασιλιάς οργάνωσε έναν διαγωνισμό ζωγραφικής με θέμα την απεικόνιση ενός τοπίου. Ο Βελάθκεθ νίκησε και μετά από διάφορες άλλες επιπλέον διακρίσεις, έγινε αυλικός αξιωματούχος του βασιλιά, ο οποίος του παραχώρησε μία κατοικία στο Αλκάθαρ καθώς και ένα εργαστήριο που επισκεπτόταν καθημερινά. Ο Βελάθκεθ είχε ήδη αναπτύξει μία πολύ καλή και στενή σχέση με τον βασιλιά.

Μετά από λίγα χρόνια, γνώρισε στην βασιλική αυλή τον διάσημο ζωγράφο Ρούμπενς, με τον οποίο το 1629 πραγματοποίησε το πρώτο του ταξίδι στην Ιταλία. Αυτό το ταξίδι είχε πολύ μεγάλη επιρροή στον τρόπο που ζωγράφιζε. Πρώτος σταθμός του ταξιδιού του ήταν η Βενετία. Εκεί, ήρθε σε επαφή με τα έργα του Τισιανού, του Τιτορέντο και του Βερονέζε. Στην συνέχεια, κατευθύνθηκε προς την Ρώμη, όπου διέμεινε για αρκετό καιρό, καθώς του παραχωρήθηκε ένα δωμάτιο στο Βατικανό για να εργαστεί. Εκεί εμπνεύστηκε από τα έργα του Μιχαήλ Άγγελου και Ραφα-

**Πορτρέτο του
Φιλίππου IV, 1632**

**Πορτρέτο της
Μαρίας Θηρεσίας, 1648**

**Η παράδοση της Μπρέντα,
1634**

ήλ και ζωγράφισε τον διάσημο πίνακα «Ο Απόλλων στο εργαστήριο του Ηφαίστου» που απεικονίζει τον Θεό Απόλλωνα να αποκαλύπτει στον Θεό Ήφαιστο την κρυφή σχέση της γυναίκας του Αφροδίτης με τον Άρη. Πριν επιστρέψει πάλι στην Ισπανία, έμεινε για λίγο στην Νάπολη.

Ο Βελάθκεθ ξαναεπιστρέφει στην Μαδρίτη το 1631 και συνεχίζει να δουλεύει για τον βασιλιά. Εκεί ολοκληρώνει ένα από τα πιο γνωστά έργα του, «Η παράδοση της Μπρέντα», στο οποίο παρουσιάζει την παράδοση της ολλανδικής πόλης, μετά από μάχη, στους Ισπανούς. Τέλος, καθώς γίνονταν πολλές ανακαινίσεις στα ανάκτορα, ο βασιλιάς ανέθεσε στον Βελάθκεθ να ζωγραφίσει τους πίνακες που θα στόλιζαν τα καινούρια δωμάτια.

Το 1649, ο Βελάθκεθ επέστρεψε στην Ιταλία, αυτή την φορά ως εκπρόσωπος του βασιλιά για να αγοράσει πίνακες και αγάλματα για τα καινούρια διαμερίσματα του παλατιού αλλά και για να προσλάβει Ιταλούς καλλιτέχνες που θα για να ζωγραφίσουν τους τοίχους των δωματίων. Επισκέφτηκε την Βενετία από όπου έκανε διάφορες αγορές πινάκων του Τισιανού. Έπειτα, πήγε στην Ρώμη για ένα χρόνο. Εκεί, φιλοτέχνησε το πορτρέτο του Πάπα Ιννοκεντίου Ι', ίσως το πιο αναγνωρισμένο πορτρέτο του, και άλλων καρδινάλιων. Η επιτυχία αυτών των έργων του πρόσφερε εισόδο στην Ακαδημία του Αγίου Λουκά. Ο Πάπας αναγνώρισε το ταλέντο του και του δώρισε μία χρυσή αλυσίδα καθώς και

**Οι δεσποινίδες
των τιμών, 1656**

**Πορτρέτο του Πάπα
Ιννοκεντίου X, 1650**

ένα μετάλλιο. Συγχρόνως, ολοκλήρωσε την προσωπογραφία του Χουάν ντε Παρέχα, η οποία εκτέθηκε το 1650 στο Πάνθεον της Ρώμης. Τέλος, σταμάτησε στην Ρώμη όπου προσέλαβε κάποιους ζωγράφους για τα ανάκτορα.

Ο Βελάθκεθ ξαναγύρισε στην Μαδρίτη το 1651 και ο βασιλιάς του έδωσε τον τίτλο του Μεγάλου Αυλάρχη των Ανακτόρων. Εκείνος συνέχισε να ζωγραφίζει πορτρέτα των βασιλικών μελών, όμως το έργο που ξεχώρισε είναι «Οι Δεσποινίδες των Τιμών», ένας πίνακας που απεικονίζει τον ίδιο τον Βελάθκεθ να

ζωγραφίζει την Πριγκίπισσα Μαργαρίτα μαζί με τις υπηρέτριές της, ενώ φαίνεται από τον καθρέφτη να εισέρχεται στην αίθουσα το βασιλικό ζεύγος. Το 1659 του απένειμε ο βασιλιάς τον τίτλο του ιππότη του τάγματος του Αγίου Ιακώβου, παρά τις διαφωνίες που πήγάζαν από την πεποίθηση ότι οι καλλιτέχνες δεν μπορούν να έχουν αξιώματα, καθώς η ζωγραφική θεωρείτο χειροτεχνία και όχι κανονικό επάγγελμα. Δυστυχώς όμως, δεν πρόλαβε να απολαύσει τον τίτλο αυτό, καθώς μετά από ένα κουραστικό ταξίδι στα Πυρηναία, αρρώστησε βαριά και έφυγε από την ζωή τον Αύγουστο του 1660.

Συμπεραίνοντας, ο Ντιέγκο Βελάθκεθ ήταν ένας από τους σημαντικότερους καλλιτέχνες της εποχής Μπαρόκ που ζωγράφιζε κυρίως πορτρέτα και δούλευε για τον βασιλιά της Ισπανίας, Φίλιππο Δ'. Οι ικανότητές του είναι παγκοσμίως αναγνωρισμένες, ακόμη και ανάμεσα στους πιο διάσημους καλλιτέχνες όπως τον Πικάσο, ο οποίος μάλιστα αναπαρήγαγε μερικούς από τους πίνακές του.

Υπάρχει ζωή «ΕΚΕΙ ΕΞΩ»;

ΤΩΝ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ ΑΓΟΥΔΗΜΟΥ, ΚΙΜΩΝΟΣ ΑΡΑΖΟΥ, ΜΑΡΙΑΣ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΑΓΓΕΛΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Β1

➤ Σίγουρα σε όλους μας έχει τύχει να αναρωτηθούμε για το τι συμβαίνει γύρω μας, έξω από τη Γη μας, και ειδικότερα εάν θα μπορούσε να υπάρχει ζωή σαν την δικιά μας κάπου αλλού στο σύμπαν. Είναι πράγματι πάρα πολύ δύσκολο να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, διότι ακόμα και αν υπάρχει άλλου είδους μορφή ζωής στο διάστημα, ίσως να είναι τόσο διαφορετική από εμάς, με αποτέλεσμα να μην καταφέρουμε ποτέ να έρθουμε σε επικοινωνία με κάποιο εξωγήινο είδος. Παρ' όλα αυτά, όπως είναι φυσικό, έχουν διατυπωθεί αρκετές θεωρίες πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

Αρκετοί επιστήμονες θεωρούν ότι στους δύο επόμενους αιώνες θα έχουμε καταφέρει να αποκτήσουμε κάποιου είδους επαφή με εξωγήινους, όμως με δυσκολία θα είμαστε σε θέση να κατανοήσουμε τον τρόπο ζωής τους, διότι οι αποστάσεις θα είναι πολύ μακρινές και δεν είναι σίγουρο εάν αυτοί οι λαοί θα έχουν αναπτύξει τεχνολογία τέτοια ώστε να είναι ικανοί να μεταδώσουν σήματα σε εμάς, τα οποία φυσικά να μπορούμε να αντιληφθούμε.

Δεν είμαστε μόνοι στο σύμπαν
Αστροφυσικοί και αστρονόμοι είναι σίγουροι γι' αυτό.
Θεωρείται αρκετά πιθανό πως υπάρχει ζωή κάπου στο διάστημα.
Ακόμη και ο διάσημος επιστήμονας Στίβεν Χόκινγκ πιστεύει ότι υπάρχουν εξωγήινοι!

Μία ρεαλιστικότερη προσέγγιση του ζητήματος φαίνεται να έχουν οι βιολόγοι, οι οποίοι πιστεύουν ότι τα επόμενα χρόνια ενδέχεται να ανακαλυφθούν μικροοργανισμοί σε πλανήτες του ηλιακού μας συστήματος ή άλλων πλανητικών συστημάτων, στους οποίους επικρατούν συνθήκες ικανές να συντελέσουν στην δημιουργία μορφών ζωής και στην επιβίωσή τους, όπως για παράδειγμα η θερμοκρασία, η ύπαρξη νερού και άλλων καταλλήλων χημικών στοιχείων και ενώσεων.

Ωστόσο, η μελέτη τέτοιου είδους οργανισμών από τους ανθρώπους πιθανόν να παρουσιάσει πολύ υψηλό βαθμό δυσκολίας. Και αυτό γιατί, θα έχουν δημιουργηθεί υπό συνθήκες ανόμοιες με αυτές του γαλάζιου πλανήτη. Σε περίπτωση που οι μορφές ζωής αυτές έχουν εξελιχθεί στον βαθμό εξέλιξης των ανθρώπων, είναι λογικό οι αισθήσεις τους να λειτουργούν εντελώς διαφορετικά, να μην αντιλαμβάνονται τον περιβάλλοντα χώρο μέσω της όρασης, της ακοής, της αφής όπως έχουμε συνηθίσει εμείς, αλλά να έχουν αναπτύξει έναν ριζικά αλλιώςτικό τρόπο αντίληψης. Χαρακτηριστικά, το πιθανότερο είναι πως τα οργανίδια των κυττάρων των οργανισμών αυτών θα είναι διαφορετικά από τα αντίστοιχα έμβιων όντων της Γης, και κατ' επέκταση η δομή των ζωτικών τους οργάνων ενδέχεται να είναι διαφορετική. Όμως θα μπορέσουμε να προσεγγίσουμε έστω και λίγο τις υποθέσεις αυτές μόνο όταν βρεθούν μικροοργανισμοί σε κάποιον άλλο πλανήτη.

Τελικά, είναι πολύ νωρίς ακόμα ώστε να έχουμε βέβαιες γνώσεις, όμως πάντοτε μπορούμε να αναρωτιόμαστε, να ερευνούμε και να συζητάμε για το θέμα αυτό. Άλλωστε, η αναζήτηση εξωγήινης ζωής δεν θα σταματήσει ποτέ να απασχολεί τους ανθρώπους. **Α**

ΣΤΟΥΣ ΔΥΟ ΕΠΟΜΕΝΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ ΘΑ ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΤΑΦΕΡΕΙ ΝΑ ΑΠΟΚΤΗΣΟΥΜΕ **ΚΑΠΟΙΟΥ ΕΙΔΟΥΣ** **ΕΠΑΦΗ** ΜΕ ΕΞΩΓΗΙΝΟΥΣ

**Θα μπορέσουμε ποτέ
να βρούμε στοιχεία
εξωγήινης ζωής;**

«Νομίζω ότι το πιο πιθανό είναι να συμβεί αυτό, Ο πρώτος λόγος είναι επειδή πιστεύω ότι υπάρχει ζωή εκεί έξω. Εννοώ, υπάρχουν εκατομμύρια πλανήτες μόνο στον γαλαξία μας. Είναι εντυπωσιακά μεγάλος αριθμός. Συνεπώς μου είναι δύσκολο να πιστέψω ότι μόνο ένας πλανήτης έχει ζωή. Επομένως η μόνη πραγματική ερώτηση για εμένα είναι, δεύτερον, μπορούμε να την βρούμε; Αναζητούμε νοήμονα ζωή. Θα έβαζα στοίχημα με οποιονδήποτε ότι θα βρούμε ζωή μέχρι το 2025. Νοήμονα ζωή».

-ΣΕΘ ΣΟΣΤΑΚ

ΠΗΓΕΣ:

Από Euronews. "Υπάρχουν Εξωγήινοι Και Πού Βρίσκονται; Οι Ειδικοί Απαντούν." Euronews, 19 Apr. 2018, gr.euronews.com
CNN. "Ο Άνθρωπος Θα Έχει Επαφή Με Εξωγήινους Το Αργότερο Έως Το 2100, Εκτιμά Φυσικός." CNN.gr, 27 Feb. 2018, www.cnn.gr/news/kosmos/story/119396/o-anthropos-tha-exei-epafi-me-exogiinoys-to-argotero-eos-to-2100-ektima-fysikos.

Covarrubias, Diego. "Alien Anatomy." Futurism, 21 May 2017, futurism.media/alien-anatomy.

Perry, Philip. "Our Universe Resides in the Center of a Black Hole, This Theory Claims." Big Think, Big Think, 2 Dec. 2018, bigthink.com/philip-perry/our-universe-resides-in-the-center-of-a-black-hole-this-theory-claims.

Wormhole Galaxy

Ένα μοντέλο χωροχρόνου που απεικονίζει τη δημιουργία «γέφυρας σκουληκότρυπας». Αλλά να είστε δύσπιστοι: οι σκουληκότρυπες φέρνουν μαζί τους τους κινδύνους της ξαφνικής κατάρρευσης, της υψηλής ακτινοβολίας και της επικίνδυνης επαφής με την εξωτική ύλη.

Ο ΓΑΛΑΞΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΜΕΔΑΣ και η σημασία του στην γνώση μας

ΤΗΣ ΦΙΛΟΜΗΛΑΣ ΓΕΡΟΥ, Α1

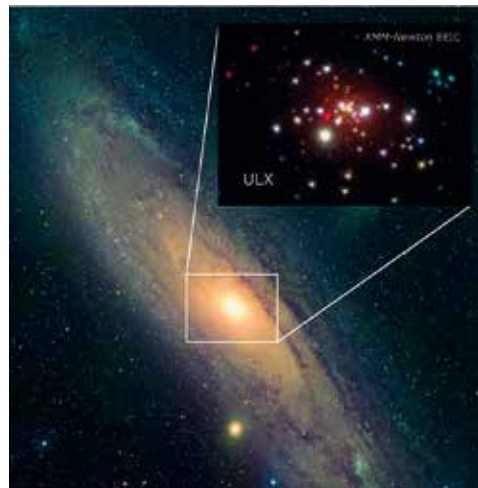
➔ Πριν από εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια πιστεύαμε ότι η Γη ήταν το κέντρο του κόσμου, το οποίο αποτελούνταν από αυτήν, τον ήλιο και τα ορατά αστέρια. Λίγο αργότερα συνειδητοποιήσαμε ότι όλα, συμπεριλαμβανομένης της γης, περιστρέφονται γύρω από ένα τεράστιο αστέρι, τον Ήλιο. Μετά από μερικούς αιώνες καταφέραμε να ξεπεράσουμε τις παραπάνω δεισιδαιμονίες και να συνειδητοποιήσουμε ότι ολόκληρο το σύμπαν είναι ο γαλαξίας μας. Ενώ τώρα είμαστε σίγουροι ότι το «σύμπαν» αποτελείται από πολλούς πλανήτες, συστήματα όπως το ηλιακό και βεβαίως γαλαξίες γαλαξίες όπως ο Μέσιερ 31, ή αλλιώς ο γαλαξίας της Ανδρομέδας. Ο M31, που είναι το πιο απομακρυσμένο διαστρικό αντικείμενο που είναι ορατό στο ανθρώπινο μάτι, είναι ένας σπειροειδής γαλαξίας περίπου 780 κίλοπαρσέκ μακριά (2,5 εκατομμύρια έτη φωτός) από τη Γη και ο πλησιέστερος μεγάλος γαλαξίας στον δικό μας. Το όνομά του πηγάζει από την περιοχή του ουρανού στην οποία είναι ορατός, δηλαδή εκεί που βλέπουμε τον αστερισμό της Ανδρομέδας.

Η ανακάλυψη του M31 άλλαξε τον τρόπο που βλέπουμε το σύμπαν για πάντα. Μας βεβαίωσε ότι ο γαλαξίας μας δεν είναι ολόκληρος ο κόσμος, και άνοιξε πόρτες για περαιτέρω εξερευνήσεις του ατελείωτου διαστήματος.

Τίσως μέχρι το 2118 θα έχουμε ανακαλύψει ότι ο κόσμος αποτελείται από πολύ περισσότερα από το μοναχικό μας σύμπαν.

Σύγκριση των δύο γαλαξιών. Αρχικά, έχουν ίδιο μέγεθος, το οποίο απέκτησαν “τραβώντας” αστέρια από τους γαλαξίες με τους οποίους συγκρούονται. Ακόμα, είναι και οι δύο σπειροειδείς γαλαξίες. Σε αντίθεση με τα υπόλοιπα διαστρικά αντικείμενα ο M31 και ο γαλαξίας μας πλησιάζουν ο ένας τον άλλον. Επίσης, έχουν ίδια μάζα, περίπου 800

δισεκατομμύρια ηλιακές μάζες. Επιπροσθέτως, σχηματίστηκαν περίπου το ίδιο χρονικό διάστημα, δηλαδή πριν από 13,5 δισεκατομμύρια χρόνια, κοντά στην αρχή του σύμπαντος, το οποίο είναι αντιληπτό από την έλλειψή τους σε μέταλλα. Τέλος, θεωρείται ότι έχουν ίσο αριθμό μαύρων τρυπών, εκ των οποίων μια βρίσκεται στο κέντρο του καθενός. Από την άλλη, ο M31 έχει πέντε φορές περισσότερα αστέρια από τον γαλαξία μας, με ένα τρισεκατομμύριο αστέρια την στιγμή που ο δικός μας έχει λίγο περισσότερα από 200 δισεκατομμύρια.

Ακτίνες Χ (ULX) από το παρατηρητήριο της Chandra της NASA εντόπισαν στο γειτονικό γαλαξία Ανδρομέδα 26 μαύρες τρύπες, σύμφωνα με ερευνητές του Ινστιτούτου Max Planck για εξωγήινη φυσική.

Γαλαξιακή σύγκρουση. Αξιοπερίεργο είναι το γεγονός ότι οι δύο γαλαξίες πλησιάζουν ο ένας τον άλλον, την στιγμή που το σύμπαν αυξάνεται σε μέγεθος και άρα θα έπρεπε να απομακρύνονται ο ένας από τον άλλο, όπως εξάλλου και τα υπόλοιπα διαστρικά αντικείμενα. Παρ' όλα αυτά, δεν είναι επίφοβη γιατί δεν θα συμβεί για άλλα 3 με 4 δισεκατομμύρια έτη.

Πιθανότητες για εξωγήινη ζωή. Έχουν ανακαλυφτεί 700 δισεκατομμύρια πλανήτες στον Μέσιερ 31, εκ των οποίων μόνο 4 είναι πλήρως κατοικήσιμοι (ο Upsilon Andromeda b, ο Upsilon Andromeda c, ο Upsilon Andromeda d και ο HD 8673 b). Χρειαζόμαστε μόνο έναν από αυτούς για να αποδείξουμε ότι η ζωή δεν ήταν τυχερό γεγονός της ανθρώπινης φύσης, αλλά κομμάτι του κόσμου μας. Είναι σχεδόν σίγουρο ότι υπάρχουν και άλλοι πλανήτες σαν την Γη, το μόνο που μένει είναι να τους ανακαλύψουμε.

Μαύρες τρύπες. Δεδομένα από παρατηρητήριο της NASA, *Chandra X-ray Observatory* έχουν θέσει 26 υποψήφιους μαύρης τρύπας στον γαλαξιακό μας γείτονα. Αυτός είναι ο μεγαλύτερος αριθμός πιθανών μαύρων τρυπών σε έναν γαλαξία εκτός από τον δικό μας. Αυτές οι 26 ανήκουν στην κατηγορία μαύρων τρυπών που δημιουργούνται μετά την συρρίκνωση ενός τεράστιου αστεριού σε ένα μονοδιαστασιακό σημείο και έχουν μέγεθος 5-10 ηλιακών μαζών.

Έχουμε φτάσει να έχουμε πολλές πληροφορίες όχι μόνο για τον γαλαξία της Ανδρομέδας, αλλά και πολλούς άλλους, όταν οι πρόγονοι μας πίστευαν ότι η γη είναι το κέντρο του κόσμου και δώδεκα θεοί τσακώνονται κάθε φορά που βρέχει. Δεν υπάρχει τίποτα που να μας σταματά απ' το να ψάξουμε πιο μακριά. Πώς είμαστε βέβαιοι ότι σε μερικές εκατοντά-

ΕΝΩ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΟΛΛΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΣΥΜΠΑΝΤΑ, ΛΙΓΕΣ ΜΙΛΟΥΝ ΓΙΑ ΔΥΟ Η ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΤΕΛΕΙΩΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ.

δες χρόνια ή ακόμα και κατά τη διάρκεια αυτού του αιώνα, η πεποίθησή μας ότι το σύμπαν μας είναι το μοναδικό θα αποδειχθεί λανθασμένη και θα έχουμε ανακαλύψει ενδείξεις άλλου; Ενώ υπάρχουν πολλές θεωρίες για παράλληλα σύμπαντα, λίγες είναι αυτές που μιλούν για δύο ή περισσότερα τελείως ανεξάρτητα, όπως συμβαίνει με τον δικό μας και τον γαλαξία της Ανδρομέδας.

ΠΗΓΕΣ:

<http://www.actforlibraries.org/the-andromeda-and-milky-way-galaxies/>
<http://www.sciencemag.org/news/2014/11/complex-life-may-be-possible-only-10-all-galaxies>
<https://nasasearch.nasa.gov/search?utf8=%E2%9C%93&affiliate=nasa&query=elements+of+theandromeda+galaxy>
<https://nasasearch.nasa.gov/search?utf8=%E2%9C%93&affiliate=nasa&query=life+in+andromeda+galaxt>
<https://www.telegraph.co.uk/news/science/space/11541574/Advanced-alien-civilizations-possible-in-50-galaxies.html>
https://amazing-space.stsci.edu/resources/explorations/groundup/lesson/scopes/mt_wilson/discovery.php
<https://www.youtube.com/watch?v=-wnxx-lKW9c>
https://www.google.com/search?q=andromeda+galaxy&rlz=1C5CHFA_enGR692GR692&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKewjSIZPx58XcAhURT98KHYPKBkAQ_AUICigB&biw=933&bih=767

«ΓΚΟΥΓΚΛΑΡΟΝΤΑΣ» ΤΗΝ

ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΒΑΡΒΑΡΙΓΟΥ, Β1

➤ Η Google έχει γίνει σχεδόν συνώνυμο του Ιντερνετ μιας και μέσω αυτής κυρίως χρησιμοποιούμε το διαδίκτυο. Όταν θέλουμε να μάθουμε για κάτι, σπεύδουμε αμέσως στην μηχανή αναζήτησής της, που για πολλούς είναι το default url (ιστοσελίδα) όταν ανοίγουμε τον browser. Επίσης, οι περισσότεροι έχουμε λογαριασμό στο gmail και οργανώνουμε την ζωή μας στο google calendar. Μια διεύθυνση που δεν ξέρουμε την αναζητούμε στο google maps. Θέλουμε να μεταφράσουμε κάτι; Πάμε στο google translate. Μετά, υπάρχουν το google earth, google scholar, κλπ.

Κάντε μόνοι σας το τεστ: Ξεκινώντας να γράφεις google a... σου συμπληρώνει ως επιλογές google analytics, google AdWords, google apps, google assistant και ένα σωρό άλλα. Γράφοντας google b... σου συμπληρώνει google books, google blog, google box, google business, κλπ. Μετά, σε άλλα γράμματα του αλφαβήτου, βρίσκεις google drive, google docs, google TV, google street views, κλπ. Η Google έχει στην ιδιοκτησία της το YouTube, το Chrome, το Android, το google+ (το δικό της Facebook) και τα google driverless cars. Μην συνεχίσω άλλο. Πήρατε την ιδέα. Η Google είναι παντού. Υπάρχει και το google mars για όσους ψάχνουν κάτι στον Άρη, αχρείαστο προς το παρόν. Και μας βοηθάει με όλους τους δυνατούς τρόπους. Γιατί το κάνει;

Πάλι «γκουγκλάροντας» βρίσκω ότι η εταιρεία έχει χρηματιστηριακή αξία \$750 δις και έσοδα \$110 δις. Το Ακαθόριστο Εγχώριο Προϊόν της Ελλάδας είναι κά-

Οι ιδρυτές της Google Larry Page και Sergey Brin το 2003

που \$200 δις (που αντιστοιχούν σε 10.000.000 κατοίκους αντί για τους 75.000 υπαλλήλους της google). Τελικά λοιπόν η Google δεν το κάνει τζάμπα. Αλλά πώς τα βγάζει τόσα χρήματα; Εγώ πάντως δεν έχω πληρώσει ποτέ...

Οι δύο ιδρυτές της φαίνονται δύο καλοπροαίρετοι και χαμογελαστοί άνθρωποι. Ίδρυσαν την εταιρεία όταν ήταν ακόμα μεταπτυχιακοί φοιτητές και όλοι οι επιστήμονες της πληροφορικής θέλουν να δουλέψουν πλέον εκεί γιατί θεωρείται συνώνυμο της καινοτομίας. Ο σκοπός της εταιρείας, κατά τα λεγόμενά της, ακούγεται αλτρουιστικός: δίνουν εύκολη πρόσβαση σε όλα τα υπολογιστικά αρχεία που υπάρχουν σε όλον τον κόσμο, οργανώνοντας την παρουσίασή τους με τρόπο χρήσιμο για τους χρήστες. Ο αλγόριθμος που

Και μερικές υποθέσεις που μπορεί να μας κάνει να σκεφτόμαστε διαφορετικά...

➤ Καταρχήν, δεν υποχρεώνει κανείς μια μηχανή αναζήτησης να δείχνει όλα τα αποτελέσματα τα οποία βρίσκει, ούτε να τα εμφανίζει με την μαθηματικά ορισμένη σειρά σημαντικότητας του PageRank. Για παράδειγμα, ο κάτοικος της Κίνας δεν μπορεί, όσο και να ψάξει, να βρει αρνητική κριτική για την κυβέρνησή του (επιτράπη-

κε στην google να λειτουργήσει στην Κίνα μόνο όταν συμφώνησε σε αυτό). Και αυτό θα γίνεται υποψιάζομαι, χωρίς πολύ δημοσιότητα, σε πολλές άλλες χώρες. Ο Κινέζος πολίτης δεν ξέρει τι δεν του δείχνουν, όπως πιθανώς δεν ξέρει και ο Ιρανός ή ο Ρώσος, ίσως και ο Αμερικάνος ή ο Ευρωπαίος. Κάποια από αυτά μπορεί να μας αποκρύπτο-

νται «για το καλό μας», αλλά σε κάθε περίπτωση, ακόμα και ο απλός καθορισμός της σειράς με την οποία εμφανίζονται τα αποτελέσματα αναζήτησης οδηγεί σε ένα μονοπώλιο όχι μόνο της ενημέρωσης αλλά και της απλής πληροφόρησης για το οτιδήποτε.

Αυτός που κάνει μια αναζήτηση στο διαδίκτυο νομίζει ότι συνδιαλέγε-

ΕΙΝΑΙ ΤΡΟΜΑΚΤΙΚΟ ΝΑ ΞΕΡΕΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΓΙΑ ΣΕΝΑ. ΚΑΙ ΑΚΟΜΑ ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ ΕΙΝΑΙ, ΟΤΑΝ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΤΑ ΞΕΧΝΑ.

εφηύραν οι δύο ιδρυτές φοιτητές ήταν ο PageRank αλγόριθμος για την κατάταξη των αποτελεσμάτων της αναζήτησης. Όταν κάνουμε μια αναζήτηση στο google, ο αλγόριθμος δίνει ένα σκορ σε κάθε σελίδα του διαδικτύου με βάση (1) το αν περιέχει τις λέξεις αναζήτησης και (2) την σημαντικότητα της σελίδας. Η σημαντικότητα (ένας αριθμός) υπολογίζεται από το πόσες άλλες σελίδες έχουν συνδέσμους που δείχνουν προς αυτήν και πόσο σημαντικές με την σειρά τους είναι οι ίδιες. Απλός μαθηματικός τύπος και άρα η κατάταξη φαίνεται και αντικειμενική.

Όταν αναζητούμε και την πιο χαζή πληροφορία στο διαδίκτυο, βάζουμε την google σε πολύ μπελά. Πρέπει να μεταφέρει τα bits πάνω από το (ιδιόκτη-

το) οπτικό δίκτυό της σε ένα από τα τεράστια κέντρα δεδομένων της κάπου στον κόσμο, να γίνουν αυτοί οι υπολογισμοί και να μας έλθουν τα αποτελέσματα πίσω. Τι κερδίζει η google από αυτό; **Διαφημίσεις.** Βρίσκει την ευκαιρία η google όταν ψάχνουμε για τις ομορφιές της Σαντορίνης να εμφανίσει και καμιά δεκαριά ξενοδοχεία, αεροπορικές εταιρίες, εστιατόρια, κλπ, που ίσως χρειαστούμε για να πάμε εκεί και να περάσουμε καλά. Και υπάρχει ένας αλγόριθμος δημοπρασιών που τρέχει στα κομπιούτερ της google για να πουλάει, όσο πιο ακριβά μπορεί τον χώρο διαφήμισης στην σελίδα των αποτελεσμάτων σε εταιρίες που ανταγωνίζονται. Όλα αυτά γίνονται αυτόματα και συνεχώς.

ται με ένα μηχάνημα που είναι εξ ορισμού εχέμυθο. Νιώθεις σχεδόν σαν να ρωτάς έναν σοφό και πάντα διαθέσιμο φίλο. Όμως από αυτά που πληκτρολογείς ανέμελα επί μήνες και χρόνια, η google μπορεί να μάθει τα ενδιαφέροντά σου και τις μύχιες σκέψεις σου, και να έχει ένα προφίλ για σένα τόσο πλήρες που θα εξέπληττε και τον

Κάφκα. Χρησιμοποιώντας τους αλγόριθμους ανάλυσης μπορεί να καταλάβει και πράγματα που ούτε ο ίδιος καλά καλά ξέρεις (όλοι έχουμε μερική έλλειψη αυτογνωσίας). Όταν ψάχνεις για ένα αντιβιοτικό, η google μαθαίνει ότι πιθανόν εσύ ή κάποιος στην οικογένειά σου είναι άρρωστος και μπορεί να υποψιαστεί και την ασθένεια. **Είναι**

τρομακτικό να ξέρει κάποιος τα πάντα για σένα. Και ακόμα χειρότερα είναι, όταν ποτέ δεν τα ξεχνά. Όλες οι πράξεις, οι σκέψεις, οι ιδέες μας αν εμφανιστούν στο διαδίκτυο δεν μπορούν ποτέ να διαγραφούν. Οπότε ας προσέχουμε όλοι. Θυμίζει αρκετά το 1984 του Οργουελ, με καθυστέρηση λίγων μόνο δεκαετιών.

André Maurois

Ανοιχτή Επιστολή

- Ποιες διαχρονικές αλήθειες εξακολουθούν να υπάρχουν στη σημερινή εποχή, όταν όλα μεταβάλλονται τόσο γρήγορα;
- Τί αξία έχει ο παραδοσιακός ηθικός κώδικας, όταν η τεχνολογία αλλάζει τα ήθη;
- Πώς η δουλειά συνεχίζει να αποτελεί κοινωνική και ηθική υποχρέωση όταν ο αυτοματισμός τείνει να την καταστήσει περιττή;
- Πώς η νεολαία να μην είναι αγχωμένη, όταν δεν βλέπει καμία διέξοδο;

ΤΗΣ **ΝΑΓΙΑΣ ΓΚΟΛΕΜΗ, Α2**

 Αυτές οι εύλογες απορίες εκφράζουν τις ίδιες ανησυχίες –επικαιροποιημένες μεν– που τυραννούν την κοινή γνώμη χρόνια τώρα. Ο André Maurois, μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας, ιστοριογράφος, βιογράφος και επιφανής λογοτέχνης με ένα πολυσχιδές και πλούσιο έργο, επιδίωξε να κατευνάσει αυτές τις ανησυχίες με την συγγραφή μιας «επιστολής μαθητείας» υπό τον τίτλο «Ανοιχτή Επιστολή σε έναν Νέο» που απηύθυνε στους νέους, το 1965, όντας 80 ετών, μεταλαμπαδεύοντας την πολύτιμη πείρα ζωής ενός διανοούμενου.

Οφείλω να ομολογήσω ότι αρχικά μελετούσα το βιβλίο με επιφυλακτικότητα, δεδομένου ότι γράφτηκε 50 και πλέον χρόνια πριν' ωστόσο, στην συνέχεια, προς μεγάλη μου έκπληξη διαπίστωσα ότι τα ίδια αγωνιώδη ερωτήματα που ταλάνιζαν τους νέους του παρελθόντος, εξακολουθούν έως και σήμερα να ταράζουν την συνείδηση της νεολαίας, σαν να μην έχει αλλάξει τίποτα.

Μοιάζουν, συνεπώς, οι συμβουλές του André Maurois απόλυτα διαχρονικές και ακλόνητα ταυτόσημες με τις κοινωνικές και ηθικές έγνοιες γενεών που παρέρχονται και γενεών που έπονται.

Πράγματι, αν σκεφτεί κανείς ότι αν απογυμνωθεί η σημερινή ανθρωπότητα από τις λέξεις που την περιβάλλουν, αυτό που ξεπροβάλλει είναι πάντα ο ίδιος προαιώνιος άνθρωπος ο οποίος χωρίς ηθικές αξίες δεν μπορεί όχι μόνο να επιβιώσει αλλά ούτε και να κατακτήσει την ευτυχία. Η σοφία λοιπόν του συγγραφέα συνοψίζεται σε τέσσερις επιμέρους βασικούς κανόνες για την αυτογνωσία και την ψυχική ισορροπία:

σε έναν νέο για την πορεία του στην ζωή του

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΖΕΙΣ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ

Ο άνθρωπος που ομφαλοσκοπεί βρίσκει πάντα χίλιους λόγους για να είναι δυστυχής. Όποιος ζει για ένα δημιούργημα, για την πατρίδα του, για τους λιμοκτονούντες ή για τους κατατρεγμένους, βάζει σε δεύτερη μοίρα τις προσωπικές του ταπεινές έννοιες και αγωνίες.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΑΤΤΕΙΣ

Αντί να μεμψιμοιρούμε για τον παράλογο κόσμο ας περάσουμε στην δράση προσπαθώντας να μεταμορφώσουμε τον μικρόκοσμο στον οποίο ζούμε, με στόχους κοντινούς και απλούς, μέσα από κοινωνικές δράσεις ή ακόμα μέσα από την σωστή εκτέλεση των καθηκόντων που αναλαμβάνουμε στις αντίστοιχες ηλικιακές ομάδες (σχολείο, φοίτηση, επάγγελμα)

ΠΙΣΤΗ ΣΤΗΝ ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΘΕΛΗΣΗΣ

Είναι λάθος να θεωρούμε το μέλλον πλήρως προδιαγεγραμμένο. Όποιος έχει την δύναμη της θέλησης μπορεί να αλλάξει το μέλλον του. Ένας σπουδαίος άνθρωπος μπορεί ακόμα και να αλλάξει τον ρου της ιστορίας. Μπορούμε πάντα να κυβερνούμε την ζωή μας όσο καλύτερα γίνεται. Η οκνηρία και η δειλία είναι κινήσεις εγκατάλειψης, η εργασία και η τόλμη ηθελημένες κινήσεις δράσης.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΟΣ

Η πίστη δεν είναι εύκολη αρετή, διότι πάρα πολλοί πειρασμοί караδοκούν στην πορεία προς τη δύναμη της δέσμευσης.

Ο συγγραφέας, επίσης, θεωρεί απαραίτητο συστατικό για την ολοκλήρωση του νέου ανθρώπου την λογοτεχνική παιδεία και δεν είναι τυχαίο ότι συμβουλεύει πως το ταξίδι αυτό πρέπει να ξεκινήσει από τα Ομηρικά Έπη. Υποστηρίζει πως αν η επιστήμη δίνει στον άνθρωπο την δυνατότητα να ασκεί μια ολοένα μεγαλύτερη εξουσία στον εξωτερικό κόσμο, η λογοτεχνία τον βοηθά να βάλει σε τάξη τον εσωτερικό του κόσμο. Άλλωστε πώς ένας επιστήμονας θα διατηρήσει αρκετά ελεύθερο το μυαλό του, για να επικεντρωθεί στην έρευνά του, εάν δεν έχει τη δυνατότητα να ανοίγει κάθε τόσο τη βαλβίδα ασφαλείας που λέγεται τέχνη; Ο επιστημονικός κόσμος των σωματιδίων εμπεριέχει το μυστικό της δύναμης- ο βιωμένος κόσμος, γνωστός ως κόσμος των συναισθημάτων, εμπεριέχει το μυστικό της προσωπικής ισορροπίας. Δεν είναι τυχαίο που στα καλύτερα τεχνολογικά ιδρύματα της Αμερικής (MIT, CALTEC) ο χρόνος που αφιερώνουν στην ιστορία και στην λογοτεχνία ολοένα

και αυξάνεται. Εν συνεχεία, προβάλλει την καλλιτεχνική παιδεία ως απαραίτητη προϋπόθεση ολοκλήρωσης αφού απελευθερώνει τον άνθρωπο προσφέροντας έναν κόσμο κατανοητό χωρίς διανοητική προσπάθεια. Ισχυρίζεται ότι ο μεγαλύτερος εχθρός της πνευματικής γαλήνης είναι η φαντασία, καθώς προβάλλει στο μέλλον εστίες φόβου και κινδύνους και ταυτόχρονα ανασύρει από το παρελθόν τύψεις και ενοχές. Η τέχνη θα εστιάζει την προσοχή του ατόμου σε θέματα που η φαντασία του δεν μπορεί να αλλάξει. Στο θέατρο και στον κινηματογράφο παρακολουθεί κανείς την τρέλα, την αχαριστία, τη συμπνία. Στην πραγματική ζωή τα δράματα αυτά πληγώνουν. Η τέχνη προσφέρει στο πνεύμα αυτό που του αρνείται η ζωή: την ένωση του στοχασμού και της γαλήνης.

Φτάνοντας στο τέλος της ανάγνωσης του βιβλίου παραθέτω αυτούσια τα παρακάτω χαρακτηριστικά λόγια του συγγραφέα:

**ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΤΕ ΤΗ ΖΩΗ ΜΕ ΧΙΟΥΜΟΡ,
ΓΕΛΑΣΤΕ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΙΔΙΟ ΣΑΣ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΑΛΛΑ
ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΟΛΑ ΠΙΣΤΕΨΤΕ Σ' ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΚΥΡΙΩΣ,
ΠΟΤΕ ΜΗΝ ΤΟΝ ΚΑΚΟΛΟΓΕΙΤΕ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ!
ΔΕΝ ΑΠΟΚΛΕΙΕΤΑΙ ΝΑ ΣΑΣ ΠΙΣΤΕΨΟΥΝ...**

Από τις Σταυροφορίες ΣΤΗΝ ΤΖΙΧΑΝΤ

ΤΟΥ **ΑΝΔΡΕΑ ΤΣΟΛΜΕΚΤΣΟΓΛΟΥ, Β6**

Δαμασκός, 29 Ιουλίου 1148

«Το τραύμα είναι βαθύ κι έχει χάσει πολύ αίμα, γιατρέ», είπε ένας άνδρας σε έναν άλλο δίπλα του, στα Αραβικά. Εκείνος απάντησε: *«Ναι, αλλά ελπίζω ότι θα καταφέρει να επιζήσει».*

➤ Ο Γουλιέλμος άρχισε να συνέρχεται. Προσπαθούσε να καταλάβει πού βρισκόταν και τί γλώσσα μιλούσαν οι άνθρωποι γύρω του. Λίγες ώρες πριν, είχε λάβει μέρος στην πολιορκία της Δαμασκού, οπότε δέχθηκε το φαρμακερό βέλος ενός Δαμασκηνού τοξότη στον αριστερό του μηρό, με αποτέλεσμα να πέσει κάτω και από την αιμορραγία να χάσει τις αισθήσεις του. Οι συμπολεμιστές του τον θεώρησαν νεκρό, και τον εγκατέλειψαν καθώς τρέπονταν σε φυγή προς την Ιερουσαλήμ.

Το προηγούμενο καλοκαίρι, ο Γουλιέλμος ξεκινούσε από τη Νορμανδία, για να πάρει μέρος σε αυτήν την εκστρατεία κατά των απίστων που ζούσαν στους Άγιους Τόπους (την οποία οι ιστο-

Η Ιστορία Αμπού και Γουλιέλμου

ρικοί της Δύσης θα ονόμαζαν Β' Σταυροφορία). Άφηνε το σπίτι του, έχοντας ένα όνειρο: να αρχίσει μια νέα ζωή στην Ανατολή, απαλλαγμένος από την φτώχεια και τους φεουδάρχες. Κι αν ακόμα δεν τα κατάφερνε και σκοτωνόταν, είχε πεισθεί ότι θα κέρδιζε μια θέση στον Παράδεισο. Προσπάθησε, λοιπόν, να καταξιωθεί στο πεδίο της μάχης, ώστε μετά τη νίκη να του αποδοθούν εκτάσεις από την κατεκτημένη γη και να αποκτήσει επιτέλους έλεγχο στην ζωή του. Δεν τα κατάφερε, όμως... Μετά από μακρά πορεία, οι Σταυροφόροι είχαν φτάσει στην Δαμασκό κι ήταν αποφασισμένοι να την καταλάβουν. Αλλά πριν καλά-καλά αρχίσει η πολιορκία, μέσα σε τέσσερις ημέρες, ο στρατός των τριών Ευρωπαίων βασιλέων, του Λουδοβίκου, του Κορράδου και του Βαλδουίνου της Ιερουσαλήμ, με το άκουσμα της είδησης ότι ο Νουρεντίν πλησιάζει στην πόλη, διαλύθηκε, κι όσοι από τους στρατιώτες και σταυροφόρους απέμειναν, διχασμένοι και ταπεινωμένοι, πήραν το δρόμο της επιστροφής.

Κι ο Γουλιέλμος, βρισκόταν τώρα ξαπλωμένος σ' ένα σιδερένιο κρεβάτι, σε μια μεγάλη αίθουσα. Γύρω του ήταν κι άλλοι τραυματίες, κα-

νένας όμως από τους συντρόφους του. Από πάνω του δύο άνθρωποι τον κοιτούσαν προσεκτικά, ο ένας μάλιστα φορούσε τουρμπάνι. Καταλαβαίνοντας πως πρόκειται για μουσουλμάνους, τρομοκρατημένος, και με όση δύναμη του απέμεινε, αναφώνησε «*Θεέ μου, σώσε με!*». Και προσδοκούσε την σωτηρία του, αφού για Εκείνον είχε φτάσει στην άλλη άκρη του κόσμου και στο όνομά Του πολεμούσε.

Ο άνδρας με το τουρμπάνι απάντησε, προς έκπληξη του Γουλιέλμου, στην γλώσσα του: «*Μη φοβάσαι, θα σε φροντίσουμε σύμφωνα με το θέλημα του Αλλάχ και του Προφήτη που προστατεύουν τους αρρώστους και τους πληγωμένους*». Ο Γουλιέλμος, σαστισμένος, απάντησε: «*Μείνε μακριά μου, άπιστε! Άσε με να φύγω!*». Προσπάθησε να σηκωθεί επάνω, εξαντλημένος, όμως καθώς ήταν, έπεσε ξανά σε λήθαργο...

Τις επόμενες ημέρες, ο Γουλιέλμος ανάρρωνε με ανέλπιστα γρήγορους ρυθμούς, χάρη στην φροντίδα του άνδρα με το τουρμπάνι, ο οποίος ονομαζόταν Αμπού Μουσά αλ-Φαρντού. Ήταν Άραβας γιατρός στο νοσοκομείο όπου νοσηλεύονταν ο Γουλιέλμος, εξαιρετικά καλλιεργημένος, ευγενής και καλοπροαίρετος άνθρωπος. Κατείχε υψηλή μόρφωση: εκτός από την ιατρική, που εξασκούσε ως επάγγελμα, μελετούσε και έργα των κλασικών συγγραφέων, μαθηματικά και φιλοσοφία, ενώ γνώριζε ελληνικά και λατινικά. Χάρη στο επάγγελμα και την προσωπικότητά του έχαιρε αναγνώρισης από όλες τις φυλές που κατοικούσαν στην Δαμασκό, ακόμη και των Σελτζούκων που είχαν πάρει την εξουσία. Η θέση του στην κοινωνία ήταν πολύ σημαντική, ακόμη κι ο άρχοντας της πόλης, ο εμίρης Ουνούρ, τον εκτιμούσε και ζητούσε τις ιατρικές του συμβουλές.

Ο γιατρός Αμπού, κάθε πρωί επισκεπτόταν τον Γουλιέλμο, όπως και τους υπόλοιπους ασθενείς του στο Νοσοκομείο. Ο Γουλιέλμος δεν ήταν σε θέση, βέβαια να το γνωρίζει όμως ανάμεσα στις ηθικές επιταγές του Ισλάμ ήταν η υποχρέωση για φροντίδα και περίθαλψη όλων όσων είχαν ανάγκη, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, οικονομικής κατάστασης και θρησκείας. Έτσι από προσφορές ευσεβών Μουσουλμάνων, είχαν δημιουργηθεί νοσοκομεία, όπου νοσηλεύονταν κυρίως φτωχοί, Μουσουλμάνοι και μη. Στον αραβι-

κό κόσμο των μεσαιωνικών χρόνων, σε αντίθεση με την Δύση, η ιατρική, βασισμένη κυρίως στις αρχές του Ιπποκράτη και του Γαληνού, γνώριζε μεγάλη άνθηση, σύμφωνα δε με την ισλαμική ιατρική ηθική, οι ιατροί χαρακτηρίζονταν ως «*φύλακες των ψυχών και των σωμάτων*».

Δεν ήταν παράξενο, λοιπόν, που ο γιατρός

Αμπού, ανέλαβε την θεραπεία του Γουλιέλμου και κατέβαλλε κάθε προσπάθεια για να τον σώσει. Για τον Γουλιέλμο, ο γιατρός του ήταν ο μόνος άνθρωπος με τον οποίο μπορούσε να επικοινωνήσει. Μετά την αρχική του δυσπιστία και φόβο, αναγνώριζε την φιλεύσπλαχνη στάση και τις επιστημονικές γνώσεις του γιατρού, τον αντιμετώπιζε με θαυμασμό και έτρεφε ευγνωμοσύνη στο πρόσωπό του. Έτσι, σταδιακά, οι δύο άνδρες, οι οποίοι προέρχονταν από διαφορετικούς κόσμους κι εχθρικά στρατόπεδα, παρά τις τεράστιες διαφορές τους σε κάθε επίπεδο, ανέπτυξαν μια φιλική σχέση. Ο Γουλιέλμος μίλησε στον Αμπού για τα βασανισμένα παιδικά του χρόνια, τη φτώχεια και την ορφάνια του, αλλά και την πίστη του, και το πώς πήρε την απόφαση να γίνει σταυροφόρος. Ο γιατρός Αμπού τον άκουγε προσεκτικά και συμπονούσε το νεαρό Φράγκο.

Ο Γουλιέλμος είχε εντυπωσιαστεί με τις θεραπευτικές μεθόδους, φαρμακευτικές και διατροφικές, που εφαρμόζονταν, και τη μεγάλη διαφορά ανάμεσα στον τρόπο περίθαλψης των τραυματιών και των αρρώστων στην Ανατολή και την πατρίδα του. Όταν άρχισε να περπατά, με την συνοδεία του γιατρού Αμπού, επισκέφθηκε τα διάφορα τμήματα του Νοσοκομείου, όπου νοσηλεύονταν ασθενείς ανάλογα με την νόσο από την οποία έπασχαν, κι είδε την φροντίδα και τον σεβασμό με τον οποίο τους αντιμετώπιζαν. Ακόμα κι ασθενείς που στην πατρίδα του τους θεωρούσαν τρελούς και δαιμονισμένους, εδώ προσπαθούσαν να τους γιατρέψουν με ειδικές θεραπείες.

Ο γιατρός Αμπού του περιέγραφε και την πόλη της Δαμασκού, που ο Γουλιέλμος δεν είχε ακόμη καταφέρει να δει, του μιλούσε για το πλήθος των κατοίκων από διάφορες φυλές και θρησκείες και την συνύπαρξή τους. Του είπε επίσης, ότι μεγαλύτερος φόβος τους ήταν πια οι Μου-

Σταδιακά, Αμπού και Γουλιέλμος, ενώ προέρχονταν από διαφορετικούς κόσμους κι εχθρικά στρατόπεδα, παρά τις τεράστιες διαφορές τους, ανέπτυξαν μια φιλική σχέση.

σουλμάνοι από άλλες φυλές, και πως οι Σελτζούκοι ήταν οι μεγαλύτεροι εχθροί των Αράβων. Πιο πολύ του μιλούσε για την Ιερουσαλήμ, του εξηγούσε γιατί αποτελούσε τόπο ιερό για τρεις θρησκείες, Εβραίους, Χριστιανούς και Μουσουλμάνους. Έκπληκτος ο Γουλιέλμος, άκουσε τον γιατρό Αμπού να του εξηγεί ότι για τους Μουσουλμάνους ο Ιησούς θεωρούνταν Προφήτης που θα επιστρέψει για την τελική Κρίση, η Παναγία είναι ιερό πρόσωπο και η πιο ενάρετη γυναίκα του Ισλάμ κι ότι ο Αρχάγγελος Γαβριήλ παρουσιάστηκε στον Μωάμεθ και του φανέρωσε τις θελήσεις του Θεού. Ποτέ δε φανταζόταν ότι το Κοράνι θα έγραφε κάτι τέτοιο κι απορούσε με όσα καινούρια μάθαινε.

Άκουγε και τις αφηγήσεις του Αμπού για τις μάχες του προηγούμενου αιώνα (την αποκαλούμενη από τους δυτικούς Α΄ Σταυροφορία), την κατάληψη της Ιερουσαλήμ από τους Φράγκους και την σφαγή και τις λεηλασίες που ακολούθησαν. Κανείς δεν μπορούσε να καταλάβει, έλεγε ο Αμπού, γιατί ήλθαν Φράγκοι σταυροφόροι να «απελευθερώσουν» τους Χριστιανούς που ζούσαν ειρηνικά μαζί τους. Ο Αμπού με μεγάλο πόνο εξιστόρησε και το μαρτύριο των φιλήσυχων κατοίκων της πόλης Μάαρα της Συρίας, όπου πενήντα χρόνια πριν, οι Φράγκοι είχαν προβεί σε κάθε είδους φρικαλεότητες.

Καλλιεργημένος άνθρωπος όπως ήταν ο γιατρός Αμπού, δεν θέλησε βέβαια να πει στον Γουλιέλμο, τη γνώμη των Αράβων για τους Φράγκους, τους οποίους θεωρούσαν βάρβαρους και αμόρφωτους, βρώμικους και κουρελιασμένους τυχοδιώκτες, που στο όνομα της θρησκείας τους, επιτέθηκαν στη χώρα τους, χωρίς κανέναν ιερό ζήλο, παρά μόνο για κατάληψη γης και απόκτηση πλούτου. Ούτε ανέφερε ότι στη Μάαρα, οι Φράγκοι είχαν φτάσει ακόμη και στην ανθρωποφαγία. Δεν μίλησε για τον θυμό και την οργή τους, που κρατούσαν ήδη έναν αιώνα και που συνεχώς αναζωπυρώνονταν, για αυτό το συνονθύλευμα ιπποτών, μισθοφόρων, φτωχών και πεινασμένων, που ήλθαν από την άλλη άκρη του τότε γνωστού κόσμου, για να κατακτήσουν μία από τις πιο πλούσιες και πολιτισμένες περιοχές του πλανήτη, χώρες ιερές με μακραίωνη πολιτιστική κληρονομιά και στρατιωτικούς θριάμβους. Για τον γιατρό Αμπού, μετρούσε ο ασθενής του, ο άνθρωπος Γουλιέλμος, και η ευχαρίστησή του που, πιστός στο λειτούργημά του και αφοσιωμένος στις επιταγές του Προφήτη, τον είχε θεραπεύσει.

**Εννιακόσια είκοσι
τρία χρόνια μετά
την έναρξη ενός
Ιερού Πολέμου, της
Α΄ Σταυροφορίας,
ένας άλλος Ιερός
Πόλεμος, η Τζιχάντ,
έχει εξαπλωθεί.
Το ρήγμα μεταξύ
Χριστιανισμού
και Ισλάμ
εξακολουθεί
να υφίσταται
και συνεχώς
εξαπλώνεται
και βαθιάίνει.
Δυο κόσμοι σε έναν
μακραίωνο πόλεμο,
που μαίνεται
αδιάκοπα,
αν και με
διαφορετικές κάθε
φορά εκφάνσεις.
Με τα ίδια ολέθρια,
ανεπανόρθωτα
αποτελέσματα.
Άραγε, για
θρησκευτικούς
λόγους;
Ή μήπως υπό το
πρόσχημα της
θρησκείας;**

Ο Γουλιέλμος, δεν είχε ούτε την μόρφωση ούτε την καλλιέργεια του Αμπού, μπορούσε όμως να καταλάβει πια, κι από την σχέση που ανέπτυξε μαζί του, αλλά κι από την εμπειρία που είχε αποκτήσει μέσα από την εκστρατεία, την φρίκη του πολέμου, τον επικίνδυνο τραυματισμό του και την μεγάλη τύχη του να σωθεί, πόσο ανέλπιδη και καταστροφική ήταν η Σταυροφορία στην οποία είχε συμμετάσχει.

Οι πεποιθήσεις κι οι απόψεις του για τους άπιστους κι αμαρτωλούς Σαρακηνούς, είχαν κλονιστεί για τα καλά, καθώς άρχισε να καταλαβαίνει ότι υπάρχουν άνθρωποι που χρησιμοποιούν την θρησκεία, για να εξυπηρετήσουν δικούς τους σκοπούς και ως πρόσχημα για δήθεν ιερούς πολέμους.

Την ημέρα που ο Γουλιέλμος θα έβγαине από το Νοσοκομείο, ο Αμπού τον οδήγησε στην πόλη. Εκείνος έμεινε εκστασιασμένος από την ομορφιά της. Γύρω του υπήρχε πλήθος κόσμου. Πέρασαν από την αγορά, όπου σε πολυάριθμους πάγκους και μαγαζάκια οι πωλητές διαλαλούσαν τηνπραμάτεια τους: κάθε λογής φρούτα και μπαχαρικά, υφάσματα και χαλιά, ασημικά και κοσμήματα, αμέτρητα αγαθά. Πρώτη φορά ο Γουλιέλμος έβλεπε τόσο πλούτο συγκεντρωμένο σε ένα μέρος.

Κάποια στιγμή έφτασαν στον προορισμό τους: το Μεγάλο Τέμενος των Ομεϊάδων της Δαμασκού. Ο Γουλιέλμος εντυπωσιασμένος από το μέγεθος και το μεγαλείο του, θαύμαζε τα χρυσοποικίλα ψηφιδωτά, τα λαμπερά μάρμαρα και τις υπέροχες ζωγραφίες. Όμως όταν ο Αμπού τον οδήγησε προς την ανατολική πλευρά του τεμένους, έμεινε άφωνος.

«Εδώ φυλάσσεται η κάρα του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή. Είναι και για εσάς και για εμάς ιερό πρόσωπο. Μπορείς να προσευχηθείς σε αυτόν, όπως κάνουν όχι μόνον Χριστιανοί αλλά και Μουσουλμάνοι», του είπε ο Αμπού.

Ο Γουλιέλμος, αφού ξεπέρασε την αρχική του έκπληξη και απορία, γονάτισε και προσευχήθηκε, ευχαριστώντας τον Άγιο που βγήκε ζωντανός μετά από μια τέτοια περιπέτεια.

Πριν αποχαιρετισθούν, ο Γουλιέλμος ευχαρίστησε συγκινημένος τον άνθρωπο που του έσωσε τη ζωή και του ευχήθηκε «ο Θεός να τον έχει πάντοτε καλά».

Ο Αμπού τον κατευόδωσε και του ευχήθηκε «ο Αλλάχ να τον προστατεύει».

Παρίσι, 13 Νοεμβρίου 2015

➤ Εννιάμισια περίπου χρόνια μετά, στα Επείγοντα του Νοσοκομείου Pitié-Salpêtrière οι γιατροί και το προσωπικό δεν προλαβαίνουν να αντιμετωπίσουν το πλήθος των τραυματιών μετά τις δολοφονικές τρομοκρατικές επιθέσεις του Ισλαμικού Κράτους, που στοίχισαν την ζωή σε περισσότερα από 130 άτομα. Ο Δρ Γκρεσσό, σοκαρισμένος κι ο ίδιος από τον πόνο και την φρίκη, αναλαμβάνει να φροντίσει έναν νεαρό, με τραυματισμένο το πόδι από τους πυροβολισμούς. Πρόκειται για τον Μουράτ, ένα Σύριο μετανάστη, που έτυχε να βρίσκεται στο σημείο της επίθεσης.

Κάποιος του είπε, ότι αμέσως πριν την επίθεση, είχε ακούσει μια φωνή να φωνάζει στα αραβικά «*Αλλάχ ου ακμπάρ!*» (Ο Θεός είναι μεγάλος!). Ο τραυματίας αναστατωμένος, κλαίει και φωνάζει στα γαλλικά: «*Σώσε με, γιατρέ! Δεν είναι αυτό το Ισλάμ...*». Ο γιατρός δεν προλαβαίνει καν να απαντήσει, πρέπει να δράσει άμεσα κι αποτελεσματικά. Ο Μουράτ πρέπει να μπει αμέσως στο χειρουργείο, με την ελπίδα να γλιτώσει τον ακρωτηριασμό.

Ο Δρ Γκρεσσό, πιστός στον όρκο του Ιπποκράτη, είναι εκεί για να προσφέρει τις υπηρεσίες του σε όλους όσοι το έχουν ανάγκη. Κι οι τραυματίες είναι πολλοί. Το ίδιο «τραυματισμένοι» είναι γιατροί και προσωπικό. Όμως θα τους φροντίσουν όλους. Ανάμεσά τους ίσως υπάρχουν και δράστες της δολοφονικής επίθεσης, άτομα που συμφωνούν με την τρομοκρατία. Όμως το έργο του Δρος Γκρεσσό είναι να περιθάλψει τους πάντες. Ανεξαρτήτως φύλου, φυλής, θρησκείας. Η ισότητα όλων έναντι του Θεού, είναι εξάλλου και μια από τις βασικές αρχές του Χριστιανισμού. Ίσως μ' αυτή να μεγάλωσε κι ο Δρ Γκρεσσό.

Εννιάμισια είκοσι τρία χρόνια μετά την έναρξη ενός Ιερού Πολέμου, της Α' Σταυροφορίας, ένας άλλος Ιερός Πόλεμος, το Τζιχάντ, έχει εξαπλωθεί. Το ρήγμα μεταξύ Χριστιανοσύνης και Ισλάμ, εξακολουθεί να υφίσταται και συνεχώς εξαπλώνεται και βαθιάίνει. Δυο κόσμοι σε έναν μακραίωνα πόλεμο, που μαίνεται αδιάκοπα, αν και με διαφορετικές κάθε φορά εκφάνσεις. Με τα ίδια ολέθρια, ανεπανόρθωτα αποτελέσματα. Άραγε, για θρησκευτικούς λόγους; Ή μήπως υπό το πρόσχημα της θρησκείας; Ήταν οι Σταυροφορίες μια ιερή εκστρατεία ως απάντηση στο Τζιχάντ και την επέκταση των Αράβων στην Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή; Ή είναι το Τζι-

Ο Δρ Γκρεσσό, πιστός στον όρκο του Ιπποκράτη, είναι εκεί για να προσφέρει τις υπηρεσίες του σε όλους όσοι το έχουν ανάγκη.

χάντ η εκδίκηση των Αράβων για τα δεινά που υπέστησαν από τους Δυτικούς; Σταυροφόρους, αποικιοκράτες, εισβολείς; Είναι η έκφραση ενός συλλογικού διαγενεακού τραύματος; Η

σύγκρουση δύο κόσμων; Ή απλώς μια αναπόφευκτη σύγκρουση για οικονομικούς λόγους και η προαιώνια και παντοτινή δίψα για επικράτηση και εξουσία;

Η ιστορία είναι πάντοτε πολύ πιο περίπλοκη απ' ό,τι μπορούμε να φανταστούμε, κι εκτός από πολέμους, συρράξεις και ρήγματα χαρακτηρίζεται κι από συνύπαρξη, επικοινωνία κι ανταλλαγή. Και είναι πολύ δύσκολο να ερμηνευθούν γεγονότα που συνέβησαν μία χιλιετία πριν μέσα από την οπτική του 21^{ου} αιώνα. Το βέβαιο είναι ότι η συνέχεια του «σχίσματος» ανάμεσα στους δύο κόσμους, του Χριστιανισμού και του Ισλάμ, ή σύμφωνα με άλλους θεωρητικούς, του Βορρά και του Νότου, και η διαίωση των αρνητικών στερεότυπων και από τις δύο πλευρές, δεν βοηθούν στην επιβίωση του ανθρώπινου γένους. ■

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Gatrad, AR; Sheikh, A. Medical ethics and Islam: principles and practice. *BMJ Journals: Archives of Disease in Childhood*, BMJ Publishing Group, 2001, <https://adc.bmj.com/content/84/1/72>

"Great Mosque of Damascus". *Encyclopædia Britannica*, Encyclopædia Britannica, inc., 21 July 2009, <https://www.britannica.com/topic/Great-Mosque-of-Damascus>.

Hirsch, Martin et al. "The medical response to multisite terrorist attacks in Paris". *The Lancet*, Elsevier Limited, 24 November 2015, <https://www.thelancet.com/pb/assets/raw/Lancet/pdfs/S0140673615010636.pdf>

"Islamic Culture and the Medical Arts; Hospitals." *U.S. National Library of Medicine*, U.S. National Library of Medicine, 15 December 2011, https://www.nlm.nih.gov/exhibition/islamic_medical/islamic_12.html

Maalouf, Amin. *Οι Σταυροφορίες από τη σκοπιά των Αράβων*. Μετάφραση: Αγγελική Βάντση, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1991.

Matthews, Rupert. "Siege of Damascus". *Encyclopædia Britannica*, Encyclopædia Britannica, inc., 8 January 2019, <https://www.britannica.com/event/Battle-of-Damascus-1148>.

Sullivan, Missy. "Why Muslims See the Crusades So Differently from Christians". *History*, A&E Television Networks, 10 December 2017, <https://www.history.com/news/why-muslims-see-the-crusades-so-differently-from-christians>.

Ζιάκας, Γρηγόριος. «Το Ισλάμ ως Θρησκεία». *Εκκλησία της Ελλάδος*, Εκκλησία της Ελλάδος.

Εικόνα: Isaiah's vision of Jesus riding a donkey and Muhammad riding a camel, al-Biruni, al-Athar al-Baqiyya 'an al-Qurun al-Khaliyya (Chronology of Ancient Nations), Tabriz, Iran, 1307-8, © Edinburgh University Library | tarekfatah.com

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΦΟΥΣΚΕΣ

ΟΙ ΑΣΤΑΘΕΙΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΟΥ **ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΠΙΡΗ, Β2**

Πριν ξεκινήσω την έρευνα και την συγγραφή του άρθρου, μου φάνηκε ενδιαφέρον να ακούσω την άποψη λιγότερο έμπειρων πάνω στις οικονομικές φούσκες ατόμων. Ρώτησα λοιπόν μερικούς μαθητές του Λυκείου του Κολλεγίου Αθηνών τι πιστεύουν ότι είναι μία οικονομική φούσκα. Έλαβα τις παρακάτω απαντήσεις:

Ερώτηση: «Χωρίς να κάνεις έρευνα, πες μου τι πιστεύεις ότι είναι μια οικονομική φούσκα»

Απάντηση μαθητή Β' Λυκείου: «Επειδή έχει τη λέξη φούσκα, μία φτιαχτή οικονομική κατάσταση»

Απάντηση μαθητή Γ' Λυκείου: «Σε ένα χρονικό διάστημα γίνονται διάφορες παράνομες ή ανήθικες πράξεις από ανθρώπους που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με το Δημόσιο, και τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας ή δεν γνωρίζουν τι γίνεται, ή γνωρίζουν και επειδή δεν υπάρχουν αρνητικά αποτελέσματα, δεν αντιδρούν».

Αν και από πολλές απόψεις οι παραπάνω μαθητές είναι σωστοί, δεν έχουν πετύχει την πραγματική σημασία της έννοιας «Οικονομική Φούσκα». Δεν είναι κάτι τόσο απλό όσο μία «φτιαχτή οικονομική κατάσταση», ούτε κάτι τόσο περίπλοκο όσο κάποιες «παράνομες ή ανήθικες πράξεις από ανθρώπους που σχετίζονται με το Δημόσιο».

Τι είναι λοιπόν;

 Μία Οικονομική Φούσκα είναι μία κατάσταση, στην οποία αυξάνεται ραγδαία η τιμή ενός προϊόντος, όχι «φυσικά» με βάση τους Νόμους της Προσφοράς και της Ζήτησης, αλλά από τους ανθρώπους που επενδύουν στο συγκεκριμένο προϊόν. Συνήθως μετά από μια Οικονομική Φούσκα, ακολουθεί μεγάλη ύφεση. Μπορεί

να συμβεί οποιαδήποτε στιγμή, σε οποιαδήποτε οικονομία, ανεξάρτητα από το αν είναι μεγάλη ή μικρή, ελεύθερη ή περιορισμένη, οπουδήποτε στον κόσμο.

Ας αναλύσουμε λοιπόν ένα-ένα τα χαρακτηριστικά των οικονομικών φουσκών που αναφέρθηκαν στον προηγούμενο ορισμό. Πρώτον: «μία κατάσταση, στην οποία αυξάνεται ραγδαία η τι-

**Μπορεί να συμβεί
οποιαδήποτε
στιγμή, σε
οποιαδήποτε
οικονομία,
ανεξάρτητα από
το αν είναι μεγάλη
ή μικρή, ελεύθερη
ή περιορισμένη,
οπουδήποτε στον
κόσμο**

μή ενός προϊόντος, όχι «φυσικά» με βάση τους Νόμους της Προσφοράς και της Ζήτησης, αλλά από τους ανθρώπους που επενδύουν στο συγκεκριμένο προϊόν». Για να γίνει πιο κατανοητό το λήμμα αυτό, χρήσιμο θα ήταν ένα παράδειγμα. Έστω ότι ένας επενδυτής Α αγοράζει ένα σπίτι για 10.000 ευρώ. Στη συνέχεια το πουλά στον επενδυτή Β για 30.000 ευρώ, χωρίς ο Α να έχει κάνει τίποτα που να δικαιολογεί την αύξηση της τιμής κατά 20.000 ευρώ. Έπειτα, ο Β μεταπωλεί το σπίτι, πάλι χωρίς αλλαγές, σε έναν επενδυτή Γ για 50.000 ευρώ, αργότερα ο Γ στον Δ για 70.000 ευρώ, και ούτω καθεξής. Στην ουσία, ο καθένας από τους παραπάνω ανθρώπους επενδύει σε αυτό το σπίτι, επειδή ελπίζει να το μεταπωλήσει πιο ακριβά στον επόμενο, ανεξάρτητα από το αν αυτή η επένδυση όντως αξίζει.

θεωρία αυτή, στην οποία βασίζεται μια οικονομική φούσκα, λέει ότι ένας επενδυτής είναι διατεθειμένος να επενδύσει πολλά λεφτά σε ένα προϊόν αμφισβητούμενης ποιότητας, ελπίζοντας να αποκομίσει περισσότερα, πουλώντας το ακριβότερα στον επόμενο επενδυτή. Με απλούστερα λόγια, το προϊόν μεταβιβάζεται από έναν «άνου σε έναν μεγαλύτερο άνου».

Μέχρι στιγμής, μία οικονομική φούσκα φαντάζει πολύ ελκυστική. Το σπίτι που προαναφέρθηκε θα πωλείται συνεχώς για όλο και μεγαλύτερο αντίτιμο, οι επενδυτές θα κερδοφορούν, με τον καιρό η επιτυχία τους θα διαδοθεί από τα Μ.Μ.Ε., με αποτέλεσμα και άλλοι επενδυτές να κάνουν παρόμοιες επενδύσεις, και όλοι θα είναι ευχαριστημένοι.

Ας περάσουμε όμως στο δεύτερο χαρακτηριστικό που αναφέρθηκε στον παραπάνω ορισμό: «Συνήθως μετά από μια Οικονομική Φούσκα, ακολουθεί μεγάλη ύφεση». Γιατί όμως γίνεται αυτό; Πολύ απλά, γιατί κάποια στιγμή, αναπόφευκτα, ένας από τους επόμενους «μεγαλύτερους άνους» θα καταλάβει ότι το σπίτι του παραδείγματος στην πραγματικότητα δεν αξίζει τόσο όσο κοστολογείται, θα φοβηθεί να επενδύσει τα χρήματά του και θα διαδώσει το παραπάνω γεγονός. Οι υπόλοιποι υποψήφιοι επενδυτές θα αποθαρρυνθούν και, ως αποτέλεσμα, θα «σκάσει» η φούσκα, διαλύοντας αυτή την τεράστια αγορά που έχει δημιουργηθεί, με ό,τι επακόλουθο μπορεί να υπάρξει-ανεργία, ιδιωτικό χρέος, δυσπιστία, απελπισία των ανθρώπων. Συμπερασματικά, όσο εύκολα δημιουργείται μια φούσκα, τόσο εύκολα καταστρέφεται. Μια ξαφνική ανησυχία των επενδυτών αρκεί.

Κλείνοντας λοιπόν το σκέλος του ορισμού, ας περάσουμε στο τρίτο χαρακτηριστικό του: «Μπο-

THE GREATER FOOL THEORY

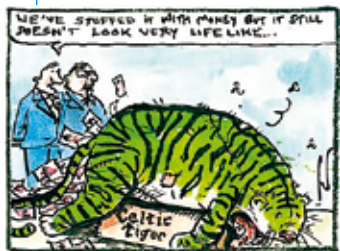

Το παραπάνω παράδειγμα αντιπροσωπεύει αυτό που οι οικονομολόγοι λένε: «Θεωρία του μεγαλύτερου ανόητου» ("Greater fool theory"). Η

**Η ιστορία
μας λέει
ότι κάθε μεγάλο κύμα
μετασχηματιστικών
καινοτομιών
συνοδεύεται από μια
οικονομική φούσκα
που οδηγεί σε
οικονομική κρίση.**

ρεί να συμβεί οποιαδήποτε στιγμή, σε οποιαδήποτε οικονομία, ανεξάρτητα από το αν είναι μεγάλη ή μικρή, ελεύθερη ή περιορισμένη, οπουδήποτε στον κόσμο». Μερικά από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα οικονομικών φουσκών, είναι η οικιστική φούσκα της Ιρλανδίας την περίοδο 2001-2008, η φούσκα της Τουλίπας στην Ολλανδία τον 17ο αιώνα και η “dot-com bubble”, δηλαδή εκείνη των εταιριών διαδικτυακού εμπορίου στις Ηνωμένες Πολιτείες τη δεκαετία του 1990.

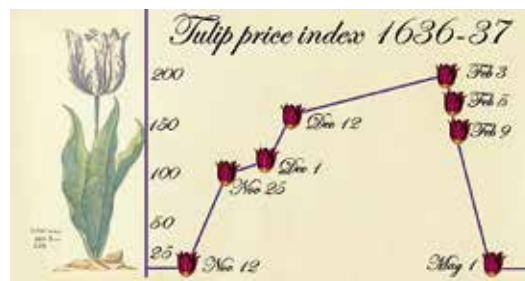
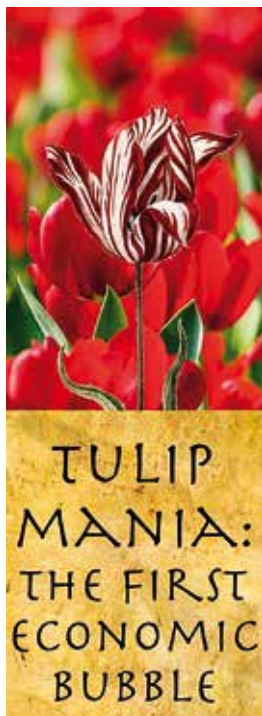
Ας εξετάσουμε το πρώτο παράδειγμα. Η Ιρλανδία δεν φημιζόταν ποτέ ως μια πλούσια χώρα. Άρχισε να αναπτύσσεται με τεράστιους

ρυθμούς την δεκαετία του 1990 μετά από την δημιουργία Αμερικανικών επενδύσεων εκεί, γεγονός που δημιούργησε τον λεγόμενο “Κέλτικο Τίγρη”-έτσι ονομάστηκε η Ιρλανδική οικονομία. Η Αμερικανική οικονομία όμως παρουσίασε ύφεση και άρχισε να κλείνει τα ανοίγματά της. Ως αποτέλεσμα αυτού, οι μεγάλοι ρυθμοί ανάπτυξης της Ιρλανδίας-της τάξεως του 7-8%-θα έπεφταν. Η μικρή χώρα όμως δεν ήθελε να συμβεί κάτι τέτοιο και αποφάσισε να δημιουργήσει μια οικιστική φούσκα, παρόμοια με αυτήν του προηγούμενου παραδείγματος. Κατά την διάρκεια αυτής της φούσκας, οι τιμές των σπιτιών αυξήθηκαν ραγδαία-ένα μέσο σπίτι κόστιζε 435.000 ευρώ!!-ενώ ο αριθμός των στεγαστικών και επενδυτικών δανείων που ελήφθησαν από κατασκευαστές και καταναλωτές αυξήθηκε επίσης κατακόρυφα. Έσκασε περίπου την ίδια στιγμή με την αντίστοιχη Αμερικάνικη φούσκα, το 2008 δηλαδή, αφήνοντας πίσω χιλιάδες απούλητα σπίτια και κτήρια, δισεκατομμύρια ευρώ χρέους, και καμία προοπτική για το μέλλον.

Το δεύτερο παράδειγμα είναι αρκετά ιδιαίτερο. Όχι επειδή πρόκειται για μια φούσκα του 17ου αιώνα, αλλά επειδή το προϊόν που αφορούσε αυτή η φούσκα ήταν...η τουλίπα. Πράγματι, για εκείνη την περίοδο στην Ολλανδία, η τιμή της τουλίπας, που ήταν ένα καινούριο, εντυπωσιακό άνθος και κίνησε πολύ το ενδιαφέρον όλων των Ολλανδών, εκτινάχθηκε σε τεράστια ύψη. Οι οικονομολόγοι δεν γνωρίζουν την ακριβή τιμή μιας τουλίπας, εξαιτίας της κακής καταγραφής οικονομικών στοιχείων από τους Ολλανδούς εκείνη την περίοδο, θεωρούν όμως ότι στο απόγειο της φούσκας, μία μόνο τουλίπα θα μπορούσε να κοστίζει όσο μία έπαυλη!! Βεβαίως, οι

Οι άνθρωποι πιστεύουν στις φούσκες διότι παρουσιάζονται ως οι πλέον ασφαλείς επενδύσεις!

όλο και χαμηλότερες πωλήσεις λόγω του υψηλού κόστους οδήγησαν σε πτώση της τιμής, και στο “σκάσιμο” της φούσκας.

Τέλος, αναφέρθηκε η φούσκα των εταιριών διαδικτυακού εμπορίου (“dot-com bubble”) στις Ηνωμένες Πολιτείες στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Το διαδίκτυο, αυτό το νέο μέσο, με τη μεγάλη δυναμική, σε συνδυασμό με υπερεκτιμήσεις στην αξία των μετοχών των διαδικτυακών εταιριών (“dot-coms”), έκανε πολλούς επενδυτές να πιστεύουν ότι όλες οι διαδικτυακές εταιρίες θα πετύχουν και θα αξίζουν εκατομμύρια. Ως αποτέλεσμα αυτού δημιουργήθηκαν αμέτρητες τέτοιες εταιρίες, από τις οποίες οι περισσότερες φυσικά δεν είχαν την αναμενόμενη επιτυχία, και έτσι “έσκασε” η “dot-com bubble”, αφήνοντας πίσω της χιλιάδες χρεοκοπημένους επενδυτές.

Όμως γιατί συμβαίνουν όλα αυτά; Ποια είναι τα αίτια που προκαλούν οικονομικές φούσκες; Πέρα από την θεωρία του “μεγαλύτερου ηλίθιου”, αλλά και την ύπαρξη “ηλίθιων” ανθρώπων, αίτιο είναι επίσης η ύπαρξη μεγάλης ποσότητας ρευστού στις τράπεζες, πράγμα που τις παροτρύνει να δανείζουν συνεχώς και με χαμηλά επιτόκια, κάτι που οδηγεί στην διόγκωση των τιμών των προϊόντων, και, ενδεχομένως, στην δημιουργία οικονομικών φουσκών.

Άλλο αίτιο είναι η έλλειψη μονάδων κάποιου προϊόντος. Με άλλα λόγια, οι επενδυτές ορισμένες φορές πιστεύουν πως δεν υπάρχουν πολλές μονάδες κάποιου προϊόντος, και ως αποτέλεσμα αυτού, πανικοβάλλονται και αρχίζουν να αγοράζουν συνεχώς το συγκεκριμένο προϊόν. Έτσι, καταλήγουν να έχουν επενδύσει τεράστια ποσά στην αγορά μονάδων αυτού του προϊόντος, τις οποίες θα μεταπωλήσουν για ακόμα μεγαλύτερη τιμή σε άλλους.

Επίσης, οι άνθρωποι πιστεύουν στις φούσκες διότι παρουσιάζονται ως οι πλέον ασφαλείς επενδύσεις. Οι δημιουργοί τους καταφέρνουν να τις παρουσιάσουν με τέτοιο τρόπο ώστε το κοινό να πειστεί ότι αν επενδύσει στο προϊόν με το οποίο σχετίζεται η φούσκα, θα έχει τεράστια κέρδη, και αν πάει κάτι στραβά-δηλαδή αν σκάσει η φούσκα-το «καλό κράτος» θα παρέμβει και θα δώσει αποζημιώσεις. Αυτό, σε συνδυασμό με την τάση των ανθρώπων να «ακολουθούν το κοπάδι»-δηλαδή ότι αν το κάνουν όλοι, πρέπει να το κάνουν κι εκείνοι-δυναμώνει μια οικονομική φούσκα.

Τελικά, μια οικονομική φούσκα επιδρά θετικά, όπως την διαφημίζουν δηλαδή; Η απάντηση είναι “Ναι”, υπάρχουν κάποιες θετικές επιδράσεις. Κατ’ αρχάς η συνεχής επένδυση σε ένα τομέα δημιουργεί μεγάλο αριθμό θέσεων απασχόλησης, οπότε η ανεργία μειώνεται, τα εισοδήματα αυξάνονται και η οικονομία μεγεθύνεται. Στην συνέχεια, από την στιγμή που μια φούσκα βασίζεται στην πώληση ενός συγκεκριμένου προϊόντος και στην παραγωγή τεραστίων ποσοτήτων από αυτό, η τιμή του προϊόντος αυτού χαμηλώνει φυσικά, ακόμα και αφού σκάσει η φούσκα, άρα πολλά προϊόντα που παλαιότερα ήταν ακριβά, γίνονται φθηνότερα. Τέλος, προωθεί την πρόοδο σε πολλούς τομείς καθώς επενδύονται συνεχώς χρήματα στην ανάπτυξη του προϊόντος που αφορά και άρα στα μέσα παραγωγής και προώθησής του.

Παρόλο που υπάρχουν θετικές επιδράσεις, οι αρνητικές είναι περισσότερες και υπερισχύουν. Αρχικά, οτιδήποτε αναφέρθηκε προηγουμένως περί υψηλών εισοδημάτων, θέσεων εργασίας και οικονομικής μεγέθυνσης είναι πλασματικό και προσωρινό-θα υφίσταται μόνο μέχρι να σκάσει η φούσκα. Κατόπιν-αναφέρθηκε και προηγουμένως-είναι πολύ ευάλωτες, καθώς η παραμικρή ανησυχία ή αμφιβολία για την αξία ή την ποιότητα της επένδυσης θα σκάσει την φούσκα. Τέλος, στις περισσότερες περιπτώσεις οι άνθρωποι δεν γνωρίζουν την ύπαρξη μιας φούσκας παρά μόνο αφού σκάσει, καθώς κατά την διάρκεια μιας φούσκας όλοι είναι απορροφημένοι σε αυτό το “πάρτυ” της κατανάλωσης και της ανεμελιάς και δεν αναγνωρίζουν ότι όλα αυτά είναι ευάλωτα και προσωρινά, αλλά και επειδή η αξία του προϊόντος της φούσκας είναι ετεροχρονιστική, δηλαδή η τωρινή αξία του είναι αυτή που θα μπορούσε να έχει στο μέλλον.

Μπορούμε να προβλέψουμε ακριβώς πότε θα δημιουργηθεί μια οικονομική φούσκα;

Προφανώς και όχι λόγω του γεγονότος ότι θα μπορούσε να συμβεί οπουδήποτε, οποιαδήποτε στιγμή και με οποιοδήποτε προϊόν.

Ολοκληρώνοντας, λοιπόν, συνάγονται τα εξής συμπεράσματα. Οι οικονομικές φούσκες είναι ένα φαινόμενο απλό στη δημιουργία, στην καταστροφή, αλλά και στην ανάλυση. Μπορούμε να προβλέψουμε ακριβώς πότε θα δημιουργηθεί μια οικονομική φούσκα;

Προφανώς όχι-λόγω του γεγονότος ότι θα μπορούσε να συμβεί οπουδήποτε, οποιαδήποτε στιγμή και με οποιοδήποτε προϊόν. Μπορούμε όμως να προστατευτούμε από την δημιουργία της, να την εμποδίσουμε. Επιπρόσθετα όμως πρέπει να επουλώσουμε και τις πληγές που άφησε η έκρηξη ορισμένων προηγούμενων φουσκών-όπως εκείνων των στεγαστικών δανείων των ΗΠΑ και της Ιρλανδίας-, οι οποίες είναι αρκετά μεγάλες, και, όπως είπε στην αρχή ο μαθητής της Γ' Λυκείου: “Όταν τελειώσει αυτό το χρονικό διάστημα, την πληρώνει ο κοσμάκης”.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Smith, Kalen. “History Of The Dot-Com Bubble Burst And How To Avoid Another”, *Money Crashers*, SparkCharge Media, 2011, <https://www.moneycrashers.com/dot-com-bubble-burst/>.

Amadeo, Kimberly. “Asset Bubbles, With Examples, Its Causes, and How to Protect Yourself”, *The Balance*, Dotdash, 25 Oct 2018, <https://www.thebalance.com/asset-bubble-causes-examples-and-how-to-protect-yourself-3305908>.

www.investopedia.com/terms/c/contraction.asp
“Bubble.”, *Investopedia*, Investopedia, <https://www.investopedia.com/terms/b/bubble.asp>.

“What Is An Economic Bubble? Definition And Causes.” *Market Business News*, Market Business News, <https://marketbusinessnews.com/financial-glossary/economic-bubble/>.

Βαρουφάκης, Γιάννης. “Φούσκες”, *Κρίσης Λεξιλόγιο*, Αθήνα, Εκδόσεις Ποταμός, 2011, σσ. 151-152.

ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

Ο «ΕΥΝΟΥΧΙΣΜΟΣ» ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΥΡΑ, Β3

Σε όλα τα μήκη και πλάτη, σε όλες τις εποχές, κοινό χαρακτηριστικό των κοινωνιών υπήρξε η εμφάνιση εκδηλώσεων φανατισμού. Η άκριτη αυτή προσκόλληση των ατόμων σε δόγματα, ιδέες, πρόσωπα, κόμματα εμφανίστηκε και εμφανίζεται με την μορφή του ρατσισμού, του σοβινισμού, του θρησκευτικού ή πολιτικού φανατισμού. Η κρισιμότητά του είναι αυτή που καθιστά τον φανατισμό επιζήμιο τόσο για τον άνθρωπο, όσο και για ολόκληρη την κοινωνία. Ειδικότερα, όμως, για τους νέους.

Έχει λεχθεί πως «ο φανατισμός είναι πρωταρχικά θέμα παιδείας». Από την μία, η παιδεία διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες του ατόμου, καλλιεργεί την κριτική του σκέψη και τον γόνιμο προβληματισμό. Παράλληλα, καθορίζει τα κριτήρια με τα οποία αποτιμούμε πρόσωπα και πράγματα. Είναι «τα μάτια» με τα οποία βλέπει κανείς τον κόσμο. Άρα, όσο πιο υψηλό το επίπε-

δό του, τόσο πιο ανοιχτή η οπτική γωνία από την οποία βλέπει τα πράγματα, συνεπώς καθαρότερα. Η παιδεία καταπολεμά την αμάθεια και την ημιμάθεια που αποτελούν το πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη φανατισμού οποιασδήποτε μορφής. Τέλος, η ίδια η παιδεία εξευγενίζει τα ήθη, βοηθά στην εκλέπτυνση του συναισθήματος, καλλιεργεί και εξημερώνει. Από την άλλη πλευρά, από τα προαναφερθέντα καθίσταται σαφές πως ο άνθρωπος που προβληματίζεται, διηθεί με την βοήθεια της κριτικής τα μηνύματα, και δεν μπορεί να είναι φανατικός. Ο άνθρωπος που έχει παιδεία, έχει και ευρύ οπτικό πεδίο, δεν μπορεί να προσκολλάται άκριτα σε δόγματα και ιδέες. Ο ήμερος, λεπτός εσωτερικά άνθρωπος δεν μπορεί να είναι φανατικός, γιατί ο φανατισμός εξαγριώνει και εξαχρειώνει τον άνθρωπο.

Άρα, ο φανατισμός και η παιδεία είναι έννοιες αλληλοαναιρούμενες. Η μία, δηλαδή, αναιρεί και καταργεί την άλλη. Ο πεπαιδευμένος άνθρω-

Ο άνθρωπος που έχει παιδεία, έχει και ευρύ οπτικό πεδίο, δεν μπορεί να προσκολλάται άκριτα σε δόγματα και ιδέες. Ο ήμερος, λεπτός εσωτερικά άνθρωπος δεν μπορεί να είναι φανατικός, γιατί ο φανατισμός εξαγριώνει και εξαχρειώνει τον άνθρωπο.

Bertrand Russell

The whole problem with the world is that fools and fanatics are always so certain of themselves, and wiser people so full of doubts.

Εφόσον ο φανατισμός είναι πρωτίτως θέμα παιδείας, η λύση θα έρθει μόνο μέσα από αυτήν. Η ανθρωπιστική παιδεία θα μορφώνει ποιοτικά τις συνειδήσεις και θα δώσει έναν νέο ανθρωπισμό, πιο ευρύ, πιο ανθρώπινο. Στην κοινωνία του φανατισμού και του φόβου, θα δώσει έναν αέρα ελπίδας.

πος δεν μπορεί να είναι φανατικός, εφόσον η ίδια η παιδεία αναιρεί όλες τις προϋποθέσεις του φανατισμού.

Αν θελήσει κανείς να ερευνήσει τα αίτια τα οποία προκαλούν την έντονη απήχηση του φανατισμού στους νέους, θα διαπιστώσει, πρωτίστως, ότι κυρίως ευθύνονται τα χαρακτηριστικά της ηλικίας τους. Οι νέοι, λοιπόν, είναι ενθουσιώδεις, παρορμητικοί. Επιπρόσθετα, είναι ευεπηρεάστοι, εύλωτοι, εύπλαστοι, άρα είναι, συνάμα, και εύκολα θύματα και της προπαγάνδας. Αξίζει σε αυτό το σημείο να αναφερθεί, ότι η νεότητα είναι η ηλικία που αναζητεί «Ιθάκες». Η ηλικία που γίνεται ολοκαύτωμα για ένα υψηλό ιδανικό. Οι νέοι στερούνται κοινωνικής πείρας, γεγονός που τους καθιστά εύλωτους στη χειραγώγηση.

Οι συνέπειες του φανατισμού όσον αφορά την κοινωνία αλλά και το ίδιο το άτομο πληθαίνουν. Προξενεί έριδες, διχόνοιες, πόλωση και κοινωνική δυσλειτουργία. Παράλληλα, εκατόμβες θυμάτων έχουν προκληθεί από τον φανατισμό και υλικές φθορές οδηγούν στην οπισθοδρόμηση του πολιτισμού. Ο φανατισμός αποθηριώνει άτομα και ομάδες. Άξιο αναφοράς είναι και το ότι αυτό που διαφοροποιεί τον άνθρωπο από τα άλλα όντα είναι ο Λόγος. Όταν η λογική απουσιάζει, ο άνθρωπος ξεπέφτει στο επίπεδο του άλογου όντος με

ανυπολόγιστο κόστος για τις κοινωνίες.

Η ανθρωπότητα πλήρωσε ακριβά τον φανατισμό σε όλες του τις μορφές, και τον πληρώνει ακόμα (θρησκευτικοί πόλεμοι, Ιερά Εξέταση, εμφύλιοι σπαραγμοί, κου-κλουξ-κλαν, πογκρόμ Εβραίων, Αρμενίων κλπ.).

Στις ημέρες μας, παρατηρούνται πιο έντονες εκδηλώσεις και τάσεις φανατισμού, που ευνοούνται λόγω των συνθηκών ζωής. Η σύγχρονη κατολίσθηση των αξιών συνεπάγεται την ανάγκη εύρεσης υποκατάστατων. Η παιδεία του σήμερα παράγει μαζικά σαστισμένους θεούς και όχι σκεπτόμενους ανθρώπους. Ενδιαφέρεται για ειδικούς αλλά όχι σκεπτόμενους πολίτες. Τέλος, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αποπροσανατολίζουν τους πολίτες ενώ, συνάμα, η προπαγάνδα εξελίσσεται σε επιστήμη στηριγμένη στις μεθόδους υποβολής, στη συχνή επανάληψη και τον βομβαρδισμό μηνυμάτων.

Εν κατακλείδι, εφόσον ο φανατισμός είναι πρωτίτως θέμα παιδείας, η λύση θα έρθει μόνο μέσα από αυτήν. Η ανθρωπιστική παιδεία θα μορφώνει ποιοτικά τις συνειδήσεις και θα δώσει έναν νέο ανθρωπισμό, πιο ευρύ, πιο ανθρώπινο. Στην κοινωνία του φανατισμού και του φόβου, θα δώσει έναν αέρα ελπίδας. Άλλωστε, ας μην ξεχνάμε τα λόγια του Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου:

ΤΟ «ΕΜΒΑΘΗΡΙΟ» ΕΥΝΟΥΧΙΖΕΙ ΤΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΣΤΟΧΑΣΜΟ, ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΝΕΙ ΤΟΝ ΕΝΑΝ ΣΕ ΠΛΗΘΟΣ. ΣΗΜΑΙΝΕΙ «ΘΑ ΠΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ».

Η Ελλάδα και η «ΦΥΓΗ ΤΩΝ ΕΓΚΕΦΑΛΩΝ»

ΤΩΝ ΔΑΝΑΗΣ ΚΑΛΥΒΑ, Α3 ΚΑΙ ΒΙΚΥΣ ΚΑΡΑΤΖΙΑ, Α3

➤ Στις μέρες μας, η ταχύτατα αναπτυσσόμενη τεχνολογία και η παγκοσμιοποίηση είναι φαινόμενα που επηρεάζουν έμμεσα ή άμεσα τόσο την κοινωνία, όσο και την καθημερινή μας ζωή. Η κρίση, φαινόμενο που πλήττει και εξουθενώνει τον ελληνικό λαό εδώ και περίπου δέκα χρόνια, δεν έχει ανακάμψει ακόμη. Αυτοί οι λόγοι φαίνεται να φέρνουν τους νέους της εποχής μας αντιμέτωπους με ένα σοβαρό δίλημμα: «Σπουδές στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό;». Έτσι, εδώ και πολύ καιρό στην Ελλάδα παρατηρείται ένα έντονα ανησυχητικό φαινόμενο, η φυγή των «εγκεφάλων». Η συγκεκριμένη τάση έχει γίνει περισσότερο αισθητή τα τελευταία πέντε χρόνια. Σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε τις δύο προηγούμενες μεταναστευτικές περιόδους, το 1903 και αργότερα το 1960 που αποδημούσαν κυρίως άνθρωποι χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, σε αυτήν τη χρονική φάση παρατηρείται μετανάστευση νέων με μεγάλη συγκρότηση και δυνατότη-

τες η οποία θα πρέπει λογικά να μας προβληματίσει. Η τάση αυτή παρατηρείται και σε μικρότερες ηλικίες με ολοένα και περισσότερα νέα παιδιά να προτιμούν να σπουδάζουν σε πανεπιστήμια του εξωτερικού. Ποιά είναι όμως τα αίτια που οδηγούν τους νέους ανθρώπους με υψηλά προσόντα στο εξωτερικό;

Καταρχάς, τα τελευταία χρόνια, υπάρχει στην χώρα μας μία γενική απαξίωση των εγχώριων πανεπιστημίων. Οι νέοι, συχνά, υποτιμούν ή και κατακρίνουν τα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, δίχως να κατέχουν συγκεκριμένες γνώσεις και πληροφορίες για αυτά. Κάποιοι που έχει σπουδάσει στην Ελλάδα, θεωρείται αυτομάτως υποδεέστερος κάποιου που έχει

φοιτήσει στο εξωτερικό. Πολλά πανεπιστήμια του εξωτερικού, έχουν αποκτήσει υπερτιμημένο κύρος μέσω της συνεχούς διαφήμισης και αυτοπροβολής και, αν και ακαδημαϊκά δεν υπερτερούν των ελληνικών, το άκουσμά

Οι σπουδές στο εξωτερικό μοιάζουν ουτοπικές, και η αγορά εργασίας φαντάζει μια «όαση», μια «Γη της Επαγγελίας», η οποία θα τον απαλλάξει από μια ζωή αντίξοχη, προσφέροντάς του το υλικό και πνευματικό υπόβαθρο που ονειρεύεται.

Αποτελεί ευθύνη του κράτους, των πολιτικών αλλά και των πολιτών να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε να αποτρέψουν τη φυγή των νέων αλλά και να προτρέψουν όσους έχουν φύγει να επιστρέψουν.

Οι συνέπειες αυτής της φυγής είναι οδυνηρές για την Ελλάδα, την χώρα που εκπαιδευσε αυτούς τους ανθρώπους, οδηγώντας την σε απώλεια ανθρώπινου, και κυρίως επιστημονικού δυναμικού.

τους εκπέμπει δέος. Είναι λοιπόν χρέος μας ως χώρας να αναδεικνύουμε στις νέες γενιές την αξία την ελληνικής παιδείας και εκπαίδευσης. Γιατί, σαφώς η ελληνική παιδεία είναι σε θέση να ανταγωνιστεί επάξια πολλά πανεπιστήμια του εξωτερικού, να προάγει άρτια πεπαιδευμένους φοιτητές, και αργότερα πολίτες, οι οποίοι θα προσφέρουν στην χώρα και με γνώμονα τόσο τις γνώσεις τους, όσο και την ηθική, θα μας οδηγήσουν σε ένα μέλλον ευοίωνο.

Παρόλα αυτά, για τους αποφοίτους των πανεπιστημίων και μάλιστα τους καλύτερους εξ αυτών η οικονομική κρίση τους έχει αφαιρέσει κάθε ελπίδα και όνειρο για το μέλλον τους. Η ανεργία έχει πάρει εφιαλτικές διαστάσεις. Η οικονομία βασιζόμενη σε ένα αδύναμο αγροτικό τομέα, οι πολλές μικρές οικογενειακές στην ουσία τους επιχειρήσεις, η παραοικονομία, οι χαμηλές αμοιβές, η δυσχέρεια στην εργασιακή εξέλιξη, η γραφειοκρατία και ιδιαίτερα το αίσθημα της αναξιοκρατίας κυριαρχούν. Με τον τρόπο αυτό υποβαθμίζεται η ποιότητα ζωής και λείπουν οι στόχοι για παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Όλα αυτά παίζουν καθοριστικό ρόλο στην απόφαση των νέων να παραμείνουν ή να επιστρέψουν στη χώρα μας, όταν μάλιστα έχουν μάθει να εργάζονται, να αμείβονται και να προσδεύουν σε ένα υγιέστερο περιβάλλον.

Οι συνέπειες αυτής της φυγής είναι οδυνηρές για την Ελλάδα, τη χώρα που εκπαιδευσε αυτούς τους ανθρώπους, οδη-

πει να γίνει. Πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες φοίτησης στα Ελληνικά πανεπιστήμια, ώστε να κρατήσουν τους καλούς μαθητές; Πρέπει να δοθούν οικονομικά κίνητρα στους νέους πτυχιούχους, και παράλληλα δυνατότητες επιστημονικής εξέλιξης και ανέλιξης με κριτήρια αξιολογικά; Όλα αυτά πρέπει να συμβούν, και ακόμα περισσότερα, προκειμένου οι ακαδημαϊκά «δυνατοί» μαθητές να μείνουν από επιλογή, και όχι κατόπιν πιέσεων, στην χώρα μας, προικίζοντάς την με τα «λαμπρά» μυαλά τους. Αποτελεί ευθύνη του κράτους, των πολιτικών αλλά και των πολιτών να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε να αποτρέψουν τη φυγή των νέων αλλά και να προτρέψουν όσους έχουν φύγει να επιστρέψουν.

γώντας την σε απώλεια ανθρώπινου, και κυρίως επιστημονικού δυναμικού. Η ερευνητική δραστηριότητα στην Ελλάδα μαραζώνει και ως αποτέλεσμα, εξειδικευμένο προσωπικό παρέχει τις γνώσεις του συνεισφέροντας στην ανάπτυξη των ξένων οικονομιών.

Γεννάται εύλογα, λοιπόν, το ερώτημα τι πρέ-

Πρωτίστως όμως, θα πρέπει να αλλάξει ολόκληρη η αντίληψη του ελληνικού λαού όσον αφορά το εξωτερικό. Γιατί στα μάτια του, οι σπουδές στο εξωτερικό μοιάζουν ουτοπικές, και η αγορά εργασίας φαντάζει μια «όαση», μια «Γη της Επαγγελίας», η οποία θα τον απαλλάξει από μια ζωή αντίξοχη, προσφέροντάς του το υλικό και πνευματικό υπόβαθρο που ονειρεύεται. Είναι άκρως απαραίτητο να αντιληφθούμε πως ένα τέτοιο, ελπιδοφόρο και αίσιο μέλλον μπορεί να υλοποιηθεί και στην Ελλάδα, αρκεί να υπάρχει η απαραίτητη υπομονή και επιμονή.

THE DAY THE MUSIC DIED

Αεροπορικές τραγωδίες που επέδρασαν στον κόσμο της Μουσικής

ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΑΡΚΟΥΛΑΚΗ, Β4

Οι τραγωδίες στον χώρο της μουσικής είναι ένα πάρα πολύ συχνό φαινόμενο. Ένα τεράστιο ποσοστό των μουσικών παγκοσμίως εθίζεται στα ναρκωτικά, τα οποία συχνά μπορούν να αποβούν μοιραία, ενώ άλλοι, όπως ο Ray Charles ή η Edith Piaf, έχουν βιώσει τραγικές παιδικές εμπειρίες που τους έχουν σημαδέψει για πάντα. Πολλοί μουσικοί εμπνέονται από αυτές τις τραγωδίες και δημιουργούν μερικά κομμάτια, όπως το «Cocaine» του J.J. Cale ή το «Tears in Heaven» του Eric Clapton, έμπνευση για το οποίο αποτέλεσε ο θάνατος του τρίχρονου γιού του. Άλλοι καλλιτέχνες, χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα προς αποφυγή τα δικά τους τραγικά βιώματα, προσπαθούν να βοηθήσουν άλλους ανθρώπους γύρω τους να ξεπεράσουν τις δυσκολίες τους και να συνειδητοποιήσουν πως η ζωή είναι ωραία. Κλασικό παράδειγμα αυτής της κατηγορίας αποτελεί ο τραγουδιστής Chester Bennington, ο οποίος φημολογείται πως μέσα από τα τραγούδια του έσωσε τις ζωές χιλιάδων παιδιών.

Buddy Holly
1959

Υπάρχουν, όμως, και μουσικοί των οποίων η τραγωδία είναι ότι σκοτώθηκαν σε αεροπορικά δυστυχήματα στο απόγειο της, συνήθως σύντομης, καριέρας τους. Τα πιο γνωστά περιστατικά αφορούν την ταυτόχρονη απώλεια τριών μεγάλων αστέρων του Rock 'n' Roll, Buddy Holly, Ritchie Valens και J.P. «The Big Bopper» Richardson το 1959 και τον αφανισμό του γνωστού Blues Rock συγκροτήματος Lynyrd Skynyrd το 1977.

Τον χειμώνα του 1959 οι λεγόμενοι «Big Three», που ξεσήκωναν πλήθη συνομηλίκων τους με την πρωτοφανή ξέφρενη μουσική τους, έκαναν περιοδεία μαζί με τον θρύλο της Country, Waylon Jennings, στις Μεσοδυτικές ΗΠΑ. Εκείνες τις μέρες, κυρίως λόγω του κρύου, ο Big Bopper κόλλησε μια συνηθισμένη γρίπη, και έτσι του ήταν δύσκολο να μετακινηθεί με κάποιο άλλο όχημα, αφού το λεωφορείο που μετέφερε μέχρι πρότινος τους μουσικούς είχε υποστεί βλάβη. Γι' αυτόν, λοιπόν, τον λόγο ο Buddy Holly ναύλωσε ένα μικρό τετραθέσιο επιβατικό αεροπλάνο για να μεταφέρει τον ίδιο, τον άρρωστο Big Bopper και έναν ακόμα επιβάτη στον επόμενο προορισμό τους, στην χιονισμένη πολιτεία της Μινεσότα. Την τελευταία θέση «κέρδισε» ο 17χρονος Ritchie Valens παίζοντας κορώνα-γράμματα με τον Jennings. Το αεροπλάνο τους απογειώθηκε, παρά τον κακό καιρό και την μειωμένη ορατότητα, στις 3 Φεβρουαρίου. Δεν πρόλαβε να πάρει αρκετό ύψος και έπεσε, μάλλον από λάθος του πιλότου, στο έδαφος, σκοτώνοντας τους τρεις διάσημους μουσικούς και τον ίδιο τον πιλότο. Μετά από χρόνια, ο Αμερικανός Don McLean, βασισμένος σε αυτήν την τρομερή τραγωδία, έγραψε το τραγούδι «American Pie» και αναφέρθηκε στη μέρα αυτή ως «η μέρα που πέθανε η μουσική» (The day the music died).

Η τραγωδία αυτή είχε τεράστιο αντίκτυπο στην παγκόσμια μουσική σκηνή. Τρία ανερχόμενα ταλέντα με τρομερή επιρροή στο τότε κοινό, σκοτώθηκαν αφήνοντας ως παρακαταθήκη τους μερικά από τα καλύτερα και γνωστότερα τραγούδια που έχουν γραφτεί ποτέ, όπως το «That 'll Be The Day» του Buddy Holly, το «Chantilly Lace» του Big Bopper και η τρομερή επιτυχία της εποχής «La Bamba» του Ritchie Valens. Αν είχαν επιβιώσει και είχαν συνεχίσει να γράφουν και να ερμηνεύουν τραγούδια, αλλά και αν είχαν διατηρήσει την συνεργασία με τον ταλαντούχο Waylon Jennings, υπάρχει μεγάλη περίπτωση να είχαν συμβάλει και οι τρεις στην δημιουργία τραγουδιών που θα έμεναν «κτῆμα ἐς αἰῆς».

20 Οκτωβρίου 1977: το αεροπλάνο που μετέφερε την καινούργια ροκ μπάντα των «Lynyrd Skynyrd» αλλά και άλλους 25 επιβάτες έπεσε κοντά στο Gillsburg του Μισισισιπὶ λόγω έλλειψης καυσίμων. Το ατύχημα στοίχισε την ζωή σε τρία βασικά μέλη του συγκροτήματος. Όσα μέλη του συγκροτήματος επέζησαν, δηλαδή ο κιθαρίστας Artimus

Ritchie Valens
1959

J.P. Richardson
1959

Pyle και ο ντράμερ Gary Rossington, αλλά και όλοι οι υπόλοιποι επιβάτες της πτήσης, τραυματίστηκαν σοβαρά και ήταν απαραίτητη η μεταφορά τους στο κοντινότερο νοσοκομείο. Το ατύχημα αυτό θεωρείται ως μια από τις μεγαλύτερες τραγωδίες στον καλλιτεχνικό χώρο γενικότερα.

Οι Lynyrd Skynyrd, έχοντας δημιουργηθεί μόλις 4 χρόνια πριν το ατύχημα, είχαν ήδη καταφέρει να αφήσουν το στίγμα τους στην Hard Rock μουσική με τραγούδια που ξεχωρίζουν τόσο για τον ρυθμό και την μελωδία τους («Sweet Home Alabama», «Coming Home») αλλά και για τα τρομερά σόλο στην κιθάρα («Free Bird», «Simple Man»). Πέρα από αυτά έγραψαν και εντυπωσιακές μπάλαντες («The Ballad of Curtis Lowe», «Four Walls of Rainford», «Mr. Banker») και κατάφεραν επίσης να διασκευάσουν με αξιομνημόνευτο τρόπο πολύ γνωστά τραγούδια της εποχής (όπως το «Call Me The Breeze» του J.J. Cale). Δεν είναι λοιπόν τυχαίο πως οι Lynyrd Skynyrd αποτέλεσαν πρότυπο για σύγχρονα South Hard Rock και Country συγκροτήματα όπως οι «Last Train Out» και επηρέασαν γενικότερα το παγκόσμιο στερέωμα.

Πιστεύω πως αν δεν είχαν συμβεί αυτές οι τραγωδίες και όλοι οι προαναφερθέντες καλλιτέχνες ζούσαν, ίσως όχι μέχρι σήμερα, αλλά για μερικά ακόμα χρόνια, τότε ο κόσμος μας θα ήταν πολύ καλύτερος, σίγουρα από μουσικής πλευράς. Βέβαια, δεν θα υπήρχε το «American Pie»...

Lynyrd Skynyrd
1977

STREET ART

στην Αθήνα

ΤΩΝ ΔΑΦΝΗΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ, Α6 ΚΑΙ ΦΟΙΒΗΣ ΜΟΥΣΤΑΚΑ, Α6

➤ Η πόλη μας μπορεί να θεωρηθεί μια υπαίθρια γκαλερί. Μέσα στις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις καθημερινές δραστηριότητες που μας απασχολούν καθημερινά είναι φυσιολογικό να μην παρατηρούμε την τέχνη που μας περιβάλλει. Όλοι γνωρίζουμε την έννοια του street art αλλά ίσως να μην έχουμε αναρωτηθεί ποτέ τι ακριβώς είναι. Το street art θα μπορούσε κάποιος να πει ότι είναι μια μορφή έκφρασης αλλά και κάτι παραπάνω. Είναι μια αυτεξούσια μορφή τέχνης που αναπτύσσεται σε δημοσίους χώρους και αποτελεί πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης τέχνης. Πίσω από την τέχνη του δρόμου κρύβεται μια αξιοσημείωτη ιστορία η οποία έχει επηρεάσει την σημερινή άποψη του πληθυσμού. Παρόλα

Είναι καλλιτεχνικό, είναι αισιόδοξο, είναι ελπίδα και ασφαλώς μοναδικό!

αυτά το street art διαφοροποιείται από τα άσχημα graffiti που μολύνουν την πόλη μας.

Η τέχνη του δρόμου στην Αθήνα λέγεται ότι είναι η μεγαλύτερη και σπουδαιότερη στον κόσμο. Μπορεί κανείς να παρατηρήσει την υπερβολική ποσότητα graffiti που καλύπτει κάθε διαθέσιμη επιφάνεια σε όλη την πόλη, όπου κάθε διαθέσιμος τοίχος είναι ένας καμβάς που περιμένει να γεμίσει με καλλιτεχνική αισιοδοξία, πολιτική αναφορά ή κοινωνική σάτιρα. Σε μια χώρα όπου ο δημόσιος χώρος δεν ανήκει σε κανέναν, δημιουργικοί καλλιτέχνες του δρόμου φιλοτέχνησαν τους δρόμους της Αθήνας, καλύπτοντας κενά, πολλές φορές κτίρια με τα οράματά τους. Σύμφωνα με τους «The New York Times»,

η πόλη είναι μια σύγχρονη “Μέκκα” για την τέχνη του δρόμου στην Ευρώπη. Πολλοί Έλληνες πολίτες αλλά και τουρίστες που επισκέπτονται τον Ελλαδικό χώρο είναι αρκετά εντυπωσιασμένοι από αυτό το γεγονός. Επιπροσθέτως, πολλές γνωστές γκαλερί έχουν εκμεταλλευτεί αυτό το φαινόμενο και παρουσιάζουν street art εκθέματα. Αρκετές εντυπωσιακές street art εικόνες της πόλης έχει φιλοτεχνήσει ο WD, με χαρακτηριστικό του μια κουκουβάγια.

Η συγκεκριμένη μορφή τέχνης ερμηνεύεται, αν κάποιος εξετάσει την ιστορία, τους εκπροσώπους της, την τεχνοτροπία και την κοινωνική τους θέση. Η ιστορία του street art είναι λίγο δύσκολο να προσδιοριστεί, καθώς δεν ξέρουμε την αρχή του. Στα μέσα του 19ου αιώνα ακούστηκε για πρώτη φορά η λέξη graffiti, που περιέγραφε εικόνες δημιουργημένες αιώνες πριν, γύρω στο 30.000 π.Χ., και αναφερόταν στις εικόνες που ζωγραφίζουν οι άνθρωποι των σπηλαίων. Θα μπορούσαμε να προσδιορίσουμε την σύγχρονη αρχή του, στην πρώτη επανάσταση των μαθητών στα σχολεία της Αμερικής τη δεκαετία του '60 ή ακόμα και το 1970, όπου και καθιερώθηκε. Στην σύγχρονη εκδοχή τους τα graffiti αφορούν συνθήματα, τα οποία πολλές φορές ήταν γραμμένα με ιδιαίτερο κώδικα που περιείχε την γραμματοσειρά και το μυστικό όνομα του καλλιτέχνη. Αρχικά, είχαν μήνυμα κοινωνικό ή πολιτικό και μέσω αυτών οι καλλιτέχνες σχολίαζαν την αντίθεση τους στα σύγχρονα προβλήματα των κοινωνιών. Με το πέρασμα των χρόνων ως graffiti θεωρείται οτιδήποτε είναι γραμμένο σε δημό-

Λέγεται ότι η τέχνη του δρόμου στην Αθήνα είναι η μεγαλύτερη και σπουδαιότερη στον κόσμο. Μπορεί κανείς να παρατηρήσει την υπερβολική ποσότητα graffiti που καλύπτει κάθε διαθέσιμη επιφάνεια σε όλη την πόλη, όπου κάθε διαθέσιμος τοίχος είναι ένας καμβάς που περιμένει να γεμίσει με καλλιτεχνική αισιοδοξία, πολιτική αναφορά ή κοινωνική σάτιρα.

σιο χώρο και συνδυάζει κείμενο με εικόνα. Τα τελευταία όμως χρόνια έχει πάρει την μορφή βανδαλισμού, καθώς εκφράζεται ως αντίδραση με διάθεση καταστροφής, κυρίως, πάνω σε αγάλματα και προσόψεις κτιρίων και έχει πάψει να θεωρείται τέχνη. Από το 1985 και μετά χρησιμοποιείται, πλέον, επίσημα ο όρος του street art. Έχουν υπάρξει αρκετές διαφωνίες για το πότε πραγματικά άρχισε το street art, ενώ δεν γνωρίζουμε τους δημιουργούς και τους εκπροσώπους του, καθώς οι περισσότεροι είναι ανώνυμοι. Επιπλέον, τα έργα τα οποία δημιουργήθηκαν έχουν πλέον βαφτεί και ξαναβαφτεί πολλές φορές και ελάχιστος αριθμός σώζεται φωτογραφικά.

Η δομή και η τεχνική του street art διαφέρει πλέον από τα graffiti. Ως street art θεωρείται η ζωγραφική με εμφανές κοινωνικό μήνυμα που υπαινίσσεται και έχει καταχωρηθεί θετικά στην συνείδηση των πολιτών, σε αντίθεση με το graffiti, το οποίο έχει απωθήσει τον κόσμο αν και σε πολλές περιπτώσεις τα μηνύματα είναι σωστά.

α

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

“Street Art in Athens - Visual Expressions of a Political and Troubled Greece.” *Borders Of Adventure*, 16 Jan. 2019, www.bordersofadventure.com/street-art-athens-visual-greece/.

“Μάθε Να Αναγνωρίζεις Τους Street Artists Της Πόλης.” *Athens Voice*, 9 Sept. 2017, www.athensvoice.gr/life/urban-culture/371030_mathe-na-anagnorizeis-toys-street-artists-polis.

“Τι Είναι η Street Art Και Πώς Την Ορίζουμε; Από Το Blog Του Εικαστικού Κύκλου Sianti.” *Εικαστικός Κύκλος - Πίνακες Ζωγραφικής - Μεταξοτυπίες*, 6 Sept. 2018, ikastikos-kiklos.com

ΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ

Επίσκεψη μαθητών της Β' Λυκείου στο Άγιο Όρος

Κάθε χρόνο στο Σχολείο μας πραγματοποιείται μια επίσκεψη στο Άγιο Όρος από μαθητές της Β' Λυκείου στο πλαίσιο πολιτιστικών προγραμμάτων, υπό την επίβλεψη των θεολόγων κ. Κωνσταντίνου Τσιώρη και κ. Φιλίππου Τακόπουλου. Εφέτος, συμμετείχαν στο πρόγραμμα 50 μαθητές και στην αποστολή 29. Συνοδοί καθηγητές ήταν ο κ. Κωνσταντίνος Τσιώρης, ο κ. Φίλιππος Τακόπουλος, καθώς και ο κ. Νικήστρατος Παλάντζας, των οποίων η συνεργασία με τους μαθητές υπήρξε άψογη καθ' όλη την διάρκεια του ταξιδιού. Δεδομένου του μεγάλου αριθμού των μαθητών σε σχέση με την χωρητικότητα κάθε μοναστηριού, οι μαθητές χωρίστηκαν σε 2 ομάδες, ακολουθώντας διαφορετικό πρόγραμμα η καθεμία.

Η πρώτη ημέρα του ταξιδιού ξεκίνησε όταν συγκεντρωθήκαμε στο αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος στις 5:00 π.μ.. Μετά από την 45λεπτη πτήση μας για Θεσσαλονίκη μεταφερθήκαμε με λεωφορείο στην Ουρανούπολη, το επίνειο του Αγίου Όρους και επιβιβάστηκαμε σε σκάφος. Η 40λεπτη αυτή διαδρομή μας οδήγησε στην Δάφνη, το κεντρικό λιμάνι του Αγίου Όρους. Εκεί χωρίστηκαν οι δύο ομάδες, η πρώτη συνέχισε, με τον κ. Τσιώρη, την πορεία της με σκάφος, με προορισμό την Ιερά Μονή Γρηγορίου ενώ η δεύτερη, με τον κ. Τακόπουλο, αποβιβάστηκε στην Δάφνη.

Η πρώτη ομάδα αφού έφτασε στην

ΤΩΝ
**ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Β3
ΚΑΙ
ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΤΑΥΡΙΔΗ, Β5**

Ιερά Μονή Οσίου Γρηγορίου, και τακτοποιήθηκε στο αρχονταρίκι, ετοιμάστηκε για μία αρκετά απαιτητική και εξαντλητική ορειβασία διάρκειας 90 λεπτών, προκειμένου να φτάσει στην Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας. Η «Σιμωνόπετρα» βρίσκεται σε υψόμετρο 300 μέτρων από την θάλασσα. Η θέα από την Μονή απέτέλεσε ουσιαστικά λύτρωση για την κόπωση των μαθητών αλλά βεβαίως και του κ. Τσιώρη. Όταν η ομάδα επέστρεψε στην Μονή Γρηγορίου, κατευθύνθηκε στο Καθολικό της Μονής (κεντρικός ναός Μονής), όπου και συμμετείχε στον Εσπερινό. Έπειτα, ακολούθησε το δείπνο στην Τράπεζα της Μονής και ακολούθως οι μαθητές είχαν την δυνατότητα να προσκυνήσουν τα ιερά λείψανα που φυλάσσονται εκεί. Αργότερα, ο π. Λουκάς προθυμοποιήθηκε να μιλήσει στους μαθητές και να απαντήσει σε απορίες τους σχετικές με την χριστιανική πίστη και ζωή.

Η δεύτερη ομάδα από το λιμάνι της Δάφνης επιβιβάστηκε σε λεωφορείο και κατευθύνθηκε προς την Σκήτη του Αγίου Ανδρέα, όπου επισκέφθηκε το εντυπωσιακό Κυριακό (κεντρικός ναός Σκήτης). Η επόμενη στάση ήταν στην Μονή Σταυρονικήτα, όπου ακολούθησε σύντομη ξενάγηση και μετά οι μαθητές κάθισαν να απολαύσουν τη θέα. Εντύπωση προκάλεσε στους μαθητές η πλούσια βλάστηση του Όρους. Η ηρεμία και η γαλήνη που ένιωθαν περπατώντας σε αυτήν την μαγευτική φύση ήταν απεριγράπτη. Στην συνέχεια, η ομάδα του κ. Τακόπουλου επισκέφθηκε την Σκήτη του Προφήτη Ηλία. Εκεί, τα παιδιά, είχαν την ευκαιρία να ξεναγηθούν στο εντυπωσιακό Κυριακό και να τύχουν της αγιορείτικης φιλοξενίας με κεράσματα και τέλος να αντλήσουν νερό από το αρχαίο πηγάδι της Σκήτης. Τέλος, η δεύτερη ομάδα κατέληξε στην Ι.Μ. Παντοκράτορος, όπου και διανυκτέρευσε.

Η δεύτερη ημέρα, για την πρώτη ομάδα, ξεκίνησε στην Ι. Μ. Γρηγορίου στις 6:00 π.μ. με την πρωινή ακολουθία. Όσοι μαθητές το επιθυμούσαν είχαν την ευκαιρία να εξομολογηθούν και να λάβουν ευχή είτε από τον π. Λουκά, είτε από τον ηγούμενο της μονής, π. Χριστοφόρο, είτε από τον

π. Πανάρετο. Κατόπιν, αφού ακολούθησε γεύμα στην Τράπεζα της Μονής, οι μαθητές έφτασαν με καράβι στη Δάφνη και έπειτα με λεωφορείο στις Καρυές, όπου και γευμάτισαν.

Η δεύτερη ομάδα παρακολούθησε τη Θεία Λειτουργία από νωρίς το πρωί στην Ι.Μ. Παντοκράτορος. Κάποιοι μαθητές, μάλιστα, εξομολογήθηκαν στους πατέρες κατά την διάρκεια της ακολουθίας. Ακολούθησε γεύμα στην Τράπεζα και μετά οι μαθητές μαζί με τους καθηγητές τους επισκέφθηκαν τον γέροντα Μακάριο στο Κελλί του Μαρουδά. Εκεί έμαθαν πως ο γέροντας ήταν στο οικοτροφείο του Σχολείου μας και απάντησε στις ερωτήσεις που είχαν τα παιδιά για την πίστη στον Θεό και την πνευματική ζωή. Στη συνέχεια, ακολουθώντας ένα κατάφυτο μονοπάτι, βρέθηκαν στις Καρυές.

Εκεί οι δύο ομάδες συναντήθηκαν και μετά από ξενάγηση στις Καρυές, την πρωτεύουσα του Αγίου Όρους κατευθύνθηκαν με τα πόδια στο κελλί του γέροντος Γαβριήλ, όπου είχαν την ευκαιρία να ακούσουν τις συμβουλές του. Ύστερα, περπάτησαν ως το κελλί του Αγίου Παΐσιου και αφού εισήλθαν σε αυτό, έψαλλαν το απολυτίκιο και τον Αναστάσιμο ύμνο Χριστός Ανέστη. Πληροφορήθηκαν στοιχεία για την ζωή του και τους ασκητικούς του αγώνες και έπειτα χωρίστηκαν και πάλι.

Η πρώτη ομάδα έφτασε στην Ιερά Μονή Βατοπεδίου και μετά τον Εσπερινό γευμάτισε στην Τράπεζα της Μονής. Στην συνέχεια οι μαθητές προσκύνησαν τα ιερά λείψανα της Μονής, με κυριότερο την Αγία Ζώνη της Θεοτόκου. Το πρόγραμμα περιλάμβανε και ξενάγηση, κατά την οποία οι μαθητές μπόρεσαν να δουν τις εντυπωσιακές εικόνες της Παναγίας, της «Πυροβοληθείσας», της «Παραμυθίας» και της «Εσφαγμένης», να εισέλθουν στο σκευοφυλάκιο της Μονής και να δουν τους αμύθητης αξίας θησαυρούς του. Τελικά, οι μαθητές τακτοποιήθηκαν στο αρχονταρίκι της Μονής.

Η δεύτερη ομάδα, όδευσε προς την Ι. Μ. Ιβήρων, όπου και φιλοξενήθηκε για το βράδυ. Εκεί οι μαθητές παρακολούθησαν τον Εσπερινό και μετά ακολούθησε γεύμα στην Τράπεζα. Τα παιδιά είχαν τη δυνατότητα να προσκυνήσουν άγια λείψανα και να ξεναγηθούν στο μουσείο-σκευοφυλάκιο της Μονής.

Την τρίτη ημέρα, οι μαθητές της πρώτης ομάδας αναχώρησαν από την Ιερά Μονή Βατοπεδίου και η δεύτερη ομάδα από την Ιερά Μονή Ιβήρων και συναντήθηκαν στην περιοχή της Καψάλας, προκειμένου να επισκεφτούν και να ακούσουν τον

▼
**Μετά την επίσκεψή
μας στο Άγιο Όρος
και έχοντας βιώσει
τον Χριστιανισμό,
όπως αυτός
βιώνεται στο Άγιον
Όρος, αναμφίβολα
κανένας μας
δεν επέστρεψε
ανεπηρέαστος από
το υπέροχο αυτό
ταξίδι.**

γέροντα Ευθύμιο που βρίσκεται στο κελί της Αναστάσεως. Μετά την συνάντηση με τον π. Ευθύμιο, ο οποίος μας υποδέχθηκε και μας μίλησε με πολλή αγάπη και καλοσύνη, οι δύο ομάδες αναχώρησαν για την Ιερά Μονή Ιβήρων όπου γευμάτισαν στην Τράπεζα της Μονής. Αφού τακτοποιήθηκε στο αρχονταρίκι της Μονής, η πρώτη ομάδα έκανε μια πολύωρη βόλτα στην περιοχή κοντά στην Μονή, πίνοντας νερό από το αγίασμα της Παναγίας, απολαμβάνοντας την φύση και την πλούσια βλάστηση του τόπου, ενώ η δεύτερη ομάδα κατευθύνθηκε προς την Ιερά Μονή Καρακάλλου. Όταν η πρώτη ομάδα επέστρεψε στην Μονή, παρακολούθησε τον Εσπερινό και προσήλθε στην Τρά-

πεζα της Μονής για το δείπνο. Μετά, προσκύνησε την θαυματουργή εικόνα της Παναγίας στο παρεκκλήσι της Παναγίας της Πορταϊτισσας και ξεναγήθηκε στο σκευοφυλάκιο της μονής, όπου μπόρεσε να δει μεταξύ πολλών εκθεμάτων τον σάκο του Αυτοκράτορα Ιωάννου Τσιμισκή και τον μανδύα του πατριάρχη Γρηγορίου του Ε'. Κατόπιν, συνάντησε τον π. Λεόντιο, ο οποίος απάντησε στις απορίες των παιδιών σχετικά με την χριστιανική πίστη και τους έδωσε σημαντικότερες συμβουλές.

Η δεύτερη ομάδα έφτασε στη μονή Καρακάλλου, όπου και θα έμενε το βράδυ. Εκεί, ο γέροντας Νεκτάριος απάντησε στις ερωτήσεις των παιδιών σχετικά με την ιστορία της μονής, του Αγίου Όρους, αλλά και σχετικά με την χριστιανική πίστη γενικότερα. Έπειτα, παρακολούθησαν τον Εσπερινό και κάποιοι μαθητές είχαν την δυνατότητα να εξομολογηθούν στον ηγούμενο της Μονής Γέροντα Φιλόθεο. Μετά τη λήξη του Εσπερινού οι μαθητές απόλαυσαν το φαγητό που είχαν ετοιμάσει οι μοναχοί στην Τράπεζα. Ακολούθησε βόλτα γύρω από την μονή καθώς μπόρεσαν να θαυμάσουν τη φύση και να παίξουν με το 8 μηνών γαϊδουράκι που βοηθάει τους μοναχούς στις δουλειές τους, αλλά και να ανέβουν στον Πύργο της Μονής, όπου απόλαυσαν την θέα του Αγιορείτικου τοπίου από ψηλά.

✓

Η επίσκεψη στο Άγιο όρος ήταν μια επίσκεψη σωματικής κόπωσης και αντοχής, αλλά παράλληλα πνευματικής καλλιέργειας και ανάπτυξης. Όλοι είχαμε την ευκαιρία να έρθουμε σε ένα επίπεδο επαφής με την χριστιανική πίστη. Μάθαμε τον τρόπο ζωής των μοναχών, ανακαλύψαμε καινούργια στοιχεία της ορθόδοξης πίστης και ενταχθήκαμε σε ένα περιβάλλον εντελώς διαφορετικό από την καθημερινότητά μας.

Η τέταρτη ημέρα, καθώς ήταν Κυριακή, έδωσε την ευκαιρία στους μαθητές και των δύο ομάδων να συμμετάσχουν στην Κυριακάτικη Θεία Λειτουργία και να μεταλάβουν από νωρίς το πρωί. Μετά την Θεία Λειτουργία και το γεύμα στην Τράπεζα αντίστοιχα οι δύο ομάδες αναχώρησαν για την Δάφνη, και έφτασαν με το πλοίο της γραμμής στην Ουρανούπολη. Έπειτα κατευθύνθηκαν στην Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννου Θεολόγου (Σουρωτή), όπου προσκύνησαν τον τάφο του Αγίου Παϊσίου και έψαλλαν για ακόμη μία φορά το απολυτίκιο του Αγίου. Στην συνέχεια, έφτασαν με λεωφορείο στην Θεσσαλονίκη και αφού τους προσφέρθηκε πλούσιο γεύμα, αναχώρησαν για το αεροδρόμιο. Στις 12:00 τα μεσάνυχτα το αεροπλάνο προσγειώθηκε στην Αθήνα και η εκπαιδευτική επίσκεψη στο Άγιο Όρος επίσημα είχε ολοκληρωθεί.

Με λίγα λόγια, η επίσκεψη στο Άγιο Όρος ήταν μια επίσκεψη σωματικής κόπωσης και αντοχής, αλλά παράλληλα πνευματικής ανάτασης και ανάπτυξης. Όλοι είχαμε την ευκαιρία να έρθουμε σε ένα επίπεδο επαφής με την χριστιανική πίστη. Μάθαμε τον τρόπο ζωής των μοναχών, ανακαλύψαμε καινούργια στοιχεία της ορθόδοξης πίστης και ενταχθήκαμε σε ένα περιβάλλον εντελώς διαφορετικό από την καθημερινότητά μας. Ενισχύσαμε τις αξίες μας, κυρίως την αγάπη, τον σεβασμό και την πειθαρχία και είχαμε την ευκαιρία να γνωριστούμε πλέον πνευματικά και πραγματικά, να ενδυναμώσουμε τις μεταξύ μας σχέσεις, να αποκτήσουμε ένα ανώτερο επίπεδο επαφής μεταξύ μας. Έχοντας βιώσει την χριστιανική πίστη, όπως αυτή βιώνεται στο Άγιο Όρος, είχαμε ζήσει μια μοναδική εμπειρία, η οποία θα ήταν αδύνατη χωρίς την θέληση, την αγάπη και την στοργή των καθηγητών μας. Αναμφίβολα κανένας μας δεν θα επιστρέψει στην καθημερινότητά του ανεπηρέαστος από το υπέροχο αυτό ταξίδι.

ΝΕΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ

Την εφετινή σχολική χρονιά, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων των Ομίλων UNESCO Κολλεγίου Αθηνών και Κολλεγίου Ψυχικού πραγματοποιήθηκε πληθώρα δραστηριοτήτων, οι οποίες παρείχαν νέες γνώσεις στους μαθητές και τους έδωσαν τη δυνατότητα να πλουτίσουν τις εμπειρίες τους.

Αρχικά, ο Όμιλος UNESCO του Κολλεγίου Αθηνών συμμετείχε στο 42^ο Παγκύπριο Συμπόσιο Εταιρικών Σχολείων UNESCO, στην Λεμεσό της Κύπρου, στις 4 και 5 Απριλίου 2019. Το γενικό θέμα του Συμποσίου ήταν «**Πολιτιστική Κληρονομιά: Γνώση-Ανάπτυξη-Εξέλιξη**».

Το Συμπόσιο πραγματοποιήθηκε στις εγκαταστάσεις του Γυμνασίου Ομόδους της Κύπρου. Συμμετείχαν καθηγητές και μαθητές από σχολεία της Κύπρου και της Ελλάδας. Τόσο οι μαθητές, όσο και οι εκπαιδευτικοί, ερχόμενοι σε επαφή με τις εργασίες, τις παρουσιάσεις των σχολείων και τα εργαστήρια που έλαβαν χώρα, εμπλούτισαν τις ιστορικές και πολιτιστικές τους γνώσεις. Γνώρισαν καλύτερα τις τέχνες, το θέατρο, την μουσική, την ιστορία της Ελλάδας και της Κύπρου και συμμετείχαν και οι ίδιοι ενεργά στις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν.

Επίσης, με αφορμή το ειδικότερο θέμα του Συμποσίου, δόθηκε στους μαθητές η ευκαιρία έρθουν σε ουσιαστική επαφή με την πολιτιστική κληρονομιά της Κύπρου, όπως τα παραδοσιακά τραγούδια και παραμύθια και τους παραδοσιακούς χορούς. Παράλληλα, η ξενάγηση στα διάφορα ιστορικά μνημεία και η συναναστροφή των μαθητών με συνομηλίκους τους από την Κύπρο, βοήθησε στο να αντιληφθούν οι ίδιοι τους στενούς δεσμούς που συνδέουν την Ελλάδα και την Κύπρο.

ΤΗΣ
**ΑΝΝΑΣ-ΜΑΡΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΗ, Β4**

Συμπληρωματικά με το Συμπόσιο της Κύπρου, οι μαθητές των Ομίλων UNESCO του Κολλεγίου Αθηνών και του Κολλεγίου Ψυχικού συμμετείχαν στο ΙΘ' Συνέδριο του Δικτύου Λυκείων Αττικής

του προγράμματος συνεργαζομένων σχολείων (ASPnet) UNESCO. Το θέμα του εφετινού Συνεδρίου ήταν «**Βιώσιμη Ανάπτυξη: κατανοώντας τους στόχους, οραματιζόμαστε το μέλλον**». Οι εργασίες του Συνε-

δρίου φιλοξενήθηκαν από την Σχολή Ζαντ Αρκ. Η οργάνωση της εκδήλωσης ήταν εξαιρετική, οι συμμετέχοντες και οι διοργανωτές φιλικό με αποτέλεσμα να μείνουν όλοι ικανοποιημένοι. Στους μαθητές που συμμετείχαν δόθηκε η ευκαιρία να συζητήσουν και να συνεργαστούν με μαθητές άλλων σχολείων και να ανταλλάξουν απόψεις για θέματα που τους αφορούν και έχουν ως επίκεντρο τον άνθρωπο. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι οι Όμιλοι UNESCO Κολλεγίου Αθηνών και Κολλεγίου Ψυχικού και των τριών Σχολικών Μονάδων του Κολλεγίου συμμετείχαν στην 17^η συνάντηση Ομίλων UNESCO. Ο διάλογος που αναπτύχθηκε στις ομάδες, όπως και τα πορίσματα που παρουσιάστηκαν ωφέλησαν σημαντικά όλους τους συμμετέχοντες, οι οποίοι ενημερώθηκαν για τους στόχους της UNESCO και ευαισθητοποιήθηκαν για την δική τους συμβολή στην πραγμάτωσή τους.

Συμπερασματικά, οι μαθητές των Ομίλων UNESCO Κολλεγίου Αθηνών και Κολλεγίου Ψυχικού μέσω των δράσεων στις οποίες συμμετείχαν, διαπίστωσαν πόσο αναγκαία είναι η διατήρηση του θεσμού των μαθητικών συναντήσεων και συνεδρίων UNESCO, καθώς τους δίνεται η δυνατότητα να γνωρίσουν, να ενημερωθούν και να εξοικειωθούν με κρίσιμα ζητήματα που απασχολούν και αφορούν το μέλλον τους.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΧΑΪΔΕΛΒΕΡΓΗ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ

➔ Για πρώτη φορά εφέτος το Σχολείο μας έδωσε την ευκαιρία σε μια ομάδα 18 μαθητών της Α' Λυκείου του Κολλεγίου Αθηνών να επισκεφτούν την μοναδική πανεπιστημιούπολη της Χαϊδελβέργης στην Γερμανία. Κατά τη διάρκεια της τετραήμερης αυτής εκπαιδευτικής επίσκεψης, οι μαθητές οι οποίοι παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την επιστήμη της Βιολογίας και τους επιμέρους κλάδους της μπόρεσαν να έρθουν σε άμεση επαφή με σχετικούς χώρους, εκθέσεις, και ιδρύματα.

ΤΩΝ
**ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ
ΚΑΡΑΤΖΙΑ, Α3**
ΚΑΙ
**ΕΛΙΣΑΒΕΤ
ΜΑΧΑΙΡΑ, Α4**

τα γραφικά στενά της πόλης της Χαϊδελβέργης καθώς και της όχθης του ποταμού από τις οποίες περάσαμε στον δρόμο μας προς αυτήν.

Η επομένη, **Πέμπτη 28 Φεβρουαρίου**, ήταν μια γεμάτη μέρα. Αρχικά, επισκεφτήκαμε το Κάστρο της Χαϊδελβέργης και εκεί μας έγινε μια εξαιρετική ξενάγηση στο Μουσείο Φαρμακευτικής και Ιατρικής. Γνωρίσαμε από κοντά την εξέλιξη των τεχνικών, μηχανών, πρακτικών και φαρμάκων που χρησιμοποιούνταν ανά τους αιώνες. Στην συνέχεια, μεταφερθήκαμε στο Πανεπιστή-

Με την άφιξη μας, αρχικά, στο αεροδρόμιο της Φρανκφούρτης την **Τετάρτη 27 Φεβρουαρίου** επισκεφθήκαμε την πόλη της Φρανκφούρτης για σύντομο χρονικό διάστημα και περπατήσαμε κατά μήκος του ποταμού Main ο οποίος διασχίζει την πόλη. Αφού φτάσαμε στην Χαϊδελβέργη τακτοποιηθήκαμε στα δωμάτια μας στο ξενοδοχείο, βγήκαμε πλέον γεμάτοι όρεξη να εξερευνήσουμε

μιο της Χαϊδελβέργης, όπου ξεναγηθήκαμε στην Έκθεση «Collection of the Institute for Anatomy and Cell Biology» και ανακαλύψαμε περαιτέρω την μορφή και τις λειτουργίες των συστημάτων του ανθρώπινου σώματος καθ' όλα τα στάδια της ζωής του (από την εμβρυϊκή ζωή μέχρι προχωρημένη ηλικία). Προς το απόγευμα, γυρίσαμε στην πόλη και αποφασίσαμε να ακολουθήσουμε το μα-

γευτικό Μονοπάτι των Φιλοσόφων, ένας περίπατος στην φύση. Είδαμε την πόλη από ψηλά και την θαυμάσαμε, καθώς έδυε ο ήλιος.

Την τρίτη μέρα της επίσκεψής μας, **Παρασκευή 1 Μαρτίου** παρακολουθήσαμε πολλές διαλέξεις που αφορούσαν τους τομείς της Βιολογίας, Πληροφορικής, Χημείας, Φυσικής και Μηχανικής. Καταφέραμε έτσι να κατανοήσουμε την έρευνα με την οποία ασχολούνται φοιτητές οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει την βασική εκπαίδευσή τους. Συνειδητοποιήσαμε λοιπόν τον τρόπο με τον οποίο γίνονται όλα αυτά τα πειράματα και το πώς αποθηκεύεται ο μεγάλος όγκος των δεδομένων που προκύπτουν από τις έρευνες αυτές. Στην συνέχεια κινηθήκαμε προς το Max Plank Institute für Astronomie όπου μας έγινε ξενάγηση στον χώρο και παρακολουθήσαμε μία βίντεο-παρουσίαση στο πλανητάριο και είδαμε το επιστημονικό τηλεσκόπιο του Ινστιτούτου.

Την τελευταία ημέρα, **Σάββατο 2 Μαρτίου**, αφήσαμε το ξενοδοχείο και την όμορφη, μικρή πόλη της Χαϊδελβέργης και οδεύσαμε προς την Φρανκφούρτη. Εκεί, για μια πινελιά διαφοράς και ιδιαιτερότητας στην επίσκεψή μας περάσαμε μέρος της ημέρας στο Städel Museum και το ενδιαφέρον μας εστιάστηκε στην έκθεση

“seven hundred years of European art from the fourteenth century to the present”. Θαυμάσαμε τα έργα του μουσείου και ύστερα κάναμε μια τελευταία βόλτα πριν φύγουμε για το αεροδρόμιο. Ήταν μια μοναδική ευκαιρία η επίσκεψη αυτή και οι γνώσεις που αποκτήσαμε θα μας συνοδεύουν για χρόνια. α

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Κατά την εφετινή σχολική χρονιά είχαμε την ευκαιρία να συμμετάσχουμε στο μαθητικό συνέδριο που συνδιοργανώνουν το Πολιτιστικό Ίδρυμα του Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ) και τα Εκπαιδευτήρια Δούκα με τίτλο: «Η Ελλάδα στον 20^ο αι.». Το συνέδριο εστιάζει στη διερεύνηση της οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας της σύγχρονης Ελλάδας, μέσω της αξιοποίησης του πλούσιου αρχειακού υλικού του ΠΙΟΠ. Την καθοδήγηση και τον συντονισμό της εργασίας μας ανέλαβε η καθηγήτριά μας Λ. Ζήση.

Η συμμετοχή μας στο συνέδριο ξεκίνησε με την παρακολούθηση του προγράμματος του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς «Μία μέρα στο Αρχείο». Στις 19/02/2019 επισκεφθήκαμε το Αρχείο του ΠΙΟΠ και γνωρίσαμε από κοντά τι σημαίνει «ιστορικό αρχείο», ποια είναι η σημασία

ΤΩΝ
**Μ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ,
Κ. ΡΕΦΕΝΕ,
Γ. ΡΟΥΣΤΑ,
Μ. ΣΙΑΡΚΟΥ,
Δ. ΣΠΙΝΕΛΛΗ,
Φ. ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΥ,
Α. ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ,
ΑΒ**

του και ποιες οι μέθοδοι φύλαξης και συντήρησής του. Η διευθύντρια του Αρχείου, κ. Ε Μπενέκη, μας μίλησε για τις μεταβολές στην ιστορία, για τους παράγοντες που τις προκαλούν και για τη σπουδαιότητα της ιστορικής κουλτούρας στη διαμόρφωση σκεπτόμενων πολιτών. Είδαμε τους αρχειονόμους του ΠΙΟΠ εν δράσει και επισκεφθήκαμε τον ειδικά διαμορφωμένο χώρο, όπου φυλάσσονται υπό αυστηρά καθορισμένες περιβαλλοντικές συνθήκες τα αρχεία.

Αμέσως μετά επιλέξαμε το θέμα της παρουσίασής μας: *Όψεις της εργασίας ανηλίκων στην Ελλάδα το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα*. Η έρευνά μας ξεκίνησε με την αναζήτηση πληροφοριών που αφορούσαν το θέμα μας σε έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές. Το κάθε μέλος της ομάδας μας ανέλαβε μια ειδικότερη πτυχή του φαινομέ-

νου της παιδικής εργασίας και προοδευτικά καταλήξαμε σε μια ενιαία σύνθεση. Στη συνέχεια, παραλάβαμε από το αρχείο του ΠΙΟΠ δελτία εργασίας ανήλικων εργατριών από την κλωστοϋφαντουργία Μουταλάσκη, που έδρευε στη Νέα Ιωνία. Από αυτά αντλήσαμε πλήθος πληροφοριών για την ηλικία των εργατριών, την οικογενειακή τους κατάσταση, τους τόπους καταγωγής τους, τους μισθούς τους, τις ειδικότητές τους. Ο καθένας μας αξιοποίησε το υλικό αυτό ανάλογα με το ερευνητικό του ερώτημα και κατέληξε σε επιμέρους συμπεράσματα, τα οποία συντέθηκαν σε ενιαία μορφή.

Στην πορεία της έρευνάς μας είχαμε την ευκαιρία να συνδέσουμε το φαινόμενο της παιδικής εργασίας με το χωρο- χρονικό πλαίσιο, που από κάθε άποψη μπορεί να χαρακτηριστεί δραματικό. Η Ελλάδα μόλις έχει εξέλθει από τη μεγαλύτερη καταστροφή στη σύγχρονη ιστορία της, τη Μικρασιατική, και προσπαθεί να ανακάμψει οικονομικά και να ενσωματώσει κύματα χιλιάδων προσφύγων. Το 1928 παίρνει το δεύτερο προσφυγικό δάνειο. Το 1936 ο Μεταξάς επιβάλλει δικτατορία. Το 1940 τορπιλίζεται η Έλλη και αρχίζει ο ελληνοϊταλικός πόλεμος. Το 1941 μέσα στον μαινόμενο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο επιβάλλεται στη χώρα κατοχή από τις γερμανικές δυνάμεις.

▼
**Παρουσιάζοντας
το θέμα:
όψεις της εργασίας
ανηλίκων στην
Ελλάδα το πρώτο
μισό του 20^{ου} αιώνα**

Το 1944 απελευθερώνεται η Ελλάδα. Σύντομα όμως, το 1946, αρχίζει ο αδελφοκτόνος Εμφύλιος, που λήγει το 1949. Την εποχή λοιπόν αυτή που εδραιώνεται η παιδική εργασία στην Ελλάδα, επικρατεί εξαθλίωση, φτώχεια και υποβάθμιση. Η κατάσταση επιδεινώνεται με τον ερχομό των προσφύγων και συνεπώς χιλιάδων παιδιών, που ανήκουν σε χρεωκοπημένες οικογένειες. Η παιδική εργασία ήταν επομένως ένας από τους τρόπους ανοικοδόμησης της οικονομίας. Στην ίδια χρονική φάση αρχίζει η βιομηχανοποίηση της Ελλάδας και παράλληλα η υποχώρηση παραδοσιακών επαγγελματιών, με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλές νέες θέσεις εργασίας στα εργοστάσια.

Η έρευνά μας περιλάμβανε τη σύγκριση στοιχείων από τα δελτία εργασίας στην κλωστοϋφαντουργία Μουταλάσκη ανάλογα με το έτος της έκδοσης, αλλά και την άντληση γενικότερων πληροφοριών για τις ανήλικες εργάτριες την βιοτεχνίας. Συγκεκριμένα, παρατηρήσαμε πως πολλά κορίτσια μετανάστευαν από τον ευρύτερο ελλαδικό χώρο προς την Αθήνα, για να εξασφαλίσουν εργασία και πως πολλές έπιαναν δουλειά στη βιομηχανία ήδη από την ηλικία των 11 ετών. Ερευνήσαμε επίσης την οικογενειακή κατάσταση των εργατριών της επιχείρησης, αντι-

λαμβάνόμενοι με έκπληξη τα μεγάλα ποσοστά παντρεμένων κοριτσιών από πολύ μικρή ηλικία. Επισημάναμε και τις επαγγελματικές ειδικεύσεις μέσα στον χώρο της κλωστοϋφαντουργίας, καθώς και πώς αυτές επηρέαζαν τις απολαβές των εργαζομένων. Τέλος, συγκρίναμε τα ημερομίσθια των εργατριών ανάλογα με το έτος πρόσληψης, για να διαπιστώσουμε το κατά πόσο επηρεάζονταν από τον πληθωρισμό που αντιμετώπιζε η Ελλάδα κατά την 4^η δεκαετία του 20^{ου} αι..

Ολοκληρώνοντας την έρευνά μας και θέλοντας να φέρουμε το θέμα στη σύγχρονη εποχή, αναζητήσαμε τις απόψεις δύο έγκριτων νομικών επιστημόνων. Η δικηγόρος κ. Αικατερίνη Ζαγγανά μας μίλησε διεξοδικά για τα Δικαιώματα του Παιδιού και για το νομικό πλαίσιο προστασίας των εργαζόμενων ανηλίκων στην Ελλάδα. Αναφέρθηκε επίσης στην έκθεση της UNICEF του 1996, όπου επισημαίνεται το υψηλό ποσοστό της παιδικής εργασίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, λόγω της προτίμησης των εργοδοτών να προσλαμβάνουν παιδιά ως ευκολότερα θύματα εκμετάλλευσης. Τέλος, μας τόνισε πως - παρά την πολύ αυστηρή νομοθεσία που πλαισιώνει την παιδική εργασία - δεν είναι σπάνια η παραβίασή της. Στον απόηχο της συνέντευξης μας μετέφερε ηχηρό το μήνυμα πως από όποια θέση και ηλικία κι αν βρισκόμαστε οφείλουμε να καταγγέλλουμε όποια παραβίαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού πέφτει στην αντίληψή μας.

Στο Πολιτιστικό
Ίδρυμα του Ομίλου
Πειραιώς γνωρίσαμε
από κοντά τι σημαίνει
«ιστορικό αρχείο»,
ποια είναι η σημασία
του και ποιες οι
μέθοδοι φύλαξης και
συντήρησής του.

Είχαμε επίσης την τιμή να μας δώσει συνέντευξη ο διακεκριμένος καθηγητής εργατικού δικαίου της Νομικής Σχολής του Παν/μιου Αθηνών κ. Α. Μητρόπουλος, ο οποίος μας εξήγησε τη διαφορά παιδιού και ενήλικου όσον αφορά στην εργασία σύμφωνα με το ελληνικό εργατικό δίκαιο κάνοντας και συγκεκριμένη αναφορά στις «γκρίζες» ζώνες που υπάρχουν στη νομοθεσία. Επιπλέον μας απάντησε στο ερώτημα από πότε υπάρχει στην Ελλάδα αποτελεσματική νομική προστασία της παιδικής εργασίας, παρουσιάζοντας τις σχετικές ισχύουσες συμβάσεις. Τέλος μας επισήμανε ποιοι είναι οι χώροι εργασίας στην Ελλάδα που προσφέρονται για καταστράτηγηση του υπάρχοντος νο-

μικού πλαισίου σχετικά με την εργασία ανηλίκων. Η συνέντευξη που πήραμε από τον κύριο Μητρόπουλο μας βοήθησε στην ιστορική μας έρευνα, κάνοντάς μας να κατανοήσουμε πως, αν και δεν υπάρχουν πλέον τόσα πολλά φαινόμενα ανήλικης απασχόλησης, όπως αυτά που μελετήσαμε στα δελτία εργασίας της κλωστοϋφαντουργίας Μουταλάσκη, αρκετοί συνομηλικοί μας πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης εργοδοτών.

Η παρουσίασή μας για το Συνέδριο πήρε τη μορφή ενός 15λεπτου βίντεο στο οποίο παρουσιάσαμε τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε μετά από προσεκτική μελέτη και ανάλυση των αρχείων που μας παραχωρήθηκαν από το ΠΙΟΠ. Για την τεχνική επεξεργασία του βίντεο ευχαριστούμε τον κ. Ν. Πολίτη από το τμήμα e-learning του ΕΕΙ, ο οποίος απεδείχθη πολύτιμος βοηθός μας στη διαδικασία της προετοιμασίας, αφού επιμελήθηκε της οπτικοακουστικής του επένδυσης. Η παρουσίασή μας την ημέρα του Συνεδρίου (14/3) κύλησε ομαλά και ήμασταν πολύ πρόθυμοι και χαρούμενοι να απαντήσουμε στις ερωτήσεις που προέκυψαν από τους υπόλοιπους συμμετέχοντες του συνεδρίου. Η όλη εμπειρία μας δίδαξε την σωστή συνεργασία και επικοινωνία στο πλαίσιο μιας ομάδας αλλά και διαχείριση καταστάσεων σε περιορισμένο χρονικό διάστημα, ενώ μας υπενθύμισε ότι πρέπει να εκτιμούμε την ελευθερία και την ανεξαρτησία μας, αξίες που καταπατώνται εξαιτίας της παιδικής εργασίας.

Στις 19 Μαρτίου, ο Καθηγητής του Πανεπιστημίου Johns Hopkins και διακεκριμένος επιστήμων του Διαστήματος, Δρ Στάματος Κριμιζής μας ταξίδεψε με την ομιλία του στο Θέατρο για το διαστημόπλοιο New Horizons στον Πλούτωνα και την Έσχατη Θούλη. Ανέλυσε όλα τα στάδια της αποστολής αυτής της NASA, στην οποία συμμετείχε από το ξεκίνημά της.

ΟΜΙΛΟΣ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ

 Η αστρονομία είναι μια φυσική επιστήμη που μελετά ουράνια αντικείμενα και φαινόμενα. Με την βοήθεια των Μαθηματικών, της Φυσικής και της Χημείας προσπαθεί να εξηγήσει την προέλευση αυτών των αντικειμένων και των φαινομένων καθώς και την εξέλιξή τους.

Φέτος, ύστερα από αρκετά χρόνια, τέθηκε και πάλι σε λειτουργία ο Όμιλος Αστρονομίας από τον καθηγητή του Σχολείου μας, κ. Ξ. Ραφίό.

Έμπνευση για τον Όμιλο αποτελεί το βιβλίο του Δρ. Σ. Κριμιζή «Ταξίδι στο Ηλιακό Σύστημα».

Ο Δρ. Σταμάτιος Κριμιζής είναι ακαδημαϊκός, διαστημικός επιστήμονας με διακεκριμένη επαγγελματική σταδιοδρομία ως εκπαιδευτικός και πρωτοπόρος ερευνητής και έχει συμμετάσχει στα σπουδαιότερα διαστημικά προγράμματα των Η.Π.Α. και της NASA.

Στο περιοδικό μας μάς μίλησε ο στενός ερευνητικός συνεργάτης του Δρ. Κριμιζή, ο Δρ. Νίκος Σέργης.

ΤΗΣ
**ΜΑΡΙΑΣ ΕΛΙΣΑΒΕΤ
ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Γ4**

Με τι ασχολείστε;

«Ασχολούμαι με την διαστημική έρευνα, και πιο συγκεκριμένα, με την μελέτη πλανητών του ηλιακού μας συστήματος, μέσα από τις πληροφορίες που μας παρέχουν διαστημικές αποστολές».

Ποια είναι η ειδικότητά σας στον τομέα;

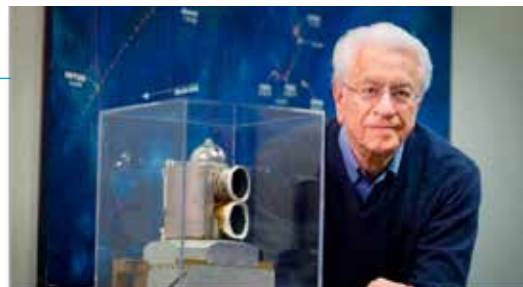
«Η ειδικότητά μου είναι η ανάλυση δεδομένων από διαστημικές αποστολές και η μαγνητοσφαιρική-πλανητική αστροφυσική».

Πού εργάζεστε;

«Εργάζομαι στο Γραφείο Διαστημικής Έρευνας και Τεχνολογίας της Ακαδημίας Αθηνών, είμαι όμως παράλληλα Συνεργάτης Ερευνητής στο Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών. Ταυτόχρονα, συνεργάζομαι με αρκετά ινστιτούτα στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, μέσω συχνών επισκέψεων».

Υπάρχει ενδιαφέρον από τους φοιτητές σας;

«Συνεργάζομαι συστηματικά με φοιτητές από

Δρ. Σταμάτιος Κριμιζής

το Τμήμα Φυσικής του ΕΚΠΑ και ομολογώ ότι υπάρχει έντονο ενδιαφέρον και μεγάλος ενθουσιασμός. Το Διάστημα έλκει όλες τις ηλικίες!».

Θα θέλατε να μοιραστείτε μαζί μας κάποιες μελλοντικές σας συνεργασίες;

«Για την ακρίβεια συνεργασίες σε εξέλιξη, αλλά και μελλοντικές. Βρίσκομαι σε διαρκή συνεργασία με ινστιτούτα και συναδέλφους από τις ΗΠΑ, την Μ. Βρετανία, το Βέλγιο, την Γαλλία, ακόμη και την Αργεντινή και την Κίνα. Η επιστήμη, και πολύ περισσότερο η Διαστημική Εξερεύνηση, είναι ομαδική υπόθεση και απαιτεί άψογη συνεργασία όχι μόνο ανάμεσα σε άτομα, αλλά και ανάμεσα σε ερευνητικά ινστιτούτα και πανεπιστήμια».

Αν θέλει κάποιος μαθητής να ασχοληθεί με τον τομέα σας, ποια πορεία θα ήταν προτιμότερο να ακολουθήσει; Πρέπει αναγκαστικά κανείς να σπουδάσει Φυσική ή υπάρχουν άλλοι τρόποι για να ασχοληθεί με τον τομέα σας;

«Η Διαστημική Επιστήμη περιλαμβάνει ένα εξαιρετικά ευρύ φάσμα ειδικοτήτων και επαγγελματιών που συχνά ένας μαθητής, ακόμη και ένας φοιτητής δεν μπορεί να φανταστεί. Το μεγαλύτερο ποσοστό επαγγελματιών έχουν βασική εκπαίδευση φυσικού, μηχανικού (ηλεκτρολόγου, μηχανολόγου, υπολογιστών) ή προγραμματιστή, συνεπώς αυτές είναι οι πιο συνηθισμένες βασικές σπουδές που συναντά κανείς σε συναδέλφους».

Ωστόσο, ειδικά τα τελευταία χρόνια, η Διαστημική έχει συνδεθεί με κλάδους που σχετίζονται με την Γεωλογία, τη Βιολογία, την Ιατρική, ακόμη και τις Γεωργικές επιστήμες, καθώς η πλανητική εξερεύνηση πλέον το απαιτεί.

Ταυτόχρονα, το Διάστημα απασχολεί και επιστήμονες που ειδικεύονται στην φυσική των υλικών και τη νανοτεχνολογία (κλάδοι της Φυσικής και της Μηχανικής) με εφαρμογή στην κατασκευή των μετρητικών οργάνων και γενικότερα του εξοπλισμού που τοποθετείται σε δορυφόρους και διαστημόπλοια.

Ωστόσο, αυτό που ίσως δεν γνωρίζετε, είναι ότι η Διαστημική Εξερεύνηση απασχολεί πλέον και επαγγελματίες από το χώρο των Οικονομικών Επιστημών, των Επιστημών Διοίκησης ακόμη και νομικούς, καθώς για να στηθεί μια διαστημική αποστολή ή ένα διαστημικό πρόγραμμα, απαιτείται πολύπλοκος διοικητικός και οικονομικός σχεδιασμός και εξειδικευμένη διαχείριση, η οποία συνήθως δεν είναι δυνατόν να γίνει από φυσικούς ή μηχανικούς.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι τεράστιο φάσμα σπουδών οδηγεί σε εφαρμογές που αφορούν στο Διάστημα. Ωστόσο, η καθαρά επιστημονική έρευνα γίνεται από φυσικούς, μηχανικούς και προγραμματιστές».

Υπάρχει κάποιο μήνυμα το οποίο θα θέλατε να μοιραστείτε με τους μαθητές μας;

«Προσπαθήστε να είστε πολύ καλοί, άριστοι αν μπορείτε, σε ό,τι κάνετε. Προσπαθήστε να αντιμετωπίζετε κάθε αποστολή σας, από την πιο εύκολη άσκηση μέχρι την πιο δύσκολη εξέταση, σαν επαγγελματίες. Αν εσείς είστε καλοί και συνεπείς σε αυτό που κάνετε, όλα τα υπόλοιπα θα έλθουν στη διαδρομή. Θα έχετε τη δυνατότητα να επιλέγετε αυτό που εσείς προτιμάτε και όχι να ακολουθείτε τον δρόμο αναγκαστικά που απέμεινε. Να θυμάστε ότι βελτιωνόμαστε μόνο όταν συγκρίνουμε τον εαυτό μας με καλύτερους, μόνο όταν έχουμε το θάρρος να μετακινούμε τον πήχη μόνοι μας προς τα πάνω, λειτουργώντας χωρίς δικαιολογίες και αυταπάτες».

Το ταξίδι μας όμως δεν τελειώνει εδώ!

*“The Lagoon Nebula”
(Εικόνα από το τηλεσκόπιο Hubble)*

Δρ. Νίκος Σέρρης

Στο περιοδικό μας μάς μίλησε ένας ακόμη διακεκριμένος επιστήμονας, ο **Δρ. Κοσμάς Γαζέας**.

Με τι ασχολείστε;

«Ασχολούμαι με την παρατηρησιακή αστροφυσική, καθώς και με την αστρονομική και διαστημική οργανολογία. Μέσα από την έρευνά μου, μελετώ τις μεταβολές του φωτός και του φάσματος, που προκαλούνται από την ύπαρξη μελανών οπών, αστέρων και γαλαξιών στο σύμπαν. Ο απώτερος σκοπός της έρευνας αυτής είναι η εξαγωγή πληροφοριών για την αστρική εξέλιξη και τους αστροφυσικούς μηχανισμούς που κρύβονται πίσω τις διεργασίες που παρατηρούνται».

Ποια είναι η ειδικότητά σας στον τομέα;

«Η ειδικότητά μου στην παρατηρησιακή αστροφυσική είναι η μελέτη της αστρικής εξέλιξης των στενά αλληλεπιδρώντων αστρικών συστημάτων, τα οποία οδεύουν προς αμοιβαία συγχώνευση, καθώς και η αστεροσεισμολογία και η επισκόπηση της φωτομετρικής μεταβολής των ενεργών γαλαξιακών πυρήνων, οι οποίοι κρύβουν μέσα τους υπερμεγέθεις μελανές οπές.

Η ειδικότητά μου στην αστρονομική και διαστημική οργανολογία είναι ο σχεδιασμός, η κατασκευή και λειτουργία αστρονομικών και οπτικών οργάνων που τοποθετούνται σε επίγεια τηλεσκόπια ή δορυφόρους, με σκοπό την συλλογή δεδομένων είτε από τη Γη είτε από το διάστημα».

Πού εργάζεστε;

«Εργάζομαι στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ενώ παράλληλα είμαι συνεργάτης της Ευρωπαϊκής Διαστημικής Υπηρεσίας (ESA) στην Ολλανδία, καθώς και άλλων ιδιωτικών φορέων και εταιρειών, που αναπτύσσονται στον χώρο της διαστημικής τεχνολογίας».

Τι σας ώθησε στην επιλογή του επαγγέλματος;

«Ήταν απλά ένα όνειρο ζωής. Από πολύ μικρή ηλικία ονειρεύομαι την έρευνα του διαστήματος και την παρατήρηση του ουρανού με τηλεσκόπιο. Αισθάνομαι ευτυχισμένος που έκανα το όνειρό μου πραγματικότητα και εργάζομαι με επίγεια και διαστημικά τηλεσκόπια και οπτικά όργανα, ενώ ταυτόχρονα είμαι σε θέση να κατασκευάζω τα δικά μου, ώστε να τα χρησιμοποιούν άλλοι επιστήμονες για διαστημικές εφαρμογές».

Προοπτικές του επαγγέλματος στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό

«Στην παρατηρησιακή αστροφυσική και την οργανολογία υπάρχει ένα ευρύ πεδίο έρευνας και εξέλιξης σε τεχνολογικό και πειραματικό επίπεδο, με τη συνεχή δημιουργία νέων εταιρειών και ιδιωτικών φορέων που σχετίζονται με τις διαστημικές εφαρμογές. Η έρευνα και η καινοτομία είναι κάτι που προσφέρεται και στην χώρα μας, χωρίς δυστυχώς να έχει περάσει σωστά στον τρόπο σκέψης των μαθητών, φοιτητών και νέων ερευνητών. Η σωστή αντιμετώπιση των τεχνολογικών προκλήσεων και η αλλαγή της νοοτροπίας από νεαρή ηλικία όμως θα μας οδηγήσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

Καθημερινά βρισκόμαστε αντιμέτωποι με τεχνολογικές προκλήσεις, με δουλειές που απαιτούν δεξιότητες στον προγραμματισμό, στην ρομποτική, στον σχεδιασμό και στην ανάπτυξη νέων εφαρμογών. Η παρατηρησιακή αστροφυσική μπορεί να πραγματοποιηθεί από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, είτε από την Ελλάδα είτε από το εξωτερικό. Δεν είναι προνόμιο μόνο των χωρών που έχουν τα μεγαλύτερα τηλεσκόπια στον κόσμο. Υπάρχουν πολλά διεθνή προγράμματα που χρησιμοποιούν μικρά και ευέλικτα τηλεσκόπια, τα οποία σαρώνουν καθημερινά τον ουρανό και συνεισφέρουν στην ουσιαστική έρευνα.

Παρόλο που οι συνθήκες στην Ελλάδα δεν είναι ιδανικές, η χώρα μας είναι άκρως ανταγωνιστική σε διεθνή ερευνητικά προγράμματα, όχι μόνο με τους Έλληνες του εξωτερικού, αλλά και με όσους έχουν επιλέξει να μείνουν στην Ελλάδα και να προσφέρουν μέσα από τα ερευνητικά της κέντρα. Έτσι, οι προοπτικές του επαγγέλματος στην Ελλάδα είναι θετικές. Μπορεί στην αρχή να φαίνεται δύσκολο. Ωστόσο, είναι στο χέρι των νέων επιστημόνων να αλλάξουν την παλιά νοοτροπία, και να δώσουν νέα πνοή στην αστρονομική έρευνα στην Ελλάδα».

Πείτε μας για την σχέση και την σημασία της Ανταρκτικής με το Διάστημα και γενικότερα με τον τομέα ενασχόλησής σας

«Η Ανταρκτική προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία στους αστροφυσικούς για την εξερεύνηση του διαστήματος. Διαθέτει ιδιαίτερες συνθήκες, που την καθιστούν ξεχωριστή και τέλεια συμβατή για ορισμένα προγράμματα παρατήρησης. Η

Επιστήμονες βρίσκουν μετεωρίτη στην Ανταρκτική

Ανταρκτική διαθέτει εποχές με μεγάλης διάρκειας νύχτες (πολικές νύχτες), ενώ το μεγάλο υψόμετρο των οροπεδίων παρέχει τις καλύτερες ατμοσφαιρικές συνθήκες για την παρατήρηση του ουρανού. Έχει σχετικά σταθερό κλίμα, οπότε μπορούν να γίνουν μελέτες μεταβολών του κλίματος με μεγάλη ακρίβεια.

Το ιδιαίτερο περιβάλλον της Ανταρκτικής παρέχει την δυνατότητα να πραγματοποιούνται παρατηρήσεις τόσο στο φως (φωτόνια) όσο και στα σωματίδια (κοσμική ακτινοβολία) με τηλεσκόπια σε διάφορα μήκη κύματος (South Pole Telescope - SPT, HEAT telescope) και ανιχνευτές νετρίνων (Amanda, Ice Cube).

Ας μην ξεχνάμε επίσης, ότι η Ανταρκτική είναι η μεγαλύτερη «πηγή» μετεωριτών στον πλανήτη. Ο λευκός πάγος αποκαλύπτει εύκολα την ύπαρξη νέων, εξωγήινων επισκεπτών, που εντοπίζονται εύκολα στην επιφάνειά του.

Έχετε γυρίσει τον κόσμο κάνοντας την μεταδιδακτορική σας έρευνα και δουλεύοντας σε κορυφαίες επιστημονικές οργανώσεις (Harvard-Smithsonian Center for Astrophysics (CfA), European Space Agency – ESA). Ποιος ήταν ο λόγος επιστροφής σας στην Ελλάδα;

«Πιστεύω ότι η χώρα μας μπορεί να προσφέρει εξίσου στην έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία σε ανταγωνιστικό επίπεδο σε σύγκριση με το εξωτερικό. Οι διεθνείς συνεργασίες είναι απαραίτητες και γι' αυτό είναι πολύ χρήσιμο - έως και απαραίτητο - κάποιος νέος επιστήμονας να αποκτήσει μια τέτοια εμπειρία. Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος που επεδίωξα να εργαστώ στο εξωτερικό για μεγάλο χρονικό διάστημα.

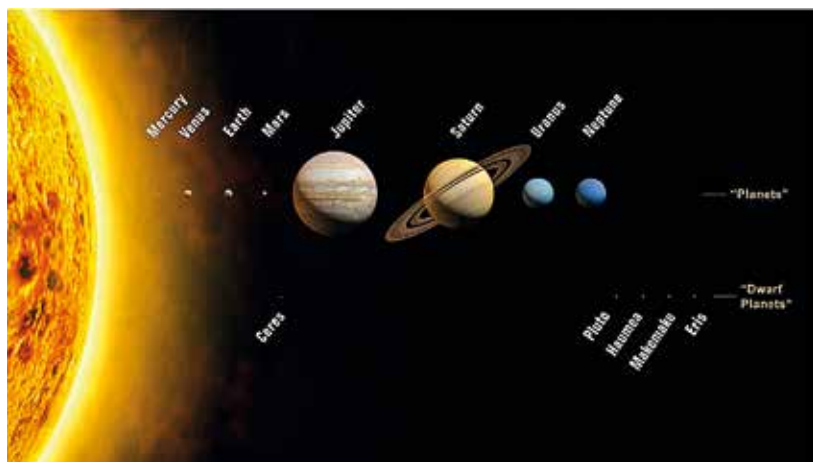
Η συνέχεια μιας ερευνητικής καριέρας όμως είναι μια προσωπική επιλογή. Επέλεξα να επιστρέψω στην Ελλάδα για να προσφέρω στον τόπο μου με όσα μέσα διαθέτω και όση γνώση και εμπειρία συγκέντρωσα από την εργασία μου στο εξωτερικό. Νιώθω στενά συνδεδεμένος με τη χώρα μου και θέλω να προσφέρω σε αυτήν. Ελπίζω ότι η χώρα και οι αντίστοιχοι ερευνητικοί φορείς που την απαρτίζουν θα αναγνωρίσουν την προσφορά των ανθρώπων που επιλέγουν να γυρίσουν πίσω. **Οι Έλληνες επιστήμονες εργάζονται μέσα σε ένα δύσκολο περιβάλλον, που δεν έχει τις ευκολίες των ερευνητικών κέντρων του εξωτερικού».**

Υπάρχει κάποιο μήνυμα το οποίο θα θέλατε να μοιραστείτε με τους μαθητές μας;

«Οι μεγαλύτερες ανακαλύψεις στην επιστήμη έχουν προέλθει από μια απλή παρατήρηση. Από ένα απλό πείραμα και μια αναπάντεχη εξέλιξή του. Η πειραματική φυσική και η παρατηρησιακή αστροφυσική προσφέρουν αυτό ακριβώς το πλεονέκτημα. Η αστροφυσική και η διαστημική έρευνα είναι κάτι που ονειρεύονται πολλοί νέοι να ακολουθήσουν ως επάγγελμα. Εί-

ναι πραγματικά ευχάριστο, όταν κάποιος ακολουθεί το όνειρό του και το υλοποιεί προς όφελος δικό του και της κοινωνίας.

Η συμβουλή μου προς τους μαθητές είναι να ακολουθούν αυτό που ονειρεύονται και αγαπούν, όσο δύσκολο κι αν είναι ή φαίνεται. Η πραγματική ευτυχία έρχεται όταν ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται. Η ίδια η αγάπη τους για το αντικείμενο που θα ασχοληθούν θα ανεβάξει την ποιότητα του έργου τους ολοένα και υψηλότερα. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το μεράκι, την όρεξη και το ξεχωριστό ταλέντο, θα καταστήσει τον καθένα από αυτούς μοναδικό και πολύτιμο σε αυτό που επέλεξε να ακολουθήσει».

Το ηλιακό μας σύστημα

Το δικό μας ταξίδι μπορεί να τελειώνει εδώ, όμως, το Σύμπαν συνεχίζει να εξελίσσεται και να αλλάζει. Συχνά, η καθημερινότητά μας χαρακτηρίζεται από μια ρουτίνα. Έτσι, ξεχνάμε τη μοναδικότητα του κόσμου στον οποίο ζούμε! Είμαστε τόσο ασήμαντοι σε σχέση με το άπειρο κι όμως, έχουμε καταφέρει να πάρουμε μια γεύση από την αιωνιότητα.

Τι υπάρχει εκεί έξω; Ποιοι είναι οι νόμοι με τους οποίους λειτουργεί το Σύμπαν; Ο κόσμος μας είχε αρχή αλλά θα έχει και τέλος; Και αν ναι, πότε θα είναι αυτό; Υπάρχει ζωή σε άλλους πλανήτες ή ηλιακά συστήματα; Θα μπορέσει ποτέ ο άνθρωπος να ταξιδέψει πέραν του ηλιακού μας συστήματος;

Σε τέτοια και άλλα παρόμοια ερωτήματα καλούνται να απαντήσουν οι επιστήμονες του σήμερα. **Ας μην ξεχνάμε να σηκώνουμε το κεφάλι μας προς τον ουρανό κι ας θυμόμαστε πάντα πως αποτελούμε μέρος ενός κόσμου ο οποίος είναι άμεσα συνδεδεμένος με τον κόσμο μας εδώ στη Γη.**

Τα ερωτήματα αυτά, επομένως, δεν λύνουν μόνο τις απορίες που έχουμε για το πώς λειτουργεί το Σύμπαν αλλά και για το πώς λειτουργεί το «σπίτι» μας, ο πλανήτης μας.

ΡΗΤΟΡΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

ΘΕΜΑ: Ένα ανησυχητικό για την εποχή μας φαινόμενο είναι πως τα τελευταία χρόνια μειώνεται ολοένα και περισσότερο η επαφή των νέων με το βιβλίο. Οι Τρεις Ιεράρχες αποτελούν πρότυπο φιλομάθειας και προβάλλουν τη δημιουργική και γόνιμη επαφή με τη γνώση έχοντας αφήσει πλούσιο συγγραφικό έργο. Πώς, σύμφωνα με τη ζωή και τη διδασκαλία των Τριών Ιεραρχών, θα μπορέσει να καλλιεργηθεί η φιλομάθεια και η φιλαναγνωσία στους νέους;

Αξιότιμοι Καθηγητές, αγαπητοί
συμμαθητές, κυρίες και κύριοι,

➤ Συγκεντρωθήκαμε σήμερα εδώ για να εορτάσουμε και να τιμήσουμε τους τρεις μεγάλους πατέρες της εκκλησίας μας. Τους τρεις Ιεράρχες. Άνθρωποι που ζούσαν μέσα στην απλότητα, που αφιέρωσαν τη ζωή τους στους φτωχούς συνανθρώπους τους και μεταλαμπάδευσαν με τα κηρύγματά τους την αξία της παιδείας. Παιδεία, για τους τρεις ποιητές της Εκκλησίας, δεν σήμαινε κατάκτηση και αποστήθιση γνώσεων, αλλά καλλιέργεια της ψυχής.

Η καλλιέργεια αυτή επιτυγχάνεται με την φιλομάθεια και την φιλαναγνωσία, δύο χαρακτηριστικά που είναι φανερό ότι απουσιάζουν από τον σημερινό Έλληνα. Γιατί όμως συμβαίνει αυτό; Να ευθύνεται άραγε η εθνική κληρονομιά μας; Αδύνατο, αφού είναι τόσο πλούσια που το αντίθετο θα έπρεπε να συμβαίνει. Θα περιμέναμε όλοι εμείς να λατρεύουμε το διάβασμα. Είναι όμως έτσι; Είναι γεγονός ότι κανείς δεν γεννιέται αγκαλιά με το βιβλίο. Ο άνθρωπος μαθαίνει να το αγαπά.

Από αυτό συμπεραίνουμε ότι το πρόβλημα της απόστασης του νέου από το βιβλίο πηγάζει από το εκπαιδευτικό σύστημα, την οικογένεια, την αγωγή εν γένει των νέων. Η εκπαίδευση έχει αλλοιωθεί. Βασικά χαρακτηριστικά της πλέον είναι η απομνημόνευση πληροφοριών και η βαθμοθηρία. Μέσα στην κάθε οικογένεια τα παιδιά ωθούνται συνεχώς προς μεγαλύτερες ακαδημαϊκές επιτυχίες. Οι ηθικές αξίες δεν τονίζονται και παραμελούνται. Η παιδεία έχει χάσει την ουσία της. Στόχος της συχνά θεωρείται αποκλειστικά η επαγγελματική κατάρτιση και η εξειδίκευση. Όλα στοχεύουν στην απόκτηση τίτλων, χρημάτων και άλλων αγαθών.

Η φιλοπεριέργεια και συνεπώς η φιλομάθεια πρέπει να καλλιεργείται

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Α8

στους νέους από τη βρεφική ηλικία. Ο Μέγας Βασίλειος λέει: «Η αγωγή πρέπει να αρχίσει από τα πρώτα στάδια της ζωής του ανθρώπου όταν η ψυχή είναι εύπλαστη και απαλή... σαν το κερι και εύκολα διαμορφώνεται... από τους πνευματικούς οδηγούς της». Οι γονείς, λοιπόν, θα πρέπει να αναθρέψουν με τέτοιο τρόπο τα παιδιά, που να αγαπούν τα βιβλία και τα γράμματα. Έτσι, «όταν οι ράγες του τρένου στηθούν και στερεωθούν καλά, τότε το τρένο ακολουθεί με ευκολία την πορεία του», αναφέρει ο Μέγας Βασίλειος.

Η φιλαναγνωσία και η φιλομάθεια, όμως, εξαρτώνται και από το σχολείο, την θεσμική εκπαίδευση των νέων. Οι μαθητές, όπως αναφέρουν οι Τρεις Ιεράρχες, είναι πνευματικά τέκνα των δασκάλων τους. Οι δάσκαλοι, δηλαδή, είναι αυτοί που στη συνέχεια διαπλάθουν και ολοκληρώνουν την ύπαρξή τους. Έτσι φέρουν και οι καθηγητές ευθύνη για αυτούς. Αν οι μαθητές αγαπήσουν το σχολείο, αγαπούν και τη μάθηση. Ο Ιωάννης Χρυσόστομος αναφέρει ότι «η προθυμία, η πειθαρχία και η φιλομάθεια του μαθητή επιταχύνει την καρποφορία του, και όταν ο μαθητής αγαπάει το δάσκαλο, η διδασκαλία

αποβαίνει ελκυστική και αποτελεσματική».

Οι Τρεις Ιεράρχες οραματίστηκαν μία εκπαίδευση που δίνει αξία στην γνώση καθεαυτή, χωρίς συμφέρον. Σήμερα, όμως, η εκπαίδευση αυτή δεν υπάρχει. Δεν δίνεται πάντα έμφαση στη γνώση, αλλά στις μεθόδους και στους τρόπους πρόσβασης σε αυτή. Κάποτε, παραμελούνται οι ατομικές κλίσεις του μαθητή. Οι νέοι εξειδικεύονται στη γνώση σαν να είναι όργανα παραγωγής. Άλλοτε, χάνονται μέσα στην εικονική πραγματικότητα, στην αναζήτηση «τεχνητών επίγειων παραδεισών» ή πλέουν σε πελάγη συγχύσεως, ανασφάλειας και αποπροσανατολισμού.

Πώς οι νέοι, λοιπόν, να είναι φιλομαθείς, όταν το σύστημα με το οποίο σπουδάζουν τους αποθαρρύνει από την χαρά της μάθησης; Σε έναν κόσμο που έχει ανάγκη από συνετούς, καλλιεργημένους πολίτες, κυρίες και κύριοι, η εκπαίδευση δεν μπορεί να τυποποιείται. Είναι απαραίτητη η σφαιρική εγκύκλια μόρφωση και η συνολική πνευματική καλλιέργεια των πολιτών. Αυτή επιτυγχάνεται κυρίως με την ανάγνωση βιβλίων. Έτσι διαμορφώνονται πολύπλευροι χαρακτήρες. Άνθρωποι με ανοιχτούς ορίζοντες.

Για αυτό, λοιπόν, η οικογένεια πρωτίστως, και η πολιτεία έπειτα, οφείλουν να φροντίσουν ώστε τα παιδιά να αγαπήσουν τα γράμματα. Το εκπαιδευτικό σύστημα δεν πρέπει να είναι τεχνοκρατικό. Στόχος είναι όλοι οι φορείς της παιδείας να προωθούν την αγάπη για τη γνώση και το βιβλίο. Να φυτέψουν το δένδρο της φιλομάθειας και της φιλαναγνωσίας στις ψυχές των νέων. «Το γερό και καρποφόρο βλαστάρι φυτρώνει από γερή και καλή ρίζα», λέει ο Μέγας Βασίλειος. Όταν η Δευτέρα θα είναι η ωραιότερη μέρα για τους μαθητές, τότε θα έχει αλλάξει η σημερινή σχέση των νέων με το βιβλίο.

Σας ευχαριστώ για τη προσοχή σας!

ΡΗΤΟΡΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

25^{ΗΣ} ΜΑΡΤΙΟΥ

ΘΕΜΑ: Οι πραγματικές αλυσίδες δεν βρίσκονται στα χέρια μας, αλλά στον νου και την ψυχή μας.

*Αξιότιμε κύριε Διευθυντά,
σεβαστοί καθηγητές,
αγαπητοί συμμαθητές,
κυρίες και κύριοι,*

ΕΙΝΑΙ Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821, των πολύπαθων προγόνων μας, που επιβάλλει τη σύναξή μας εδώ, σήμερα. Είμαι ευγνώμων για το ενδιαφέρον σας, συγκινημένος, μα και προβληματισμένος: δυσκολεύομαι να επωμιστώ το βάρος της εξύμνησης της εθνεγερσίας. Γιατί αυτό υπερβαίνει ίσως τη μαθητική μου ιδιότητα και περιορίζεται στα στενά όρια μιας ομιλίας. Γιατί πρόκειται για την αφετηρία της ιστορίας της Νεώτερης Ελλάδας, την αφύπνιση των υπόδουλων Ελλήνων, την εθνεγερσία, την ελευθερία. Σπάσαν οι Έλληνες τα δεσμά της αφόρητης καταπίεσης, ελευθερώνοντας πρώτα το πνεύμα, και κατόπιν το σώμα. Αυτό χρήζει επισήμανσης, κυρίες και κύριοι: Χάρis στο πνευματικό υπόβαθρο που έχτισαν άνθρωποι για ανθρώπους, και που από άνθρωπο σε άνθρωπο διέδωσε την ανάγκη για αυτοδιάθεση, για το αυτεξούσιο, κατέστη εφικτή η επανάσταση. Διανοούμενοι Έλληνες και ξένοι, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, κήρυξαν υπέρ αυτής και θωράκισαν ιδεολογικά τους υποδούλους για να φωτιστούν σκοτάδι και να προτάξουν την αξία της υπατάρνησης.

«Τα λαμπρά, τα φωτίζοντα πρόσωπα των αστέρων της Ελλάδος αμαυρώνουν βάρβαρα νέφη». Η Ελπίς Πατρίδος του Κάλβου αποτελεί μέρος του πολύπλευρου προεπαναστατικού του έργου. Ο ίδιος αναφέρεται στο νέφος της άγνοιας, προϊόν της απουσίας της μόρφωσης. Το νέφος βαρβάρων που δεν επιτρέπει την πολυεδρική παιδεία, προϋπόθεση για την ελευθερία του πνεύματος. Όμως, συνεχίζει, «νυν δε την νύκτα σχίζει ακτίς ελπίδος». Η ελπίδα είναι που θερμαίνει τις ψυχές

ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ, Β2

των ανθρώπων, που δεν τους επιτρέπει να φοβηθούν τον εχθρό, να παραδώσουν τα όπλα, να τους καταλάβει η απαισιοδοξία. Και για αυτό πιστεύουν πως καλύτερα να τους βρει ο θάνατος, παρά να χάσουν την ελπίδα τους.

Η ΕΛΠΙΔΑ ΑΥΤΗ ΔΙΕΣΩΣΕ τους «λαμπρούς και φωτίζοντες» αστέρες, την κληρονομιά του ένδοξου ελληνικού παρελθόντος. Την κληρονομιά των αρχαίων Ελλήνων που έκανε τον Λόρδο Βύρωνα να θεωρήσει την επανάσταση αγώνα μεταξύ βαρβαρότητας και πολιτισμού. Αγώνα που «εγένετο προς όφελος των απογόνων του λαού εις τον οποίον οφειλομεν τα τελειότατα των υποδειγμάτων εις τα γράμματα και τας τέχνας». Πράγματι, η επίπονη και γεμάτη εμπόδια πορεία προς την ανεξαρτησία αποκτά άλλον χαρακτήρα και διαφορετική βαρύτητα, όταν συνδέεται με τη διαίωνιση του αρχαιοελληνικού πολιτισμού. Ο ίδιος ο Βύρων έδωσε την περιουσία του και εντέλει την ζωή του κατά την πολιορκία του Μεσολογγίου. Μα δεν ήταν ο μόνος που πρόταξε την ελευθερία των ανθρώπων μπροστά ακόμη και από τη

ζωή του...

«Ο πόλεμος γίνεται σήμερα για την πίστιν και δια την πατρίδα και δια τούτο δεν πρέπει να λυπηθούμε τα κορμιά μας». Τα εγκάρδια λόγια του Βούλγαρη κατά την κήρυξη της επανάστασης στο Κρανίδι τον καθιστούν εξίσου σημαντικό με τον Άγγλο Φιλέλληνα. Αυτός και άλλοι επαναστάτες δεν έδρασαν απερίσκεπτα, ανοργάνωτα ή απλώς υπό τον πλήρη έλεγχο της αγανάκτησης. Ήταν συνειδητοποιημένοι και πάλευαν για αξίες. «Χωρίς αρετή και πόνο εις την πατρίδα και εις την θρησκεία τους έθνη δεν υπάρχουν», τόνισε ο Κολοκοτρώνης. Η αξία της πατρίδας, της πίστης, της ελευθερίας. Το άτομο με αυτές αποκτά ταυτότητα, διαφοροποιείται από τους πολλούς, όπου είχε θέση αντικειμένου και ομαδοποιείται μαζί με άλλους που τους συνδέουν κοινές επιδιώξεις στην ζωή. Με αυτές τις ανάγκες του γεννάται η ανάγκη να διαμορφώσει έθνος, που χαρακτηρίζεται από ενότητα και διαλλαγή.

ΤΙΣ ΑΞΙΕΣ ΑΥΤΕΣ, που επικαλέσθηκαν ο Βούλγαρης και ο Κολοκοτρώνης, είχαν φροντίσει προηγουμένως άλλοι να μεταφέρουν στον ελλαδικό χώρο. Η Ευρώπη βίωνε τον Φωτισμό και οι Έλληνες αγκομαχούσαν στο σκότος. Την δίοδο για να μεταβεί το φως της γνώσης από την Ευρώπη στους Έλληνες έχτισαν ορισμένοι διανοούμενοι παραβλέποντας τους κινδύνους της αμφισβήτησης των προσταγμάτων της Πύλης.

ΚΑΤ' ΑΡΧΑΣ Ο ΚΟΡΑΗΣ, που πάνω απ' όλα πίστευε πως ήταν αναγκαία η μόρφωση των Ελλήνων. Αποδοκίμασε την προδοσία, την απληστία, την αφροσύνη, τον αχαλίνωτο ατομισμό. Υποβάσταξε τον Νεοελληνικό Διαφωτισμό, εκθειάζοντας την λογική που οδηγεί στην κριτική κάθε υφιστάμενης γνώ-

ΘΕΜΑ:

Ο κόσμος, αν σωθεί, θα το χρωστάει στο βιβλίο. Γιατί αυτό το γκόλφι (= φυλακτό) της ανθρωπιάς έχει τη δύναμη να ξορκίζει τα δαιμόνια, να εξυγιαίνει την ατμόσφαιρα, να οπλίζει τη λυτρωτική φαντασία, να ξυπνάει την αυτογνωσία, ν' ανάβει το μάτι, να στυλώνει το φρόνημα, να ψυχώνει το χέρι. Η μάχη του ανθρώπου δεν θα χαθεί ενόσω θα υπάρχει καταφυγή του Λόγου, το βιβλίο.

Άγγελος Τερζάκης, Ταραγμένες ψυχές

Προτρέπονται τὰ παιδιά σὲ προσωπική μελέτη στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Κολλεγίου, εἴτε ἀπὸ βιβλία ποὺ ὑποδεικνύει ὁ δάσκαλος, εἴτε ἀπὸ βιβλία ποὺ διαλέγει ὁ μαθητὴς γιατί ἀνταποκρίνονται στίς ἀπορίες ποὺ τὸν ἀπασχολοῦν.

Στέφανος Δέλτα,

*Τὸ Κολλέγιον Ἀθηνῶν Ἰδρυσις, Δραῖσις
καὶ Νέαι Κατευθύνσεις τοῦ Προγράμματός του*

Πὼς το βιβλίο συμβάλλει στη διαμόρφωση ανθρώπων με ολοκληρωμένη προσωπικότητα, ικανών να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου;

Ποια η διαχρονική συμβολή του Κολλεγίου στην καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας;

*Αξιότιμε κ. διευθυντά,
Αξιότιμοι καθηγητές,
Αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες,
Κυρίες και κύριοι,*

 «Όσο διαβάζεις», θυμάμαι τον παππού μου να λέει, «θα είσαι ζωντανή κι ευτυχισμένη». Ομολογώ πως τότε, εκείνο το καλοκαίρι, όταν ήμουν ακόμα ένα παιδί του Δημοτικού, δεν είχα συνειδητοποιήσει τη βαρύνουσα σημασία που είχαν αυτά τα λόγια του. Σήμερα, όμως, χρόνια αργότερα, ούσα πλέον δεκαεπτά χρονών και λίγο πριν αποφοιτήσω από αυτό το Σχολείο, καταλαβαίνω ότι πράγματι, δίχως βιβλία δεν θα ήμουν το ίδιο άτομο, δεν θα είχα μάθει να ζω. Συνειδητοποιώ ότι χωρίς βιβλία ολόκληρος ο κόσμος δεν θα ήταν ο ίδιος. Δεν θα κατάφερνε δηλαδή να εξελιχθεί στο βαθμό που έχει ως σήμερα, δεν θα είχε προβεί σε τόσο εξέχουσες ανακαλύψεις και αντι-

σης. Ανάμεσα στους διανοούμενους, τους λογίους, τους ανθρώπους των τεχνών και των γραμμάτων που κήρυτταν υπέρ της Ελληνικής Επανάστασης, ξεχώρισε ο Ρήγας Φεραίος. Το «Σχολείο των Ντελικάτων Εραστών» και η «Νέα Πολιτική Διοίκησης» αποτελούν μέρος του πολύπλευρου συγγραφικού του έργου. Εκλαϊκεύτηκαν επιστημονικά, ιστορικά και φιλοσοφικά ζητήματα. Τα ευρύτερα πληθυσμιακά στρώματα ήρθαν σε επαφή με την γνώση. Στο Σύνταγμά του ο Ρήγας επισημαίνει: «Εκ των γραμμάτων γεννάται η προκοπή με την οποία λάμπουν τα ελεύθερα έθνη». Και το ελληνικό έθνος έγινε ελεύθερο, και έλαμψε, και πρόκοψε, «εκ των γραμμάτων».

Στις αξίες αυτές που συνέθεσαν την πνευματική αναγέννηση των Ελλήνων οφείλουμε, κυρίες και κύριοι, να εξάρουμε την δύναμη που πηγάζει από την πίστη. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Ρήγας ήθελε την ορθοδοξία ως ουσιαστικό στοιχείο του νεότευκτου ελληνικού κράτους, παρόλο που η Γαλλική Επανάσταση προέβλεπε μια άθρησκη κοινωνία. Η παρέκκλιση αυτή του Νεοελληνικού από τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό ήταν απαραίτητη για ένα βαθιά θρησκευόμενο έθνος. Πρόκειται για την θεία δύναμη που λέει ο Μιαούλης ότι του έδωσε το θάρρος για να φτάσει με το πυρπολικό του στην Τούρκικη Ναυαρχίδα. Πρόκειται και για την πίστη του Κολοκοτρώνη: «ο Θεός», λέει, «έβαλε την υπογραφή του για τη λευτεριά της Ελλάδος και δεν την παίρνει πίσω».

ΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ θεώρησαν παράλληλα πως η διεκδίκηση της ελευθερίας άπτεται άμεσα των Δικαιωμάτων των ανθρώπων. Κατά τον Ρήγα, αν η μορφή της Κυβέρνησης είναι καταστροφική, ο λαός έχει το δικαίωμα να την αλλάξει. Γιατί η εξουσία ανήκει στον λαό. Και έτσι στη Γ' Εθνοσυνέλευση κηρύττεται: «η κυριαρχία ενυπάρχει εις το έθνος, πάσα εξουσία πηγάζει εξ αυτού και υπέρ αυτού». Οι θέσεις αυτές διασφαλίζονται μέσω λαϊκών ασμάτων με διεγερτικό χαρακτήρα, όπως ο Θούριος, ή μέσω έργων που αποδίδουν φόρο τιμής στους πολεμιστές, όπως οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι και η Καταστροφή των Ψαρών του Σολωμού.

Άνθρωποι, λοιπόν, όπως ο Φεραίος, ο Κάλβος, ο Κοραΐς, ο Σολωμός, και ξένοι Φιλέλληνες, θύμισαν στους Έλληνες όσες αξίες συνοψίζονται στη φράση του Παλαιών Πατρών Γερμανού: «Η ιστορία και το μέλλον της Ελλάδας στηρίζονται πάνω σε τρεις λέξεις: Θρησκεία, Ελευθερία, Πατρίς». Κυρίες και κύριοι, η ελπίδα για την οποία έκανε λόγος ο Κάλβος, η πίστη του Μιαούλη, του Κολοκοτρώνη αποδεικνύουν τον καθοριστικό ρόλο που διαδραμάτισε το πνεύμα για την ελευθερία. Ο τελευταίος είπε: «Είναι καιρός να αποτινάξομεν τον αφόρητον τούτον ζυγόν, να ελευθερώσωμεν την Πατρίδα, να κρημνίσωμεν από τα νέφη την ημισέληνον, δια να υψώσωμεν τον Σταυρόν». Οι Έλληνες έσπασαν τις αλυσίδες της ψυχής, του πνεύματος, και μετά της σκλαβιάς.

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

λαμβάνομαι ότι ένας κόσμος δίχως αγάπη για διάβασμα είναι αναμφισβήτητα ένας κόσμος δίχως μέλλον. Καλούμαι λοιπόν σήμερα, ως μαθήτρια και μέλος της Κολλεγιακής Κοινότητας, να σας μιλήσω για τη μεγαλύτερη επένδυση ζωής που μπορεί ένας άνθρωπος να κάνει προκειμένου να διαμορφώσει ολοκληρωμένη προσωπικότητα, ικανή να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου. Θα μιλήσω για αυτήν την επένδυση με την οποία το σχολείο μας, το Κολλέγιο Αθηνών, εδώ και ενενήντα τέσσερα χρόνια, ωθεί όλα τα μέλη της κολλεγιακής οικογένειας στον κόσμο της φαντασίας, του ονείρου, της λογικής, της μόρφωσης, στον κόσμο της φιλαναγωγίας.

Ζούμε, κυρίες και κύριοι, στην εποχή της πλήρους αμφισβήτησης. Σε μία εποχή που χαρακτηρίζεται από κρίση παραδοσιακών αξιών και αντιλήψεων, ενώ ταυτόχρονα διέπεται από τάση προοδευτισμού. Σ' αυτήν την εποχή του μεταμοντερνισμού, λοιπόν, η πλειονότητα των ανθρώπων διατηρεί κριτική στάση απέναντι στο βιβλίο. Ξεχνά ότι ο κόσμος έχει εξελιχθεί χάρη σε αυτό και αγνοεί ότι αποτελεί τον μόνο τρόπο διάσωσης της ανθρωπότητας.

Μπορεί, όμως, το βιβλίο πραγματικά να καλλιεργήσει την προσωπικότητά μας; Μπορεί να μας καταστήσει ικανούς να αντιμετωπίσουμε δυσκολίες, διλήμματα και προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου; Η απάντηση όλων μας, αγαπητό κοινό, κρίνεται αδήριτη ανάγκη να είναι καταφατική. Το βιβλίο είναι αυτό που ασκεί επίδραση τόσο στον ψυχικό όσο και στον νοητικό κόσμο κάθε ατόμου ξεχωριστά. Μας εξοικειώνει με την κοινωνική πραγματικότητα, προβάλλει πανανθρώπινες αξίες και ιδανικά, συμβάλλοντας ενεργά στη συγκρότηση αέριου χαρακτήρα. Αναδεικνύει θετικά πρότυπα προς μίμηση, τα οποία διαποτίζουν την ανθρώπινη ψυχή με τις αιώνιες αξίες του ανθρωπισμού, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ειρήνης, της φιλίας, της ελευθερίας. Διαβάζοντας βιβλία, βλέπουμε το καλό να θριαμβεύει και τον θετικό ήρωα να επιβραβεύεται από τους συνανθρώπους του και έτσι, υιοθετούμε με τη διαδικασία της ταύτισης, ανάλογες συμπεριφορές. Επιπροσθέτως, ο κόσμος της ανάγνωσης, κυρίες και κύριοι, εκτός από την παρο-

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ, Γ2

χή αξιών, διευρύνει τους ορίζοντές μας. Μέσα από τα βιβλία αποβάλλουμε δεισιδαιμονίες και οδηγούμαστε στη γνώση.

Ο Σωκράτης, μάλιστα, υποστήριζε ότι αυτή η γνώση είναι ο μοναδικός δρόμος προς την αιώνια, την καθολική και την αμετάβλητη αλήθεια· αλήθεια που αφορά όχι μόνο τον κόσμο μας, αλλά και τον ίδιο μας τον εαυτό.

Με απόλυτη αυτογνωσία, λοιπόν, ανορθωμένο φρόνημα, ορθάνοιχτα μάτια και διευρυμένη φαντασία που έχουμε αποκτήσει από την ανάγνωση βιβλίων, έχουμε πλέον τη δυνατότητα να κρίνουμε και να πράττουμε ορθά. Να γινόμαστε σύμμαχοι του καλού και να αντιστεκόμαστε στην πονηριά. Μπορούμε να έχουμε λογικές σκέψεις και να απομακρυνόμαστε από κάθε μορφή στερεότυπου και προκατάληψης. Με τα βιβλία στην ζωή μας, κυρίες και κύριοι, είμαστε ελεύθεροι και όντας ελεύθεροι έχουμε τη δυνατότητα να δημιουργήσουμε ένα καλύτερο μέλλον.

Πρέπει, ωστόσο, να επισημάνω ότι η αγάπη για το διάβασμα δεν είναι μια έμφυτη τάση που την έχει ή δεν την έχει κανείς. Αντίθετα, είναι μια λειτουργία που αποκτάται μέσω μιας μακρόχρονης και συστηματικής παιδείας. Μιας παιδείας που το Σχολείο μας καλλιεργεί εδώ και ενενήντα τέσσερα χρόνια.

Ο Κριστιάν Ποσλάνιεκ, αγαπητό κοινό, θεωρούσε το Σχολείο προνομιακό

χώρο για την άσκηση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με το βιβλίο και ότι συμβάλλει αποτελεσματικά στην θεμελίωση και ανάπτυξη της φιλαναγωγίας. Στον όρο σχολείο συμπεριλαμβάνεται και ο εκπαιδευτικός, ο οποίος διαδραματίζει ρόλο διαμεσολαβητή ανάμεσα στο παιδί και στο σχολείο και συμβάλλει στην συγκρότηση της προσωπικότητάς του, στην καλλιέργεια της γλωσσικής του έκφρασης, τον εμπλουτισμό των γνώσεων και κυρίως την αισθητική του καλλιέργεια.

Το Κολλέγιο, ομολογουμένως, διαθέτει ένα αξιόλογο και καταρτισμένο προσωπικό. Οι Καθηγητές του προβάλλουν αδιάλειπτα την αξία των βιβλίων στη ζωή μας προσφέροντας σε όλους μας τα κατάλληλα πρότυπα προς μίμηση. Ορισμένοι, μάλιστα, έχουν ένα πλούσιο συγγραφικό έργο. Επιπροσθέτως, ιδιαίτερος τόπος συνάντησης παιδιού και βιβλίου είναι η σχολική βιβλιοθήκη, η οποία μάλιστα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την εδραίωση και την ανάπτυξη της φιλαναγωγίας.

Το σχολείο μας, κυρίες και κύριοι, διαθέτει την παλαιότερη σχολική βιβλιοθήκη της Ελλάδας με συλλογή 70.000 τόμων βιβλίων, 600 περίπου τίτλους ενεργών και ανενεργών περιοδικών, συνδρομές σε βάσεις δεδομένων καθώς και πολλά CD, DVD και άλλα τεκμήρια. Γίνεται, επομένως, αντιληπτό ότι το Κολλέγιο έχει συμβάλει μέσω των καινοτόμων δράσεών του, του εκπαιδευτικού υλικού του και των ιδιαίτερων προγραμμάτων του στην καλλιέργεια της φιλαναγωγίας με καθοριστικό τρόπο.

Χάρη στο βιβλίο έχω ταξιδέψει νοερά στην Ινδία, στην Αυστραλία, στο διαστημά. Έχω συνοδέψει την Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων και έχω ακούσει λόγους εκλεκτών ρητόρων στην Εκκλησία του Δήμου.

Για όλα αυτά τα ταξίδια με τη φαντασία και τις εμπειρίες που έχω συλλέξει, ευχαριστώ αυτό εδώ το Σχολείο που με βοήθησε να διαμορφώσω την προσωπικότητά μου μέσα από τον κόσμο του βιβλίου και να καλλιεργήσω την αγάπη για την ανάγνωση. Αν λοιπόν γύριζα τον χρόνο πίσω, θα συμφωνούσα με εκείνα τα λόγια του παππού μου. Πράγματι, όσο διαβάζω θα είμαι ζωντανή και ευτυχισμένη.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

ΘΕΜΑ: Feeling Is the Essence of Readingu

➤ “Projects take place at the library, dear.” With that instruction, I entered the College library for the first time. What I saw fascinated me: a vast space full of books, thousands of them, in Greek and in other languages. I had never imagined that a Greek school could have such a library at its disposal. It was a matter of time before I realized that books were an integral part of the school I had just transferred to.

Soon enough, I would discover that numerous graduates of Athens College are now acclaimed authors. From Nikos Dimou, who graduated in 1954, to Andreas Michaelidis, who graduated in 2000, our school has allowed many personalities to blossom within it and later succeed in the field of literature. However, what made these people the authors they are? Of course, the richness of the College library and the integration of literature into the school curriculum may have contributed, but the key to their success, what made them unique, is the emotional intelligence that they developed in this school. The essence of reading is feeling, and as Franz Kafka said, “A book must be the axe for the frozen sea inside us.” Both reading and writing books do not only require skills; they require imagination and emotions. They require all the values, the virtues, the sensitivity that we cultivate within our families and within this school.

Undoubtedly, a book is not just a square object with pages and words; it's the testament of a human heart, a treasure chest filled with thoughts, filled with happiness, sadness, fear, anger, pain, satisfaction, disgust. This is why the College does not just teach us how to write; it teaches us to feel while

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΣΑΚΑΛΗ, Γ2

writing. It does not just teach us how to read; it teaches us how to experience the emotions that the words convey. According to Harper Lee, “The book to read is not the one that thinks for you but the one that makes you think.” One could claim that, in the end, the book to read is not the one that feels for you, but the one that makes you feel. In class, students analyze pieces of literature and poetry. They examine metaphors, similes, personification, not for the sake of finding them, but to discover the plethora of ways in which a person is able to depict love and hate, anger and compromise, all these binaries that make life the mystery it is.

Nevertheless, ladies and gentlemen, there is the opinion that for an idea – in our case, a feeling – to exist, there must be words to express it. Via its foreign languages programs, Athens College offers its students a precious gift: the ability to read foreign masterpieces of literature in their original version and, most importantly, the ability to

read and understand words that can't be translated into other languages but describe emotions we all have experienced; the meaning, the notion they represent exists in all people's minds.

Let me now take you on a journey – a journey around the world, words, and emotions. First stop, our homeland Greece. An elderly lady is making a pie for her grandson with “meraki,” the zeal, love, and effort we dedicate to something. In the Czech Republic, a man stands by his father's grave, consumed by “litost,” a feeling that encompasses grief, sympathy, remorse, and longing. The wind now takes us to Asia... In authoritarian DPRK, an insurgent is fueled by “han,” a collective feeling of oppression and isolation, while in neighboring Japan, a little boy is admiring the “komorebi,” the interplay between light and leaves when sunlight shines through trees. Coming back to the familiar European south, in Portugal, a lovely young woman is singing a love song thinking of her lover and feeling “saudade,” the melancholic longing or nostalgia for a person, place, or thing that is far away.

Our journey, ladies and gentlemen, has now come to an end. You have now realized how our school fosters literature and foreign languages as a means for its students to feel strong emotions, to not be afraid of feeling, to lose themselves in books only to find themselves in there as well. Because we may be Greeks, but we are not the only ones who have meraki. We may be Greeks, but we all feel litost, we all try to combat han, we all witness komorebi, and, last but definitely not least, don't you feel saudade when you miss a loved one? I do...

Thank you.

Οι πρόσφυγες είναι εγκληματίες!

ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΓΑΛΕΡΟΥ, Β1

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

Δε θα πιστέψεις τι έγινε σήμερα! Όπως σου έγραψα και χτες βρίσκομαι για χριστουγεννιάτικες διακοπές στην Χίο. Το νησί της μαμάς μου! Σήμερα λοιπόν, πήγαμε βόλτα με κάτι ντόπιους φίλους μου στο λιμάνι. Εκεί τα είδα όλα! Στο καθαρό λιμάνι που πάντα πήγαίνα και έπαιζα είδα οικογένειες, γέρους ανθρώπους, μικρά παιδιά, όλους τους πρόσφυγες που είχαν καταφέρει να φτάσουν από την Συρία στην Ελλάδα να είναι μαζεμένοι εκεί. «Σπίτια» φτιαγμένα από βρώμικες και σκισμένες κούτες. Όλοι τους ξαπλωμένοι στο πάτωμα, εξουθενωμένοι. Με ένα βλέμμα παγερό! Παιδιά να κλαίνε και να ουρλιάζουν «umī» - δηλαδή μαμά – γιατί την χάσανε... Στα πρόσωπά τους τα κόκκαλα πετάγονταν. Και να σου πω κάτι, δε μου έκαναν τίποτα! Απλά με κοιτούσαν... Αυτά που ακούω στις ειδήσεις για μαχαιρώματα, ληστείες και δολοφονίες από τους «πρόσφυγες» δεν συνέβησαν. Ήμασταν τρία παιδιά μπροστά τους και δεν μας έκαναν τίποτα! Γιατί πρέπει ο κόσμος μας και η κοινωνία μας να μας κάνει να πιστεύουμε ότι είναι εγκληματίες; Δεν αντέξαμε να τους βλέπουμε σε αυτήν την κατάσταση και φύγαμε. Φύγαμε... χωρίς να τους αφήσουμε τίποτα. Ούτε καν εμείς που υποτίθεται ότι τους λυπηθήκαμε και εντυπωσιαστήκαμε... Το απόγευμα πήγα στην παραλία. Ξάπλωσα σε μια ξαπλώστρα! Και τότε σκέφτηκα ότι σε εκείνη την ξαπλώστρα που εγώ καθόμουν και έπινα το ζεστό καφέ μου, μπορεί να ξάπλωσε ένας πρόσφυγα με το που πάτησε στο νησί. Κοίταξα την θάλασσα. Και τότε συνειδητοποίησα ότι η θάλασσα στην οποία κολυμπάω ξέγνοιαστα και ανέμελα το καλοκαίρι είναι η θάλασσα που πνίγει τους πρόσφυγες. Όμως ποτέ δεν λυπάμαι! Συγκινούμαι όμως, όταν βλέπω στις ειδήσεις τους δημοσιογράφους να λένε ότι παιδιά πνίγηκαν και κατηγορώ τον οποιονδήποτε. Όμως ποτέ δεν σκέφτηκα ότι εγώ δεν κάνω τίποτα! Αντιθέτως, κολυμπάω με το φουσκωτό μου στα ίδια νερά, ξαπλώνω στην ίδια ξαπλώστρα για ηλιοθεραπεία και κάθομαι στον αναπαυτικό κανapé μου την ώρα που βλέπω ειδήσεις. Αλήθεια, ημερολόγιό μου, τελικά ποιος φταίει;

Είμαι πολύ μπερδεμένη,
Σ' ευχαριστώ που υπάρχεις

Η χαρά παντού...

Χριστουγεννιάτικες διακοπές! Η Αθήνα φοράει τα καλά της και κατεβαίνει στο Σύνταγμα και στο Κολωνάκι! Γυναίκες βγαίνουν τους από τα αμάξια. Καλά εστιατόρια γεμίζουν. Στους δρόμους ακούγεται παντού μουσική. Τα βράδια γύρω στις 23:00 ακούγονται δυνατά χειροκροτήματα έξω από τα θέατρα. Και τη μέρα των Χριστουγέννων όλα τα λαμπάκια στην Ελλάδα ανάβουν. Τα παιδιά ξυπνούν νωρίτερα και τρέχουν στο χριστουγεννιάτικο δέντρο να δουν τι τους έφερε ο Άγιος-Βασίλης. Τα περιτυλίγματα σκίζονται και ρούχα, παιχνίδια, ηλεκτρονικές συσκευές βγαίνουν στην επιφάνεια. Όλοι οι γονείς χαίρονται και στα πρόσωπά τους σχηματίζεται ένα τεράστιο χαμόγελο, γιατί κατάφεραν και την εφετινή χρονιά να ικανοποιήσουν τα παιδιά τους. Το μεσημέρι αυτής της μέρας όλοι μαζεύονται στο οικογενειακό τραπέζι και τρώνε, ανταλλάσσουν δώρα και περνάνε καλά!

Αλήθεια όμως είναι όλοι χαρούμενοι; Εσύ, ναι, εσύ σκέφτηκες αυτά τα παιδιά που ζουν μέσα σε κάτι τεράστια, απαίσια και κακοβαμμένα σπίτια; Τα παιδιά αυτά που δεν ξέρουν τους γονείς τους. Τα παιδιά αυτά που ονειρεύονται μια μέρα σαν την δική σου. Ναι, μην απορείς. Για αυτά τα παιδιά μιλάω. Τα παιδιά των Ορφανοτροφείων! Τα παιδιά που όλες τις άλλες μέρες τα λυπάσαι, αλλά δεν σκέφτηκες ποτέ να τα βάλεις στην οικογένεια σου! Το ήξερες ότι αυτά τα παιδιά κλαίνε; Ανυπομονούν για την μέρα που θα ενηλικιωθούν και μετά δεν θα ξαναμιλήσουν ποτέ για αυτό. Ναι, λοιπόν, υπάρχουν κι αυτά τα παιδιά. Τα οποία είναι σαν κι εσένα. Απλά δεν έτυχε να έχουν την τύχη σου! Όχι, τη μέρα των Χριστουγέννων δεν περνάνε όλοι καλά!

Άστ(ρ)ους να λένε

ΤΗΣ ΕΥΗΣ ΓΑΤΣΟΥΛΗ, Γ1

➤ Κάποτε κοιτούσα τον νυχτερινό ουρανό κι έβλεπα έναν απέραντο χάρτη. Ορμητικά ποτάμια, λίμνες και ωκεανούς που διέσχιζαν το σκοτάδι αφήνοντας αστραφτερές κηλίδες φωτός. Ένας ολόκληρος κόσμος ξεδιπλωνόταν τις νύχτες μπροστά στα έκπληκτα μάτια μου. Καθόμουν στο περβάζι ώρες ολόκληρες, ταξιδεύοντας παρέα με τα όνειρά μου. Αυτή ήταν η μοναδική συντροφιά μου. Με οδηγό τις ελπίδες και κρυμμένα ιδανικά, χωμένα κάπου στην άβυσσο της παιδικής μου ψυχής, ονειρευόμουν. Εγώ. Και εκείνα ήταν η παρέα μου. Όταν κι οι τελευταίες ηλιαχτίδες χάνονταν από τον ορίζοντα, όταν πια ο πύρινος δίσκος είχε βυθιστεί στην θάλασσα και το ιώδες χρώμα του λυκόφωτος σκεπαζόταν από το σκοτάδι, τότε, αντιστεκόμουν στο βάρος των βλεφάρων μου και αγνάντευα συλλογισμένη τον ουρανό. Ανέπνεα τη νυχτερινή αύρα και τα όνειρά μου αποκτούσαν κι αυτά πνοή, γίνονταν ολοζώντανα πλάσματα που με έσερναν σε κάποιο παράλληλο σύμπαν.

Ζούσα διπλή ζωή. Αυτήν της αλήθειας των ενηλίκων κι εκείνη της ψευδαίσθησης, της παιδικής αθωότητας και της ξεγνοιασιάς. Πολλοί την ζωή αυτή την αποκαλούν «εφηβεία». Εκεί σάλπαραν τα πλοία της φαντασίας μου. Όλα φάνταζαν μαγικά. Οι άνθρωποι χαρωποί, τα παιδιά γελαστά, ο ήλιος λαμπρός και η φύση παρθένα. Οι λέξεις έκρυσαν ατόφιο χρυσάφι, γέμιζαν την ψυχή μου με θησαυρούς. Αγάπη, αλληλεγγύη, συμπαραστάση, ανιδιοτέλεια. Κανένα ψεγάδι δεν υπήρχε στην ουτοπία του μυαλού μου. Μόνο αγάπη. Γέμιζε τα χωράφια με κατακόκκινες παπαρούνες, τα σπίτια με ζεστό φαγητό και πνιγμένα χαχανητά, τους λόφους με μαλακό χορτάρι και τα ποτάμια με πολύχρωμα ψάρια. Η αγάπη έθρεφε κάθε πτυχή της ζωής.

... Μια μέρα πήγαινα σχολείο περπατώντας και ταξιδεύοντας παράλληλα στο μυστικό μου καταφύγιο, τον δικό μου κόσμο της νύχτας. Θυμάμαι σφύριζα χαρούμενη ένα εύθυμο τραγουδάκι. Και τότε το είδα... Εκείνο το παιδί που άλλαξε για πάντα την ζωή μου. Μαλλιά σαν το κάρβουνο, δέρμα σκουρόχρωμο μα απαλό, μύτη γαμψή που οσφραινόταν λαίμαργα τον αέρα. Κόκαλα προεξείχαν σε κάθε σημείο του σώματός του, στα γόνατά του πληγές και στα μπράτσα του μελανιές. Κι εκείνα τα μάτια... Ποτέ δεν θα ξεχάσω τα γκρίζα του μάτια. Έμοιαζαν νεκρά, απομεινάρια μιας παλιάς λάμψης που έσβησε. Ανάμεσα στις ίριδες σάλευαν απειλη-

τικά σκιές θλίψης και απόγνωσης. Δεν υπήρχε φως. Ούτε μια στάλα. Όλα ήταν σκοτάδι, μα η καρδιά μου φώτιζε.

Αγάπη. Μόνο αγάπη ένιωθα και λίγο φόβο. Πανικοβλήθηκα. Δεν ήξερα πώς να νιώσω. Ήταν η πρώτη φορά που αισθάνθηκα έτσι. Οι παλμοί μου είχαν αυξηθεί, τα χέρια μου είχαν ιδρώσει. Τα μάτια μου τον απέφευγαν αλλά τα βλέμματά μας κλειδώθηκαν από την πρώτη κιόλας στιγμή. Μαρμάρωσα. Το βλέμμα του έβγαζε πόνο. Και αυτόν τον πόνο τον ένιωθα κι εγώ.

Τον ένιωσα πραγματικά. Σε όλη μου την ψυχή, σε όλο μου το σώμα. Ο φόβος με κυριάρχησε. Έφυγα τρέχοντας. Ήμουν τόσο δειλή. Γιατί έφυγα; Αρχισα να επιβραδύνω την γοργή κίνηση των ποδιών μου. Σκεφτόμουν: Γιατί; Γιατί να φύγω; Τι φοβήθηκα; Ένα παιδί ήταν. Ένα παιδί σαν κι εμένα, σαν όλα τα άλλα... Όχι, όχι δεν ήταν σαν όλα τα άλλα παιδιά. Εκείνος ήταν διαφορετικός. Είχε κάτι το ξεχωριστό. Δεν έπρεπε να φύγω. Γιατί έφυγα; Στράφηκα προς την αντίθετη κατεύθυνση με ισχυρή αποφασιστικότητα. Πήγαινα όσο πιο γρήγορα γινόταν εκεί που τον είδα ελπίζοντας να είναι ακόμα εκεί. Μα δεν ήταν. Ήθελα τόσο να του μιλήσω. Ποιος ήταν; Γιατί ήταν εκεί; Δεν τον είχα ξαναδεί ποτέ. Από τη στιγμή όμως που τα μάτια μου συνάντησαν τα δικά του κάτι άρχισε να με ελκύει: Ίσως ήταν τα μάτια του, γιατί μου θύμιζαν τα αστέρια.

Ίσως ήταν το βλέμμα του, γιατί μου θύμιζε το σκοτάδι του ουρανού.

Για την υπόλοιπη μέρα η εικόνα του αγοριού είχε παγιδευτεί στη σκέψη μου σε ένα δίχτυ ανάμεικτων συναισθημάτων. Αισθανόμουν ντροπιασμένη από την προηγούμενη φυγή μου. Δεν ήμουν εγώ το κορίτσι που έφυγε τρέχοντας. Εγώ θα έμενα. Θα του μιλούσα. Ήταν κάποια άλλη. Ποιά ήταν όμως;

Εκείνη τη νύχτα προσπάθησα όπως κάθε φορά να ταξιδέψω στον ονειρικό μου κόσμο, μα δεν τα κατάφερα. Ένα ζευγάρι γκρίζα μάτια με καταδίωκε. Δεν το είχα ξαναπάθει εγώ αυτό. Τα μεγάλα αυτά φοβισμένα μάτια με ακολουθούσαν παντού. Φαίνεται πως η σκληρή πραγματικότητα είχε υποτάξει για τα καλά την φαντασία μου. Ο κόσμος μου αποδείχτηκε εύθραυστος, σαν ένα χάρτινο караβάκι που αγγίζει το νερό.

Δεν είχα γνωρίσει τον πόνο και συνάμα την αγωνία.

Η φωνή του αγοριού ήταν ένας συνεχής και ασταμάτητος ήχος στα αυτιά μου. Δεν είχε μιλήσει. Δεν άκουσα ποτέ τη φωνή του. Δεν μίλησε, αλλά ήταν σα να ούρλιαζε μέσα μου «Σε χρειάζομαι, βοήθεια!».

Εκείνο το βράδυ έβρεχε. Έβρεχε με αστραπές και βροντές για αρκετή ώρα. Δε σταμάτησα να κοιτάζω από το παράθυρο το δρόμο κάτω από το σπίτι μου. Όλα τα φώτα ήταν σβηστά. Το σκοτάδι πλημμύριζε την ατμόσφαιρα πιο πολύ και απ' τη βροχή. Έψαχνα μέσα στο σκοτάδι μήπως έρθει το αστέρι μου, ή ακόμα κι αν δε το έβλεπα, κάπου μέσα στο σκοτάδι διέκρινα τα γκρίζα μάτια του.

Τα μάτια του είχαν γίνει η ζωή μου. Κάθε μέρα πήγαινα βόλτες στη γειτονιά και περνούσα από το μέρος που τον είχα γνωρίσει μήπως και τον ξαναδώ.

Τρίτη ήταν. Τρίτη 26 Μαρτίου. Ήταν εκεί. Τον είδα ξανά. Δεν ήξερα πώς να νιώσω. Ανακούφιση. Ήθελα μάλλον να απαλλαγώ από αυτήν τη σκέψη. Τα μάτια του ήταν πιο γκρίζα αυτή τη φορά. Πάγωσα. Δεν ήξερα τι να κάνω. Κοιταζόμασταν κάποια λεπτά και ήταν σαν να μιλούσαν οι ψυχές μας μέσα από τα βλέμματά μας. Έκανα ένα βήμα. Ήρθαμε πιο κοντά. Έκανε κι εκείνος ένα. Πλησιάσαμε κι άλλο. Χαμογέλασα, χαμογέλασε κι εκείνος. Έτρεμε. Φοβήθηκα. Τον αγκάλιασα και ένιωσα τη φλόγα της καρδιάς του να με κυριεύει. Με έσφιξε με όλη του τη δύναμη και αισθάνθηκα γεμάτη ενέργεια.

Μετά σταματήσαμε. Ξανακοιταζόμασταν. Κουβέντα δεν είχε βγει από το στόμα του αλλά ούτε κι από το δικό μου. Του έκανα μια κίνηση με το χέρι να με ακολουθήσει. Ήθελα να τον γνωρίσω στους φίλους μου. Σίγουρα κι εκείνοι θα αισθάνονταν την θέρμη που εξέπεμπε η αύρα του. Δεν ήθελε

να με ακολουθήσει. Έγνεφε το κεφάλι του αρνητικά. Δεν ήθελα να τον χάσω, μόλις τον ξαναείδα και δεν ήμουν πρόθυμη να αφήσω όλα αυτά τα πρωτόγνωρα συναισθήματα που με έκανε να νιώσω απλά επειδή αρνούνταν να με ακολουθήσει. Τον έπιασα από το χέρι και τον τράβηξα προς το μέρος μου. Εκείνος αντέδρασε αποσπώντας το χέρι του από το δικό μου.

– Έλα μαζί μου. Έχει ζεστό φαγητό σπίτι μου, του είπα.

– Όχι, μου απάντησε επιθετικά.

– Έλα, σε παρακαλώ, του αποκρίθηκα κοιτώντας τον μέσα στα μάτια.

– Δεν είμαι για σένα, μου είπε με μια περιέργη προφορά.

– Τι λες; Σε παρακαλώ, έλα μαζί μου.

– Όχι. Σκέψου τους άλλους, μου είπε.

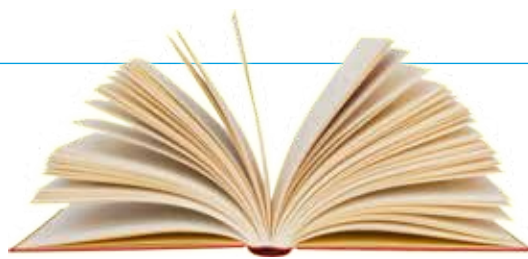
– Ποιούς άλλους; Του απάντησα γεμάτη απορία.

Ο ουρανός άρχισε να σκοτεινιάζει. Τα σύννεφα έρχονταν πολύ κοντά το ένα στο άλλο και η βροχή ξεκίνησε απότομα. Η βροχή εξελίχθηκε σε καταιγίδα. Είχα ήδη αρχίσει να βρέχομαι. Προσπάθησα να του ξανακρατήσω το χέρι. Δε με ένοιαζε που το χώμα στο έδαφος γινόταν σιγά-σιγά λάσπη. Δε με ένοιαζε τίποτα. Το μόνο που ήθελα ήταν να έρθει μαζί μου. Αυτήν τη φορά με άφησε να τον κρατήσω για παραπάνω λεπτά. Βρεχόμασταν και οι δύο. Το βλέμμα του έλεγε πολλά. Θα έφευγε. Το ένιωσα. Δε χρειάστηκε να το πει. Άρχισα να κλαίω, ευτυχώς δε φάνηκε χάρη στη βροχή.

Ένωσα ένα δυνατό σφίξιμο στο χέρι μου το οποίο σε ελάχιστα δευτερόλεπτα εξαφανίστηκε. Τον έβλεπα μπροστά μου να καταρρέει. Έλιωνε σαν κάρβουνο και κατέληγε σε στάχτη. Τον κράτησα στα χέρια μου. Του είπα σ' αγαπώ. Δε με νοιάζει τι λένε οι άλλοι.

Άσ' τους να λένε...

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Στη χώρα των χρυσών ήλιων

ΤΗΣ ΝΕΦΕΛΗΣ ΑΙΣΩΠΟΥ, Β1

➤ Είναι δυνατόν ο φανταστικός κόσμος ενός βιβλίου να αποτυπώσει με ακρίβεια τον πραγματικό, σημερινό κόσμο; Είναι δυνατόν ο «αληθινός» αυτός κόσμος που περιγράφει, να μοιάζει περισσότερο με έναν μύθο; Διαβάζοντας το βιβλίο του Καλέντ Χοσεΐνι, *Στη χώρα των χρυσών ήλιων*, κατάλαβα πως αυτό είναι εφικτό.

Στην αρχή, ο συγγραφέας μας συστήνει την πατρίδα του, το Αφγανιστάν, και στη συνέχεια, τη ζωή εκεί πριν τον πόλεμο. Γεννημένος το 1965 στην πρωτεύουσα Καμπούλ του Αφγανιστάν, ο Καλέντ Χοσεΐνι παρουσιάζει τους φίλους του, τις κοινωνικές τάξεις, τις διαφορετικές φυλές, τα ήθη και τα έθιμα. Η συγγραφική του ικανότητα μας δίνει την δυνατότητα να νιώσουμε πως είμαστε μέλη εκείνου του κόσμου.

Ενός κόσμου πολύ διαφορετικού από το δικό μας. Που δεν μοιάζει σε τίποτα με όσα ξέρουμε. Ευρωπαϊκές αντιλήψεις, ελληνικά έθιμα και παραδόσεις είναι ξένες σε σχέση με όσα παρουσιάζονται στις σελίδες του βιβλίου. Η ζωή στο Αφγανιστάν είναι πολύ διαφορετική. Μια ζωή δύσκολη, γεμάτη αδικία, πό-

λεμους, προκαταλήψεις, απαγορεύσεις, βία και πείνα. Ένας κόσμος, τον οποίον δεν θα γνωρίζαμε ποτέ αν δεν υπήρχε το βιβλίο αυτό.

Το πιο χαρακτηριστικό όμως του *Στην χώρα των χρυσών ήλιων* είναι η αφήγηση. Ο Χοσεΐνι δεν αρκείται στην απλή παράθεση των πληροφοριών. Γεννά την Μαριάμ και την Λαϊλά, δύο κορίτσια που αφηγούνται την ζωή τους και περιγράφουν ξεκάθαρα τον τρόπο ζωής στον τόπο αυτό. Η Μαριάμ γνωρίζει από πολύ μικρή το αίσθημα της απώλειας, αφού ο πατέρας της δεν βρίσκεται πια στην ζωή της. Όχι επειδή έχει πεθάνει, αλλά διότι ο παρώνομος δεσμός του πλουσί-ου πατέρα της με τη φτώχη μητέρα της καταδικάστηκε από την κοινωνία, και η ίδια η Μαριάμ είναι το «χαράμι». Από πολύ μικρή, η μητέρα της, της διδάσκει πως για κάθε λάθος, το φταιξιμο αποδίδεται στις γυναίκες. Ο συγγραφέας δεν σταματά εκεί, αλλά φέρνει στην επιφάνεια και άλλες πολιτιστικές διαφορές, όταν η μόλις δεκαπεντάχρονη Μαριάμ αναγκάζεται να παντρευτεί έναν άντρα ει-κοσιπέντε χρόνια μεγαλύτερό της. Οι υποχρεώσεις

της ως γυναίκας πλέον είναι πολλές, δύσκολες, αφορητές. Την ίδια τύχη έχει και η Λαϊλά, της οποίας ο πόλεμος άρπαξε την οικογένειά της, όταν ήταν στην εφηβεία. Η μόνη λύση ήταν να παντρευτεί. Η ζωή των δύο κοριτσιών διασταυρώνεται, όταν η Λαϊλά γίνεται η δεύτερη σύζυγος του άντρα της Μαριάμ.

Ο βομβαρδισμός από πολιτιστικά, κοινωνικά και πολιτισμικά στοιχεία στο βιβλίο συγχρονίζεται με τον βομβαρδισμό της Καμπούλ. Ο Καλέντ Χοσεΐνι μας φέρνει αντιμέτωπους με τον ανατριχιαστικό πόλεμο, καθώς μέσα από τις δικές του εμπειρίες αφηγείται τις ολέθριες συνθή-

κες ζωής. Ο πόλεμος στο Αφγανιστάν ξεκινά το 1979 με την είσοδο των Σοβιετικών δυνάμεων στη χώρα. Εξεγέρσεις και ανταρσίες, πολιτικές συγκρούσεις και διαμάχες εντείνουν τον πόλεμο, ο οποίος δεν σταματά εννέα χρόνια αργότερα με την απόσυρση των Σοβιετικών, αλλά γίνεται ακόμα πιο καταστροφικός με την ανάδειξη του ισλαμικού φονταμενταλιστικού κινή-

ματος των Ταλιμπάν. Εκείνη την περίοδο, ο κόσμος «διαλύεται» για τις πρωταγωνίστριες, καθώς και για όλες τις άλλες γυναίκες του Αφγανιστάν.

Μέσα από το βιβλίο, ερχόμαστε πιο κοντά στις αιτίες του πολέμου: στην προσπάθειά των Ταλιμπάν να εφαρμόσουν τον ισλαμικό νόμο της Σαρία, πιο κοντά στα γεγονότα, και πιο κοντά στις συνέπειες. Χαρακτηριστικά θυμόμαστε από το βιβλίο, ένα φυλλάδιο που μοίραζαν οι Ταλιμπάν, το οποίο ανέφερε ωμά, ξεκάθαρα, κοφτά τους κανόνες που επέβαλαν στους πολίτες. Ειδικότερα όμως, δήλωνε απαγορεύσεις και υποδείξεις

εις βάρος των γυναικών. Η Μαριάμ και η Λαϊλά είναι υποχρεωμένες να φοράνε μπουρκα, να υπακούν σε κάθε διαταγή του άντρα τους και να ξεχάσουν κάθε ατομική ευχαρίστηση. Τους αφαιρείται το δικαίωμα της εκπαίδευσης, της εργασίας και της προσωπικής ελευθερίας. Οι γυναίκες αποτελούν μονάχα περιουσιαστικό στοιχείο του άντρα τους υπήκοοι των Ταλιμπάν. Οι γυναίκες δεν μπορούν να αντισταθούν· γίνονται θύματα συζυγικής βίας, δημοσίων λιθοβολισμών και εκτελέσεων. Είναι λίγες οι σελίδες, κι όμως η γνώση και οι πληροφορίες ξεχειλίζουν, η απόγνωση και η ταραχή, η αγανάκτηση και ο φόβος, πλημμυρίζουν τον αναγνώστη.

Είναι συγκινητικό, πως ενώ ο συγγραφέας ήταν πιο τυχερός από τους συμπολίτες του, διότι είχε καταφέρει ως μετανάστης στην Αμερική την ολέθρια εκείνη περίοδο, καταφέρνει να περιγράψει με τόση λεπτομέρεια τα συναισθήματα των γυναικών. Συναισθήματα, που δεν περιορίζονται στις δύο πρωταγωνίστριες, αλλά αντιπροσωπεύουν κάθε γυναίκα του Αφγανιστάν και ένα δυστυχώς μεγάλο ποσοστό των γυναικών στον κόσμο. Προσδοκίες για μια ευχάριστη, ελπιδοφόρα ζωή κατακρημνίζονται, όταν ο πόλεμος και η εκμετάλλευση εισέρχονται στην ζωή τους. Το συναισθήμα της αδικίας, της αγανάκτησης και του πό-

νου τις πνίγουν. Η ζωή τους έχει χάσει κάθε νόημα. Παρ' όλα αυτά, οι γυναίκες δεν παραδίδονται στην ζωή που τους έχει επιβληθεί. Η Μαριάμ και η Λαϊλά, αναπτύσσουν έναν ακλόνητο δεσμό μητέρας-κόρης, ο οποίος τις βοηθά να βρουν μεταξύ τους κάποιες στιγμές ευχαρίστησης και να αναπτρώσουν το ηθικό η μία της άλλης σε στιγμές απελπισίας. Ένα παιδί τις φέρνει ακόμα πιο κοντά, και ανακαλύπτουν λόγους για τους οποίους η ζωή αξίζει. Οι γυναίκες πλέον έχουν καταλάβει πως πρέπει να αντιδράσουν. Όταν έρθει η ώρα, θα θυσιάσουν η μία για την άλλη.

Όλα αυτά γίνονται πολλά χιλιόμετρα μακριά. Δεν

ακούμε συχνά στην καθημερινή μας ζωή για την ακριβή εξέλιξη των γεγονότων στο Αφγανιστάν. Λίγες είναι οι φορές που προσπαθούμε να κατανοήσουμε πώς είναι οι ζωές των αντρών, των παιδιών και ειδικότερα των γυναικών εκεί. Το συγκεκριμένο βιβλίο, δεν αποτελεί μόνο ένα λόγο για να αναζητήσουμε κι άλλες πληροφορίες για έναν καινούριο και ολέθριο κόσμο που υφίσταται τόσο κοντά μας, αλλά και έναν λόγο να μιλήσουμε για αυτό, να εκφράσουμε την θλίψη και την απορία, άλλα και το δέος που νιώθουμε για όλους όσους είναι θύματα πολέμου και θυσιάζονται για κάτι που αγαπούν.

ΠΟΙΗΣΗ

ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΡΑΒΩΣΗ, ΓΓ

Αθήνα, 2019

Το ίδιο supermarket σε κάθε στενό
Τετράγωνο γυρνάει ένα περιπολικό
Γκρι ουρανός και 8ωρο μες στον πανικό
Η ίδια μέρα κάθε μέρα και την Κυριακή ρεπό

Τζάμι θολό στο μετρό από τον αναστεναγμό
Και ένα τζάμι στο σαλόνι μιλά χωρίς σταματημό
Η γιαγιά έχει στην τηλεόραση ένα φίλο αληθινό

Έχει κίνηση στο δρόμο αλλά είναι όλοι πεζοί
Στο δωμάτιο όλοι μόνοι και ας είναι όλοι μαζί
Θέλω να κατέβω! Σταματήστε τη Γη!
Αυτό θέλουν να φωνάξουν σαν χαλασμένο CD

Αναζήτηση Καντάδας

Ανοιχτή η τηλεφωνική γραμμή
Παίρνει ο Γιάννης και αφιερώνει στην Μαρία
Παίρνουνε Γιάννηδες ως το πρωί
Και για γλυκά ηλιοβασιλέματα μιλάνε όλο το βράδυ τα ηχεία

Μετά από σκέψη σου αφιερώνω λίγη ησυχία.

Στίχοι που δεν σχηματίστηκαν
γιατί σε λέξεις δεν χωράνε
πνίγονται στις ομοιοκαταληξίες στους ορισμούς
στην γλώσσα και ανασαίνουν στα κενά
Άδειοι καμβάδες
το κίτρινο θέλω Κίτρινο να γίνει
στα σκουπίδια μου θα βρείτε λεξικά

**Καλό
Καλοκαίρι**

